

Видатні зодчі України

АРХІТЕКТОР ОЛЕКСА ТАЦІЙ (1903-1967)

Держбуд України

**ДЕРЖАВНА НАУКОВА
АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ В.Г. ЗАБОЛІТНОГО**

Видатні зодчі України

**Архітектор Олекса Тацій
(1903-1967)**

Бібліографічний покажчик

До 100-річчя від дня народження

**Київ,
МПП „Прима”, 2003**

УДК 016:929(477)+72(477)(092)
ББК 85.11-8(4Укр)я1
А 878

Архітектор Олекса Тацій: Бібліогр. покажч. / Укл. Г.А. Войцехівська, Є.О. Тацій; Ред. кол.: Г.А. Войцехівська (відп. ред.), С.С. Артамонова, К.В. Боліла, О.М. Піхур, О.М. Развадовська; ДНАББ імені В.Г. Заболотного. – К.: МПП „Прима”, 2003. – 94 с.: іл. – (Видатні зодчі України).

У бібліографічному покажчику серії „Видатні зодчі України” зібрано матеріали про творчість українського архітектора ХХ ст. Олексія Олександровича Тація.

Покажчик розрахований на науковців, архітекторів, мистецтвознавців, істориків, краєзнавців, екскурсоводів, студентів архітектурно-будівельних та мистецьких навчальних закладів, широкий загал громадськості.

В оформленні покажчика використано ілюстративний матеріал із приватного архіву Є.О. Тація, фондів ДНАББ імені В.Г. Заболотного та ЦДАМЛМ України.

Ілюстрації на с. 5, 8, 12, 14, 16, 29, 30, 31, 36, 46, 48, 51, 52, 53, 54, 60, 63, 69, 70, 78, 92 публікуються вперше. Якщо на сторінці є кілька ілюстрацій, то опубліковані вперше позначені (*).

Укладачі – Г.А. Войцехівська, Є.О. Тацій

Редакційна колегія: Г.А. Войцехівська (відп. ред.), С.С. Артамонова, К.В. Боліла, О.М. Піхур, О.М. Развадовська

Науковий консультант: канд. архітектури А.О. Пучков

На 1 стор. обкл. – проект кінотеатру „Київ” (1946 р.).

Висловлюємо щире подяку за підтримку у виданні покажчика В.І. Бондаренку, М.О. Горovenку, Д.О. Кур'ято, Н.О. Лесьо, В.В. Мосенкову, В.З. Оленюку, О.Є. Тацій, І.П. Шпарі, О.А. Ярославській.

Особливу подяку за допомогу у підготовці покажчика висловлюємо В.І. Тацій.

УДК 016:929(477)+72(477)(092)
ББК 85.11-8(4Укр)я1

© Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В.Г. Заболотного, 2003
© Є.О. Тацій, 2003

ПЕРЕДМОВА

Олексій Олександрович Тацій – відомий український архітектор, професійна діяльність якого високо оцінена урядом і громадськістю.

Творчий доробок архітектора характеризується визначними архітектурними спорудами, серед яких павільйон України на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві, тризальний кінотеатр „Київ”, Будинок проектних організацій у Києві, санаторії у Дніпродзержинську, Одесі, Криму, житлові будинки, в т. ч. перші в Україні великоблокові та великопанельні (1929-1931 рр.), громадські споруди, що прикрашають міста і села України та Росії.

Значне місце у творчості архітектора посідає велика кількість житлових та громадських будівель для сільської місцевості. О.О. Тацій був організатором і першим директором проектного інституту „Діпросільбуд” (1945 р.), діяльність якого була спрямована на розвиток архітектури села.

Олексій Олександрович був активним учасником багатьох конкурсів, серед яких, мабуть, найважливішим в його творчості був конкурс на забудову повоєнного Хрещатика, головної магістралі Києва.

О.О. Тацій брав участь у роботі архітектурних з'їздів СРСР та України, пленумів Спільки архітекторів України, сесій Академії архітектури СРСР та УРСР, де неодноразово виступав.

Метою видання бібліографічного покажчика є дослідження та оприлюднення документальних джерел, що характеризують внесок О.О. Тація в архітектурну спадщину України, та ознайомлення громадськості з основними напрямками творчості архітектора.

До покажчика вміщено статтю про життєвий та творчий шлях О.О. Тація, автором якої є заслужений архітектор України, лауреат Державної премії УРСР у галузі архітектури, доктор архітектури, професор З.В. Мойсеєнко-Чепелик. У статті прийнята така система посилань: цифри у квадратних дужках відсилають до порядкового номера джерела в основному тексті покажчика. В кінці статті наведені примітки.

Бібліографічний покажчик складено на основі каталогів, картотек та фондів Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В.Г. Заболотного, Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, Національної парламентської бібліотеки України. Включено інформацію про будинки та споруди О.О. Тація, якщо, навіть, не зазначено прізвище архітектора, але достовірно відомо його авторство.

До покажчика вміщено значну кількість ілюстрацій, деякі з них публікуються вперше.

Бібліографічний матеріал звірено з першоджерелами *de visu* та проанотовано, систематизовано за розділами, у розділах подано за абеткою прізвищ авторів чи назв, у підрозділі „Статті” – за абеткою назв публікацій.

Видання має допоміжні покажчики: іменний, предметний та хронологічний, а також переліки скорочень назв періодичних видань та організацій.

Матеріал покажчика доповнено додатками, в яких подано інформацію про проекти О.О. Тація, що зберігаються в методфонді НДІТІАМ, відділі фондів Національного заповідника „Софія Київська” та приватному архіві Є.О. Тація.

Частина робіт архітектора не була відмічена в публікаціях і тому інформація про них відсутня в основних розділах бібліографічного покажчика. Тому особливо цінним є хронологічний перелік проектів та збудованих споруд, складений О.О. Тацієм та упорядкований його сином Є.О. Тацієм, що наочно і більш повно відображає активну професійну діяльність видатного зодчого України.

Редакційна колегія

Огорожа Наводницького мосту в Києві. Конкурсний проект.
Перша премія. 1939 р.

Творчий шлях архітектора

Серед видатних майстрів архітектури 30-60-х рр. ХХ ст. почесне місце займає Олексій Олександрович Тація, творчі роботи якого широко відомі архітектурній громадськості.

Він народився в м. Полтаві 17 березня 1903 р. Класична архітектура Полтавщини не могла не вплинути на творчо обдарованого юнака. Важливого значення для розвитку художніх здібностей молодого Олексі набуло знайомство з художником І. Мясоедовим, сином одного з засновників товариства передвижників, який жив поряд. Завдячуючи І. Мясоедову, юнак захопився малюванням, що дало йому змогу вступити до ВХУТЕМАСу (Вищі художньо-технічні майстерні, Москва), де навчався протягом 1920-1922 рр. Конструктивізм, пануючий стиль у навчальному закладі, мав певний вплив на ранні твори О. Тація.

1923 р. Олексій Олександрович переїхав до Харкова. З 1923 до 1929 рр. навчався в Харківському технологічному інституті (ХТІ) під керівництвом відомого архітектора і педагога, академіка архітектури О. Бекетова (1862-1941) та професора О. Молокіна (1880-1951) – вихованців петербурзької академічної архітектурної школи: О. Бекетов закінчив Петербурзьку академію мистецтв, О. Молокін – Петербурзький інститут цивільних інженерів. Академічна школа відомих архітекторів дала знання молодому О. Тацію про закони побудови композиції, її гармонізацію, пропорційність, що яскраво проявилось в його подальших творчих роботах.

Творчий талант О. Тація проявився ще в студентські роки: в конкурсі на кращий проект Харківського крематорію 1928 р. він отримав III премію (для студента це була висока нагорода). Знаючи О. Тація як талановитого студента, О. Бекетов і О. Молокін залучали його до співпраці з розробки проектів і після закінчення інституту (житлові будинки О. Молокіна в Донбасі, Дніпропетровську, житловий будинок О. Бекетова в Києві по вул. Грушевського, 9 та ін.). З 1929 по 1933 рр. О. Тація працював в Українському науковому інституті споруд (УНІС) в Харкові і одночасно навчався в аспірантурі цього ж інституту. Саме в цей період були започатковані пошуки архітектурно-конструктивних вирішень житлових будинків із великих блоків і панелей.

Ми досі знали, що перший великопанельний будинок був побудований у Києві на вул. Червоноармійській (1950 р.) за проектом архітекторів В. Єлізарова, М. Епіфановича, В. Конацького¹. Але ще на початку 30-х років ХХ ст. проводилось експериментальне будівництво великопанельних будинків (які досі збереглися!) [75, 76, 81, 301]. Перші в Україні житлові будинки з великоблокових панелей, а також з великих тришарових панелей інженера О. Ваценка та архітектора О. Тація в 1929-1931 рр. були збудовані в Харкові у селищі „Опытный”, а згодом шестиповерховий великоблоковий будинок спорудили по вул. Пушкінській, 40 (Харків), який був першим у світі за кількістю поверхів (будинок збережений і до наших днів як пам’ятка архітектури). В цих будинках проходили перевірку не тільки будівельні конструкції, але й нові об’ємно-розпланувальні рішення: двоквартирна секція, суміщені санвузли без прямого денного освітлення (що йшло в розріз з чинними нормативами), кухня розкрита в бік житлової кімнати, центральне поквартирне опалення, пласка покрівля, а в одному з будинків – квартири з кухнями-нішами у житлових кімнатах.

За результатами досліджень цих будинків було прийнято рішення про масове розповсюдження великоблокових конструкцій, яке реалізувалось у 1930-х рр. в промислових районах України.

На той час в УНІСі утворилась творча група молодих архітекторів-однодумців, до якої належали О. Тацій, В. Андреев, Л. Горелік, О. Касьянов, Г. Любарський, Є. Михайловський, Ф. Олійник, М. Плехов та ін. В дискусіях виробляється творче credo – „розвиток творчого потенціалу, досягнення успіху – через конкурси”.

У 1930-1934 рр. представники групи беруть активну участь у конкурсах на проектування громадських споруд, серед яких Палац Рад у Москві (прідбано), Будинок Червоної Армії і Флоту у Харкові (І премія, побудовано), клуб-кінотеатр (ІІІ премія) та ін. Особливо треба відзначити конкурсний проект театру в Харкові. Це був найбільший міжнародний конкурс за участю зарубіжних авторів (100 учасників) О. Тацій виконав замовлений передконкурсний проект (для розробки програми), а потім конкурсний, який отримав І категорію, і його запросили для розробки остаточного проекту театру у складі бригади братів Весніних та А. Мордвінова. Робота під керівництвом відомих архітекторів безумовно була для молодого фахівця школою професійної майстерності.

Основна художня виразність композиції конкурсних проектів 1930-1937 рр. базувалася на „грі чистих об'ємів”, що було притаманне кращим зразкам конструктивізму (характерним прикладом є будинок Держпрому в Харкові).

О. Тацій сприймав конструктивізм не догматично, а вносив до нього власне відчуття. Наприклад, у публікаціях зазначалось, що Будинок Червоної армії відрізнявся серед інших будівель періоду конструктивізму новизною і оригінальністю [81]. Ще приклад: в житловому будинку заводу „Трансигнал”, при його в цілому конструктивістському вирішенні („гра об'ємами”), застосовані мотиви українського народного орнаменту [42], хоча конструктивізм в „чистому” вигляді цього не допускав. Це саме стосується конкурсного проекту кінотеатру (1934 р.) і цілого ряду інших проектів цього періоду. За пізнішими оцінками О. Тацій очолював конструктивістський стилістичний напрям „соціальної спрямованості архітектури” [60].

1934 р. О. Тацій переїздить до Києва, працює в „Цивільпроекті” і створює досить цікавий житловий будинок по вул. Комінтерна, 3. Це була творча знахідка автора. Оперуючи простими об'ємами, автор дуже вдало звернувся до застосування контрастних кольорів, на багаті роки випередивши свій час. Недаремно цей будинок має статус пам'ятки архітектури 1930-х рр.

У 1935-1936 рр. твори О. Тація, як і твори інших архітекторів-конструктивістів, було піддано критиці, бо вже були вироблені положення, якими засуджувався конструктивізм. З цим стилем О. Тацій розлучався нелегко, вважаючи, що в ньому є багато корисного і воно повинно бути запозиченим для подальшого розвитку архітектури [45]. Тоді ж почав діяти теоретичний постулат про те, що архітектура повинна бути соціалістичною за змістом і національною за формою (соціалістичний реалізм). У той період вважалося, що „національна за формою” – це значить застосування ордерної системи. Саме цим шляхом і пішла більшість архітекторів періоду 1935-1954 рр.

Та певна кількість творців, посилаючись на тезу „національна за формою”, почала вести пошуки національної своєрідності архітектури. Особливо це яскраво проявилось в архітектурі Всесоюзної сільськогоспо-

дарської виставки в Москві (ВСГВ), павільйони якої розроблялись на конкурсній основі. У конкурсі на проект павільйону України взяла участь П. Альошин, В. Троценко, М. Холостенко, О. Тацій. Кращим був визнаний проект О. Тація, що знайшло схвальні відгуки у пресі. Ідеї проекту щодо застосування мотивів народної творчості вважали чималим досягненням української архітектури [258]. Павільйон був побудований 1936 р. Композиція базувалась на традиціях української народної архітектури. Головний вхід підкреслювався високим фронтом трапецієвидної форми – знаковою для народної архітектури України. Головний фронтон підкріплювався з двох боків ще двома трапецієвидними фронтонами, площина яких мала заповнитись розписами на основі народної творчості. Однозначно, павільйон був виразником національної своєрідності України. У публікаціях зазначалось, що у цьому проекті поєднано неокласицизм, український модерн і самотність [77, 78, 79, 80].

1937 р. урядова комісія, оглядаючи виставку перед її відкриттям, відзначила загальний стан виставки як незадовільний, що потребувало доопрацювання, і термін відкриття виставки перенесли на 1939 р.

Оголошується новий, „московський”, конкурс, до участі в якому О. Тація не запрошують. Але, маючи велику силу волі і творче натхнення, Олексій Олександрович подає новий проект і перемагає. Павільйон будується 1939 р. і все ж таки має риси української національної архітектури, розкриваючи її через синтез мистецтв. До оформлення павільйону були залучені українські скульптори, художники, а також народні майстри декоративного мистецтва, зокрема, відома П. Власенко, стилізовані орнаменти якої були відтворені у вітражах головного входу. Інтер'єр ввідного залу прикрасив килим за малюнком В. Кричевського.

Але не тільки синтез архітектури і ужиткового народного мистецтва викликав захоплення і дивував глядачів. Знайдений О. Тацією у співавторстві з М. Іванченком символічний образ України як житниці Радянського Союзу, відтворений у площині фасадів пшеничним полем із золотим колоссям. Прийом, цілком доречний в такому жанрі архітектури як виставковий павільйон, відразу одержав у пресі схвальні відгуки. Зокрема, В. Ясієвич, пізніше аналізуючи архітектуру павільйону, писав, що його архітектура відноситься до стилю романтичного символізму. У павільйоні „впервые национальная форма рассматривается метафорически”. Відмічався талант О. Тація, що „проявился в умении создать ассоциативный образ Украины, не прибегая к традиционной орнаментике, при помощи более сложных метафор „со значением” [265].

Творці дуже цікавого неординарного архітектурного твору були нагороджені орденами, що було на той час дуже рідкісним явищем. Україна зустрічала їх як героїв.

По війні 1948 р. цей павільйон знесли через незадовільний технічний стан. Знову проводиться конкурс на проект павільйону, в якому, окрім Олексія Олександровича, беруть участь О. Власов, В. Єлізаров, М. Іванченко (уже самостійно). І знову ж перемагає О. Тацій. Новий павільйон (третій) був збудований у 1954 р. із великих керамічних блоків – новаторське рішення на той час, за що О. Тацій отримав золоту медаль ВСГВ. Композиція третього павільйону базується на простому геометричному плані, спокійній пластиці стін. Могутня арка кольоровим вітражем з тематикою народного мистецтва підкреслює головний вхід і збагачує силует павільйону підняттям над плоским перекриттям декоративним барабаном з фігурним завершенням. Такий образ павільйону зафіксований на численних поштових марках. Всі варіанти павільйонів, створені зодчим, безумовно, є гідним внеском до української архітектурної спадщини.

Працюючи над „серією” проектів павільйонів, О. Тацій одночасно розробляє низку проектів (1934-1935 рр.) для забудови с. Чапаєвка біля Золотоноші (стадіон, клуб, адміністративний будинок). Архітектура села завжди цікавила майстра. З цього часу вона зайняла особливе місце в творчості О. Тація, в якій можна виокремити три етапи.

На основі досвіду, здобутого при проектуванні с. Чапаєвка, була підготовлена доповідь, яку О. Тацій мав проголосити на I Всесоюзному з'їзді архітекторів. Але напередодні з'їзду в газеті „Правда” була опублікована стаття, присвячена персонально О. Тацію, в якій його було піддано жорсткій критиці за тези його доповіді і, навіть, звинувачено у шкідництві. Саме тоді було дано вказівку про знесення павільйону. Це був дуже важкий період в житті митця. Тільки сила волі і наступний успіх в проектуванні нового павільйону не дали зламатися.

Студент О. Тацій. Фото 1928 р.

Таким був перший етап в роботі для села. Другий – наступив у 1945 р., коли О. Тацію було доручено створити проектний інститут „Діпросільбуд”. Керуючи проектуванням для села, він не тільки вкладав свій досвід в проекти співробітників, а й особисто розробив низку проектів житлових будинків, клубів. Один із проектів житлових будинків (Б-17) найбільш відповідав повоєнним умовам і отримав значне розповсюдження – було побудовано кілька сот тисяч будинків. Клуби на 200 місць за проектом К-21 будувались у селах України та за її межами. У цей же період здійснювалось проектування села Ново-Демидова Київської обл. Другий етап закінчився у 1949 р., коли О. Тацію довелося знову, вже втретє, проектувати і керувати будівництвом павільйону України на ВСГВ.

Третій етап сільської тематики припадає на 1955-1960 рр. У цей період було розроблено низку проектів сільських житлових будинків, на основі яких створено серію № 994 у складі 22 проектів. Серія була затверджена як загальносоюзна і отримала широке розповсюдження.

Внесок О. Тація у розвиток сільської архітектури є значним. І зараз майже в кожному селі можна побачити будинки, споруджені за його проектами.

О. Тацій у 1930-х рр. бере активну участь у конкурсах на створення різноманітних об'єктів, серед яких Урядова площа (III премія), Наводницький міст у Києві (I премія, був побудований, але зруйнований під час війни) та ін.

До цього творчого періоду О. Тація належить конкретне проектування і будівництво санаторію в Дніпродзержинську, Будинку Рад у Кривому Розі, критого басейну в Києві та ін.

Уже тоді відомий майстер архітектури О. Тацій запрошується для викладання в КІБІ та поєднує творчу і педагогічну роботу (1934-1941 рр.). Йому присуджується вчене звання доцента. Учнями Олексія Олександровича були відомі згодом архітектори: В. Гопкало, А. Малиновський, Г. Слуцький, В. Чуприна та ін.

Під час Великої Вітчизняної війни О. Тацій йде добровольцем на фронт, маючи звільнення від призову (був на Волховському фронті). Після визволення Києва повертається і бере участь у відбудові міста.

Перед архітекторами було поставлено завдання розробки проекту забудови Хрещатика на конкурсній основі. В середині 1944 р. оголошено конкурс, на який було представлено 22 проекти за участю більшості знаних майстрів архітектури СРСР. У всіх проектах забудова Хрещатика вирішувалась на основі коридорної системи (суцільна забудова з обох боків головної магістралі міста). І тільки один проект, створений О. Тацієм та М. Іванченком, був вирішений неординарно – пропонувалось на лівому боці Хрещатика провести не суцільну забудову, а дискретну, тобто в природному середовищі вільно розташувати окремі споруди. Такий прийом просторового вирішення забудови Хрещатика міг з'явитися у справжнього майстра архітектури у хвилину творчого піднесення у напруженій конкурсній боротьбі. Ідея була вельми оригінальною: вона враховувала існуючу ситуацію, мальовничий рельєф міста, і завдяки передбаченим розривам розкривала зелені пагорби Печерська у всій красі.

Цінність такого прийому полягала не тільки у створенні архітектурних якостей Хрещатика, а й у забезпеченні аерації центральної магістралі міста, сформованої в широкій долині. В історичному розвитку будівництва долина звужувалась і аерація погіршувалась, тому інша система забудови спричинила б сильну загазованість вулиці та погіршила б її екологічну ситуацію.

Звичайно, архітектурна спільнота не могла не оцінити проектну пропозицію О. Тація. Оцінив її і О. Власов, якому, не зважаючи на результати конкурсу, директивно було доручено розробити проект забудови Хрещатика. Відбулося ще два тури конкурсу, в яких велась безкомпромісна боротьба між О. Власовим і О. Тацієм. Остаточний проект розроблено бригадою О. Власова, яка, відкинувши всілякі амбіції, використала ідею О. Тація та М. Іванченка щодо вільної забудови лівого боку вулиці. Завдяки знайденому О. Тацієм у забудові Хрещатика унікальному містобудівельному прийому в далекі 1940-і рр., сьогодні він вирізняється своєю неповторністю.

Після завершення конкурсу, 1948 р., за участь у розробці проектів О. Власов, В. Заболотний і О. Тацій були нагороджені орденами Леніна.

У повоєнні роки О. Тацій займав високі посади – заступника начальника Управління в справах архітектури при Раднаркомі УРСР, директора інституту „Діпросільбуд”, і при цьому працював творчо.

О. Тацій не оминув жодного конкурсу, взяв участь у 49 конкурсах на різні типи споруд. Це житлові будинки, виставковий павільйон в Марселі (Франція), Меморіал в Бабиному Яру в Києві, бібліотека АН УРСР, комплекс товариства „Знання”, Український музей історії Великої Вітчизняної війни та багато ін. Більшість з них були відзначені преміями. Весь перелік авторських робіт О. Тація сягає 121 проект.

Маючи велику працездатність (працював з п'ятої години ранку), він умів концентрувати увагу на тих рішеннях, в яких був упевнений, і наполегливо доводити їх до завершення. Прикладом можуть служити його дії щодо впровадження в будівництво житла з двоквартирних секцій. Всі спроектовані ним і побудовані житлові будинки були з двоквартирними секціями. Як послідовний прибічник такого житла, він вважав, що при безперечних гігієнічних перевагах двоквартирні секції і в економічному відношенні можуть не поступатися секціям з більшою кількістю квартир, хоча це, на перший погляд, здавалося парадоксальним. О. Тацій провів велику аналітичну роботу щодо

співставлення різних архітектурних вирішень і, коли в кінці 1950-х рр. було прийнято рішення про будівництво домобудівних комбінатів (ДБК), Олексій Олександрович поставив питання про випуск на ДБК будинків з двоквартирними секціями (поряд з іншими видами будинків). Добивався цього в різних інстанціях, навіть у найвищих урядових, і добився виділення коштів на проектування і будівництво житлового будинку з двоквартирними секціями.

Необхідно сказати, що О. Тацій надзвичайно відповідально ставився до якісного виконання архітектурних деталей. Його будівлі відрізняються своєрідністю і самобутністю в промальовуванні архітектурних елементів.

Архітектор знаходив і видавав перевагу деяким рішенням, не боючись повторювати їх в різних спорудах. Прикладом можуть служити здвоєні колони, об'єднані спільною капітеллю. Цей прийом дозволяв збільшувати відстань між опорами (порівняно з канонічними системами), зберігаючи гармонійність композиції. Таке рішення було застосовано при спорудженні житлового будинку заводу „Трансигнал” (Київ), санаторію в Дніпродзержинську, сільських житлових будинках, першого павільйону України на ВСГВ, кінотеатру „Київ” тощо.

Оглядаючи творчий шлях цієї неординарної особистості, бачимо, що йому довелося працювати в період існування трьох стилістичних напрямків: конструктивізму, соціалістичного реалізму та в епоху „економічного техніцизму” (1954-1970 рр.). І в кожному періоді залишав твори, які ставали пам'ятками архітектури. Саме в епоху „економічного техніцизму” О. Тацій проектує Будинок проектів у Києві, застосовуючи прогресивні грибоподібні конструкції.

О. Тацій був не тільки талановитим митцем, але й сміливою людиною. Це підтверджує такий факт: коли він отримав замовлення на проект кінотеатру „Київ”, то включив до складу бригади з проектування „опального” на той час В. Онащенко (перебував на окупованій території). Єдине, чим керувався О. Тацій, було бажання підтримати колегу в скрутний час. 1952 р. кінотеатр був побудований і автори були відзначені премією як за одну з кращих споруд року.

Олексій Олександрович Тацій пішов з життя в розквіті творчих сил 13 березня 1967 р. буквально за креслярською дошкою, залишивши нащадкам багату архітектурну спадщину.

Так сталося, що у деяких публікаціях суперечливого ХХ ст. не завжди наводилось прізвище О. Тація як автора архітектурних споруд, яке дійсно заслуговує на пам'ять сучасних і майбутніх поколінь. На жаль, в архітектурному середовищі таке трапляється, тому відновити історичну справедливість і відродити це славне призабуте ім'я – завдання сьогодення.

Його творчість потребує ретельних досліджень і окремого видання. Підготовлений бібліографічний покажчик про видатного зодчого можна вважати першим кроком у вивченні життєвого і творчого шляху майстра архітектури.

З.В. Мойсеєнко-Чепелик

¹ Історія української архітектури / За ред. В. Тимофійенка; УАА. – К.: Техніка, 2003. – с. 444.

І. БІОГРАФІЧНІ ДАНІ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ

Відомості в енциклопедичних та довідкових виданнях

1. **Енциклопедія архітектурної спадщини України:** Темат. слов. багатом. вид. / Авт. В. Тимофійенко; УАА. – К., 1995. – 366 с.

Наведено назви статей, в яких передбачається висвітлити загальні питання розвитку архітектури та містобудування, стильові напрями і течії на території України, спеціальні терміни, особливості різних міст, регіонів та пам'яток містобудування і архітектури, творчість зодчих, інженерів, архітектурознавців тощо.

На с. 328 вказано прізвище архітектора О.О. Тація.

2. **Енциклопедія Сучасної України. Т. 1. Київ:** А / НАН України; Наук. т-во ім. Т. Шевченка, Координац. бюро Енцикл. Сучасної України НАН України. – К., 2001. – 824 с.: іл.

На с. 716 згадується санаторій металургів у Верхньодніпровську Дніпропетровської обл. (архітектори О. Тацій, М. Іванченко, Б. Ведерніков, 1935-1937 рр.).

На с. 717 – тризальний кінотеатр “Київ” (архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, інженер В.В. Захарченко, 1952 р.).

3. **Звід пам'яток історії та культури України:** Енцикл. вид. У 28 т. [Т.] Київ. Кн. 1, ч. 1: А – Л / НАН України, НДІТІАМ [та ін.]. – К.: Голов. ред. Зводу пам'яток історії та культури при видавництві “УЕ”, 1999. – 582 с.: іл. – Бібліогр.: с. 531-546. – Рез. англ. мовою.

На с. 105 – про участь О.О. Тація в конкурсі (1934-1936 рр.) на проект Урядового центру, що мав бути розміщений на місці Михайлівського собору.

На с. 109-110 – про участь О.О. Тація в конкурсі на забудову Хрещатика.

На с. 239 – про презентабельний київський житловий будинок на розі вулиць Ветрова та Комінтерну, 25/3 (архітектор О.О. Тацій, 1932 р. (!) [1935 р.]).

На с. 254 – про те, що у будинку по вул. Володимирській, 22 (Київ) мешкав архітектор О.О. Тацій.

На с. 281-282 – про те, що у прибутковому будинку Управління Києво-Софійського митрополічного будинку з 1945 (!) [1944] по 1967 рр. у квартирі № 5 на третьому поверсі проживав архітектор О.О. Тацій. Дана коротка характеристика діяльності архітектора. На с. 282 – фото будинку, план третього поверху.

На с. 473 – про житловий будинок на розі вулиць Ветрова та Комінтерну, 25/3 (Київ), що належить до кращих зразків архітектури 1930-х рр. (архітектор О.О. Тацій).

На с. 476 – фото житлового будинку робітників та інженерно-технічних працівників заводу “Трансигнал”, зведеного за проектом О.О. Тація на розі вулиць Ветрова та Комінтерну, 25/3, план першого поверху.

4. **Київ:** Енцикл. справ. / Под ред. А.В. Кудрицького. – К.: Гл. ред. УСЭ, 1985. – 767 с.: іл.

На с. 254 – про кінотеатр “Київ” (автори – архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, В.М. Онащенко, інженер В.В. Захарченко, 1952 р.).

5. **Київ:** Енцикл. дов. / За ред. А.В. Кудрицького. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1981. – 736 с.: іл. – (Києву 1500 років).

На с. 249 – про кінотеатр “Київ” (архітектори О. Тацій, В. Чуприна, В. Онащенко, 1952 р.). Іл. – табл. XIII.

Проекти і будови 1930-1934 рр.

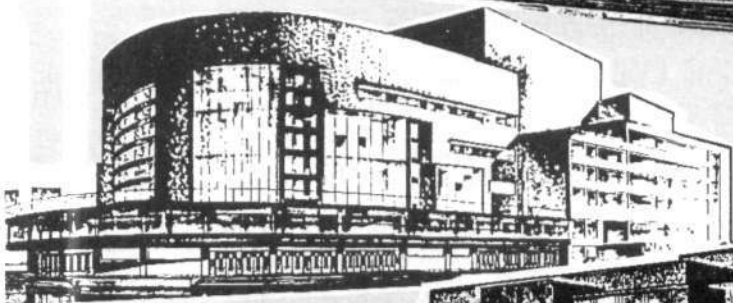
a — опорний проект театру на 4000 місць в Харкові. 1929 р.; (*)

б — конкурсний проект театру в Харкові. 1930 р.; (*)

a

в — остаточний проект театру в Харкові. 1930 р.;

б

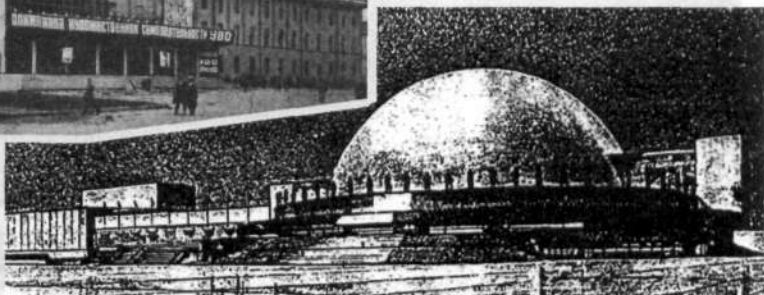
в

г — Республіканський Будинок Червоної Армії в Харкові. 1933 р.; *д* — Палац Рад у Москві. 1931 р.;

е — Проект Урядової площі в Києві. 1934 р.;

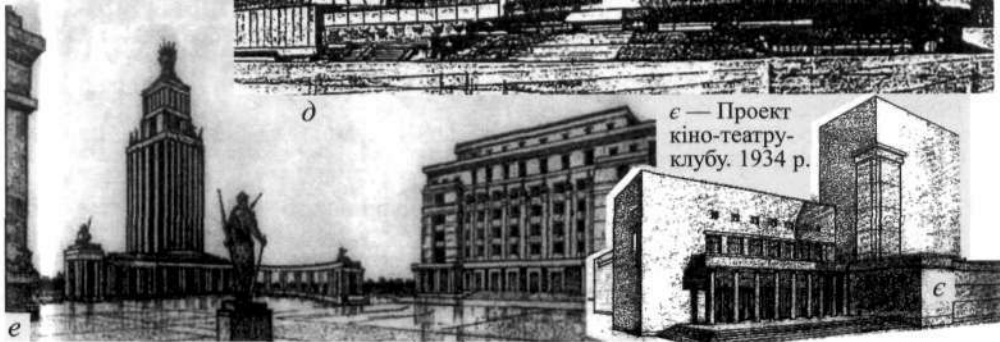

г

д

е — Проект кіно-театру-клубу. 1934 р.

е

6. **Мистецтво України:** Біогр. дов. / За ред. А.В. Кудрицького. — К.: „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 1997. — 700 с.
На с. 577 — коротка біографічна довідка та основні роботи українського архітектора О.О. Тація.

7. **Мистецтво України:** Енцикл. Т. 1: А-В / За ред. А.В. Кудрицького. — К.: „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 1995. — 400 с.: іл.
На с. 28 згадується член-кореспондент Академії архітектури УРСР О.О. Тацій.
На с. 102 — про санаторій металургів у Верхньодніпровську Дніпропетровської обл. (архітектори О.О. Тацій, М.К. Іванченко, Б.О. Ведерніков, 1935-1937 рр.).
На с. 103 — про тризальний кінотеатр „Київ”, збудований за індивідуальним проектом (архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, інженер В.В. Захарченко, 1952 р.).
На с. 174 згадуються учні О.М. Бекетова, серед яких О.О. Тацій.

8. **Митці України:** Енцикл. дов. / За ред. А.В. Кудрицького. — К.: „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 1992. — 848 с.
На с. 571 — коротка біографічна довідка про українського архітектора О.О. Тація. Відмічено основні його споруди.

9. **Полтавщина:** Енцикл. дов. / За ред. А.В. Кудрицького. — К.: „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 1992. — 1024 с.: іл.
На с. 701 у статті „Полтава” згадується про те, що у м. Полтаві народився архітектор О.О. Тацій.

10. **Словник художників України** / Ред. кол.: М.П. Бажан (відп. ред.) [та ін.]; АН УРСР. — К.: Голов. ред. УРЕ, 1973. — 272 с.: іл.
На с. 225 — коротка біографічна довідка та основні роботи архітектора О.О. Тація.

11. **Українська радянська енциклопедія. У 12 т.** — 2-е вид. — Т. 11. Кн. 1: Стодола — Фітогеографія / Ред. кол.: М.П. Бажан (голов. ред.) [та ін.]. — К.: Голов. ред. УРЕ, 1984. — 608 с.
На с. 156 — коротка біографічна довідка та перелік основних споруд О.О. Тація.

12. **Українська радянська енциклопедія. У 12 т.** — 2-е вид. — Т. 11. Кн. 2: Українська радянська соціалістична республіка / Ред. кол.: М.П. Бажан (голов. ред.) [та ін.]. — К.: Голов. ред. УРЕ, 1984. — 496 с.
На с. 369 — про кінотеатр „Київ” (автори — архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, співавтор — архітектор П.Н. Жилицький, інженер В.В. Захарченко, 1952 р.).

13. **Українська радянська соціалістична республіка** / Ред. кол.: М.П. Бажан (голов. ред.) [та ін.]; АН УРСР. — К.: Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1965. — 808 с.: іл.
На с. 524 — про кінотеатр „Київ” (архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, П.Н. Жилицький, 1952 р.).

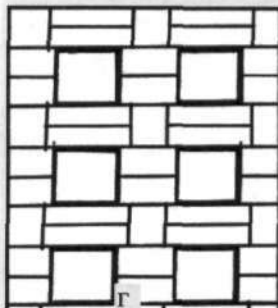
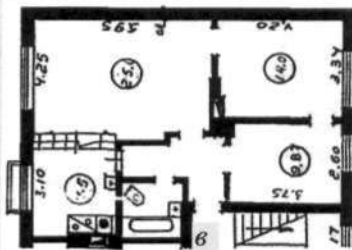
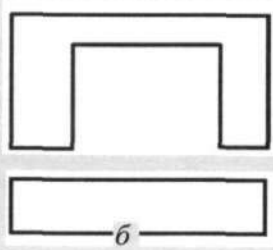
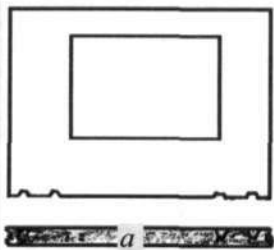
14. **Украинская советская социалистическая республика.** — Перев. с укр. изд. 1965 года / Ред. кол.: Н.П. Бажан (гл. ред.) [и др.]; АН УССР. — К.: Гл. ред. УСЭ АН УССР, 1967. — 592 с.: ил.
На с. 526 — про кінотеатр „Київ” (архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, П.Н. Жилицький, 1952 р.).

15. **Украинская советская энциклопедия. В 12 т. Т. 11. Кн. 1:** Счисление — Функционал / Ред. кол.: Н.П. Бажан (гл. ред.) [и др.]. — К.: Гл. ред.

Перші в Україні великопанельні та великоблокові житлові будинки.

Харків, 1929-1932 рр.

а, б — Варіанти тришарових панелей вагою до 3 та 5-и т.; *в* — план квартири в панельному будинку по вул. Комбайнівській. 1929 р. (*); *г* — розрізка стіни блокового будинку по вул. Пугачова. 1930 р.; *д* — загальний вигляд цього будинку. Фото 2001 р.; *е* — панельний будинок по вул. Петрушевського. Фото 2001 р. (*); *е* — складена тришарова панель цього будинку висотою на поверх; *ж* — ескіз (варіант) житлового будинку по вул. Пушкінській, 40. 1932 р.

О.О. Тацій. Доцент кафедри архітектурного проектування. Фото 1936 р.

УСЭ, 1984. – 608 с.: ил.
На с. 69 – коротка біографічна довідка та перелік основних споруд О.О. Тація.

16. Украинская советская энциклопедия. В 12 т. Т. 11. Кн. 2: Украинская советская социалистическая республика / Ред. кол.: Н.П. Бажан (гл. ред.) [и др.]. – К.: Гл. ред. УСЭ, 1985. – 516 с.: ил.
На с. 384 згадується кінотеатр „Київ” (архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, інженер В.В. Захарченко, 1952 р.).

17. Украинский советский энциклопедический словарь. В 3 т. Т. 3: Протерозой – Яшурка / Ред. кол.: А.В. Кудрицкий (отв. ред.) [и др.]. – К.: Гл. ред. УСЭ, 1989. – 772 с.: ил.
На с. 345 – коротка біографічна довідка та перелік основних споруд О.О. Тація.

18. Український радянський енциклопедичний словник. У 3 т. – 2-е вид. – Т. 3: Портулак – Ї. / Ред. кол.: А.В. Кудрицький (відп. ред.) [та ін.]. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1987. – 736 с.: іл.
На с. 362 – коротка біографічна довідка та основні споруди О.О. Тація.

Перший в Україні великоблоковий шестиповерховий житловий будинок збудований в Харкові в 1931-1932 рр. по вул. Пушкінській, 40 для реальної експлуатації. Пам'ятка архітектури. В свій час найвища великоблокова будова в світі. Будівництво здійснено після спорудження і досліджень двох експериментальних великоблокових будинків у 3 та 4 поверхи (1930 та 1931 рр.). Кутова частина будинку запроєктована закругленою, щоб перевірити можливості застосування великих блоків у будинках складної конфігурації.

Фото В. Петушкова. 2003 р.

Офіційні матеріали

19. **Архитекторы-орденоносцы** // Архит. СССР. – 1939. – № 9. – С. 48-50: фото.

Про нагородження Президією Верховної Ради СРСР учасників створення архітектурного ансамблю Всесоюзної сільськогосподарської виставки 1939 р. (Москва). Серед нагороджених – О.О. Тацій (орден Трудового Червоного Прапора) та М.К. Іванченко (орден „Знак пошани”) – за павільйон Української РСР. Наводиться коротка біографічна довідка і портрет кожного архітектора.

20. **Архітектори УРСР вітають перших на Україні архітекторів-орденоносців** // АРУ. – 1939. – № 9. – Вклейка між стор. 8 і 9: фото.

На фото ліворуч – архітектор О.О. Тацій, автор і головний архітектор українського павільйону на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (Москва), якого нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

На фото праворуч – архітектор М.К. Іванченко, автор і виконавець робіт українського павільйону на Всесоюзній сільськогосподарській виставці, якого нагороджено орденом „Знак Пошани”.

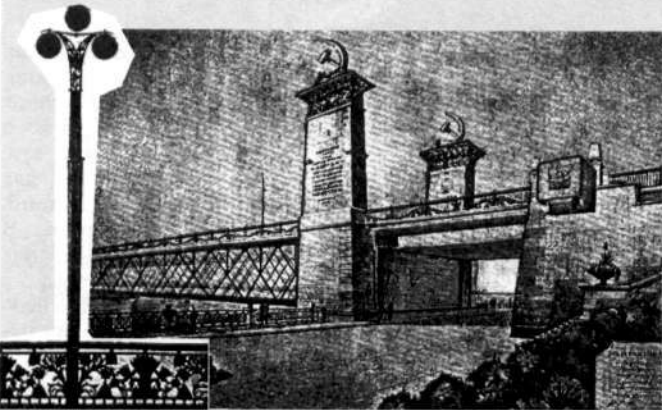
На фото внизу – загальний вигляд павільйону.

21. **В Академії архітектури УРСР** // Рад. мистец. – 1947. – 20 серп. (№ 34). – С. 4.

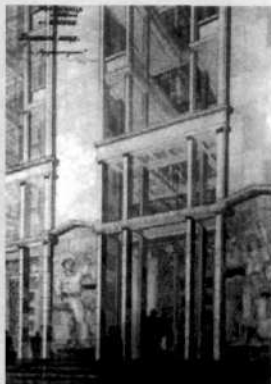
Про створення комісії для координації науково-творчої роботи в галузі сільського й колгоспного будівництва під головуванням О. Вербицького. До складу комісії ввійшли П. Юрченко, В. Лазаренко, М. Тютюн, директор „Діпросільбуду” О. Тацій та ін.

22. **Вибори до місцевих Рад та радянські архітектори** // АРУ. – 1939. – № 11. – С. 1-2.

На с. 1 – про нагородження авторів павільйону „Україна”: О.О. Тація – орденом Трудового Червоного Прапора, М.К. Іванченка – орденом „Знак Пошани”.

Проект Наводницького мосту в Києві. 1939 р.

Проект готелю в Києві.
Фрагмент фасаду.
1939 р. (*)

23. **Вручення орденів СРСР** // Рад. Україна. – 1948. – 11 квіт. (№ 86). – С. 1.

Серед нагороджених – архітектор О.О. Тацій, якому було вручено орден Леніна у зв'язку з 30-річчям встановлення радянської влади в Україні та досягнутими успіхами.

24. **Група архітекторів-учасників пленуму Співки радянських архітекторів України** // Рад. Україна. – 1945. – 13 лип. – С. 1: фото.

Серед учасників – архітектор О.О. Тацій.

25. **Кандидати в члени-кореспонденти Академії архітектури** // Пролет. правда. – 1940. – 26 верес. (№ 224). – С. 4.

Про висування 10 кандидатів в члени-кореспонденти Академії архітектури СРСР. Серед них – В.Г. Кричевський, І.В. Моргілевський, О.О. Тацій, Н. М. (!) [М. В.] Холостенко та ін.

26. **[Нагороджено орденом Леніна]** // Рад. мистец. – 1948. – 4 лют. (№ 5). – С. 1: 6 фото.

Інформація про нагородження О.В. Власова, В.Г. Заболотного, М.Ф. Кишука, О.Є. Корнійчука, О.О. Тація та К.П. Хохлова орденом Леніна у зв'язку з 30-річчям встановлення радянської влади в Україні та досягнутими успіхами.

27. **О награждении орденами и медалями работников промышленности, сельского хозяйства, науки, культуры и искусства Украинской ССР: Указ Президиума Верховного Совета СССР** // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1948. – Прил. к № 6 от 13 февр. – С. 1; Правда. – 1948. – 24 янв. (№ 24). – С. 1-2.

О.О. Тація нагороджено орденом Леніна у зв'язку з 30-річчям встановлення радянської влади в Україні.

28. **О премировании архитекторов, инженеров, строителей по конкурсу на лучшие жилые и гражданские здания, выстроенные в 1952 году: Приказ Управления по делам архитектуры при Совете Министров УССР** № 498 от 24 дек. 1953 г. – К., 1954. – 24 с.

На с. 20 (п. 6) – про вручення Почесної грамоти та третьої грошової премії за будівництво кінотеатру „Київ” учасникам будівництва, серед яких автори проекту – архітектори О.О. Тацій та В.І. Чуприна.

29. **Первый Всесоюзный съезд советских архитекторов: Архитектура союзных республик** // Архит. СССР. – 1937. – № 7-8. – С. 14-27: фото.

На с. 15-17 подана співдоповідь Я.А. Штейнберга, в якій наголошено про творчі досягнення архітектурної молоді Української РСР. Названо павільйон сільськогосподарської виставки в Москві архітектора О. Тація (с. 17).

30. **[Рада Народних Комісарів УРСР]: Хроніка** // Рад. Україна. – 1945. – 30 черв. – С. 4.

Інформація про затвердження О.О. Тація на посаді заступника начальника Управління в справах архітектури при Раднаркомі УРСР.

31. **Резолюція V пленуму правління Співки радянських архітекторів УРСР** // АРУ. – 1941. – № 6. – С. 46-49.

На с. 48 пленум відмічає ініціативну діяльність здібних архітекторів, серед яких О.О. Тацій.

32. VII сесія Академії архітектури Української РСР // Вісн. АА УРСР. – 1950. – № 4. – С. 53-54.

На с. 53 – про обрання О.О. Тація членом-кореспондентом АА УРСР.

33. Хроніка // Вісн. АА УРСР. – 1947. – № 2. – С. 44.

Про створення комісії для координації науково-дослідницької роботи в галузі сільського й колгоспного будівництва, до складу якої ввійшов директор „Діпросільбуду” О. О. Тацій.
Див. також №№ 120, 121, 141, 143.

Публікації про життя та діяльність

34. Арманд І.А. **Воспоминания о Владимире Ильиче Ленине** // Воспоминания о Владимире Ильиче Ленине. В 5 т. Т. 4 / Ин-т марксизма-ленинизма при ЦК КПСС. – М.: Политиздат, 1969. – С. 331-340.

На с. 334-337 – про відвідання Леніним 25.02.1921 р. гуртожитку студентів Вищих художньо-технічних майстерень (ВХУТЕМАС) у Москві. В цей час тут навчався і брав участь у бесіді з Леніним О. Тацій.

35. **Архітектор Іосиф Каракис:** Судьба и творчество: К столетию со дня рождения: Альб.-кат. – К.: Символ-Т, 2002. – 104 с.: ил.

На с. 32 – фото випускників-архітекторів та викладачів Київського будівельного інституту (випуск 1931-1937 рр.). В другому ряду зверху – портрет викладача О. Тація.

На с. 97 – вказано Будинок Червоної Армії та Флоту в Харкові, одним із авторів якого був О. Тацій.

36. **Архітектори Києва:** Альб.-дов. / Передм. М. Дьоміна. – К.: Корлайн, 2001. – 136 с.: ил., фото.

На с. 7 згадується архітектор [І.] (!) [О.] Тацій, який успішно працював у Києві в повоєнні роки.

37. **Архітектори-комсомольці Радянської України** // АРУ. – 1939. – № 7. – С. 1-2.

На с. 2 – серед молодих архітекторів обласних центрів України, які в своїх роботах проявляють „творчу ініціативу і дерзання”, названо О. Тація, одного з авторів українського павільйону на Всесоюзній сільськогосподарській виставці.

38. **Архітектура Радянської України за 40 років** / Ін-т теорії та історії архіт. і буд. техніки. – К.: Держбудвидав УРСР, 1957. – 287 с.: ил., фото.

На с. 10 – план житлового будинку в с. Демидів на Київщині (1948 р.) архітекторів О. Тація та С. Покришевського.

На с. 15 – план будинку культури в с. Руська Поляна Черкаської обл. (автори – архітектори О. Рижков і О. Тацій, 1951 р.).

На с. 16 – план другого поверху тризальної кінотеатру „Київ” (автори – архітектори О. Тацій, В. Онащенко, В. Чуприна, інженер В. Захарченко, 1952 р.). Розміщено фото (іл. 31) житлового будинку колгоспника в с. Демидів (автори – архітектори О. Тацій та С. Покришевський, 1949 р.) та фото (іл. 212) павільйону УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві (архітектори О. Тацій та М. Іванченко, (1938 р. (!) [1939 р.]).

39. **Архітектура Советской Украины** / И.Н. Седак, В.П. Дахно, Ю.И. Писковский, В.Е. Ладный. – М.: Стройиздат, 1987. – 303 с.: ил.

На с. 114-115 – про конкурс проектів відбудови Хрещатика 1944-1946 рр., в якому поруч з іншими архітекторами брав участь О. Тацій.

О.О. Тацій. Фото 1939 р.

На іл. 148 – санаторій ім. Орджонікідзе в с. Щуровка Дніпропетровської обл., 1937 р. (прізвище автора О. Тація не зазначено).

На с. 114 – про забудову с. Демидова Київської обл. Будівництво ведеться за проектом, розробленим „Діпросільбудом”. На фото – генеральний план та плани двох житлових будинків.

41. Асеев Ю.С. **Архітектор Йосип Юлійович Каракіс** // Йосип Юлійович Каракіс: Бібліогр. покажч. / Укл. Н.В. Грушительська, С.М. Кайнова, О.М. Піхур; Ред. кол.: Г.А. Войцехівська (відп. ред.), С.С. Артамонова, О.М. Піхур; ДНАББ імені В.Г. Заболотного. – К.: Укрархбудінформ, 2002. – С. 4-7: ил. – (Видатні зодчі України).

На с. 4 – згадка про архітекторів, без творчості яких не можна уявити образ Києва, серед них названо О.О. Тація.

42. Асеев Ю.С. **Стили в архитектуре Украины.** – К.: Будивзельник, 1989. – 104 с.: ил.

На с. 84 – про видатного зодчого О.О. Тація, про його відхід від конструктивізму.

На с. 85 – про використання О.О. Тацієм мотивів українського народного орнаменту в декорі фасаду будинку по вул. Комінтерна (1932 р. (!) [1935 р.]).

На с. 88-89 – про конкурс проектів на відбудову Хрещатика, в якому брав участь О.О. Тацій. Відмічено проект О.О. Тація „з терасним вирішенням лівого боку Хрещатика”.

На с. 90-91 – про використання класичних архітектурних форм при будівництві кінотеатру „Київ” (архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна та ін., 1952 р.).

43. **Всеобщая история архитектуры. В 2 т. Т. II** // Ред. кол.: Б.П. Михайлов (гл. ред.), С.А. Кауфман [и др.]. – М.: Госстройиздат, 1963. – 724 с.: ил.

На с. 571 – про генеральний план с. Демидова (архітектори О.О. Тацій, С.Д. Покришевський та ін., 1949-1950 рр.).

На с. 572-573 – проект розпланування с. Демидова та житлові будинки (автори О.О. Тацій, С.Д. Покришевський та ін.).

На с. 140-141 – про кінотеатр „Київ” (архітектори О. Тацій, В. Чуприна, П. Жилицький, інженер В. Захарченко, 1952 р.).

На с. 143 – фото кінотеатру „Київ”. Вказані прізвища авторів.

На с. 157 – про реконструкцію с. Демидова Київської обл.

На с. 159 – фото житлового будинку колгоспника (прізвище автора О. Тація не зазначено).

На с. 163 – про колгоспні клуби в селах Байбузи і Руська Поляна Черкаської обл. (архітектори О. Тацій, О. Рижков, 1951 р.)

40. **Архитектура Украинской ССР. В 2 т. Т. 2** / Ред. кол.: В.И. Заболотный (пред.), Н.П. Северов, Г.В. Головкин, И.А. Грабовский, П.Г. Юрченко. – К.: Изд-во АА УССР, 1951. – 133 с.: ил.

На іл. 58-59 – с. Демидів Київської обл. Житлові будинки. Фото з натури 1948 р. (прізвище автора О. Тація не зазначено).

44. **Всеобщая история архитектуры. В 12 т. Т. 12. Кн. 1** // Ред. кол.: Н.В. Баранов (отв. ред.) [и др.]. – М.: Стройиздат, 1975. – 756 с.: ил.
На с. 310 – про конкурс проектів відновлення Хрещатика.
На с. 419 – про розпланування с. Демидова Київської обл.
На с. 424-425 (іл. 130, 131) – фото вулиці та житлового будинку в с. Демидів Київської обл. Прізвище архітектора О.О. Тація не зазначено.

45. Ганс Й.А. **Проти формалістичних перекручень в архітектурі** // Индустр. буд-во=Индустр. стр-во. – 1936. – № 4. – С. 3-4.
На с. 3 – про те, що у дискусіях, які проходили в оргкомітеті спілки архітекторів та на архітектурному факультеті Київського будівельного інституту, ряд архітекторів, серед яких О. Тацій, виявили нерозуміння засудження конструктивізму і говорили про нього, „як про явище, що має в собі якісь хороші елементи”, тим самим виявляючи „небажання глибоко замислитись над тим, що відбувається в нашій країні”.

46. Гербов К. **Підсумки архітектурної дискусії: У Співці радянських архітекторів** // Соц. Київ. – 1936. – № 3. – С. 34-36: іл.
Про дискусію, присвячену обговоренню творчих шляхів радянської архітектури та практичної діяльності київських архітекторів. Згадується молодий архітектор О. Тацій.

47. Головка Г.В. **Архитектура Советской Украины.** – М.: Стройиздат, 1973. – 158 с.: ил.
На с. 43 – про конкурс проектів забудови Хрещатика, зокрема про те, що на основі матеріалів конкурсу було прийнято рішення про вільну забудову східного боку вулиці (ідея про вільну забудову викладена в проекті О. Тація та М. Іванченка). Авторський колектив О. Власова взяв цей прийом за основу в своєму останньому варіанті проекту.
На с. 54 – про експериментальне будівництво с. Демидів на Київщині. За проектами О. Тація, В. Моціля та І. Шемседінова споруджено майже 90 житлових будинків.
На с. 34 – про участь О. Тація в роботі з перебудови сіл.
На с. 35 – про вдале рішення проекту реконструкції с. Чапаєвка Черкаської обл. (архітектори О. Тацій і Г. Шлаканьов).

48. Ежов В. **Полвека глазами архитектора.** – К.: НИИТИАГ, КНУСА, 2001. – 304 с.: ил., фото.
На с. 101 згадується О.О. Тацій, його павільйон „Україна” на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (1939 р.), участь у конкурсі проектів на відновлення Хрещатика.
На с. 215 – про конкурс проектів на відновлення Хрещатика і участь у ньому О.О. Тація.
На с. 268 – згадка про О.О. Тація.

49. Заболотный В.И. **Тридцать лет советской архитектуры на Украине: Докл. / АА УССР // Материалы к IV сессии.** – К.: Изд. АА УССР, 1948. – 56 с.: ил.
На с. 40 – про участь у конкурсі проектів розпланування і забудови Урядової площі в Києві кращих архітекторів Москви, Ленінграда, Києва, Харкова, серед яких О.О. Тацій.
На с. 43-44 – про павільйон Української РСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці 1939 р., споруджений за проектом архітекторів О.О. Тація та М.К. Іванченка (рис. 24), який автор назвав прикладом творчої

перемоги українських радянських архітекторів.
На с. 45 (рис. 22) – загальний вигляд павільйону.
На с. 51 – про V пленум Спілки радянських архітекторів Української РСР (1941 р.), присвячений питанням сільського будівництва. На пленумі експонувались проекти розпланування сіл, виконані талановитими архітекторами, серед яких роботи О.О. Тація.
На с. 54 – про конкурс проектів відбудови Хрещатика, в якому брали участь майстри архітектури, серед яких О.О. Тацій.

50. Заславский Д. **Архитектура для пейзажа** // Правда. – 1937. – 13 апр. (№ 102). – С. 3.
Фейлетон присвячено особисто архітекторові О. Тацію. Дається критика його тез із проблем сільської архітектури, наданих на запит оргкомітету I з'їзду архітекторів СРСР. Автор зробив висновок про шкідливість пропозицій О. Тація.

51. **Зодчество Украины: Сб. / Ред. кол.: М.П. Чапенко (гл. ред.) [и др.]; АА УССР, Ин-т истории и теории архит.** – К.: Изд-во АА УССР, 1954. – 298 с.: ил.
На с. 20 – про те, що преміями на республіканських конкурсах 1949-1952 рр. відмічені будівлі, збудовані за проектами низки архітекторів, серед яких названо О. Тація.
На с. 53 – фото клубу на 200 місць в с. Руська Поляна Черкаської обл. (архітектори О. Рижков, О. Тацій).
На с. 87 – фото кінотеатру „Київ” (архітектори В. Чуприна, О. Тацій).
На с. 94 – про завершення будівництва кінотеатру „Київ” (архітектори В. Чуприна, О. Тацій). Коротка характеристика будівлі.

52. **Из истории советской архитектуры 1941-1945 гг.: Документы и материалы. Хроника военных лет. Архитектурная печать / АН СССР; ВНИИ искусствоведения М-ва культуры СССР, Гос. науч.-исслед. музей архитектуры им. А.В. Щусева.** – М.: Наука, 1978. – 211 с.: ил. – Библиогр.: с. 180-198.
На с. 115 – інформація про те, що в грудні 1944 р. у Москві в роботі наради з питань архітектури відбудови в колгоспах взяв участь О. Тацій.
На с. 121 – у конкурсі на проект відбудови Хрещатика брав участь архітектор О. Тацій.

53. **История искусства народов СССР. В 9 т. Т. 8. Искусство народов СССР в период Великой Отечественной войны и до конца 1950-х годов / Под ред. Б.В. Веймарна и Л.С. Зингера.** – М.: Изобразительное искусство, 1977. – 488 с.: ил.
На с. 210 – про кінотеатр „Київ” (архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, П.Н. Жилицький, 1952 р.).
На с. 480 у „Покажчику імен художників і архітекторів” наведено прізвище О.О. Тація та дати його життя.

54. **История украинского искусства. У 6 т. Т. 5. Радянське мистецтво 1917-1941 років / Ред. кол.: В.І. Касян (відп. ред.) [та ін.]; АН УРСР, Голов. ред. УРЕ.** – К.: Кн. ф-ка „Жовтень”, 1967. – 480 с.: іл.
На с. 255 відмічено вдалий проект реконструкції с. Чапаєвка Золотоніського р-ну Черкаської обл. (архітектори О. Тацій, Г. Шлаканьов).
На с. 383 – про спробу синтезу архітектури і народного декоративного мистецтва в павільйоні Української РСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (архітектор О. Тацій).
На с. 384 – про залучення О. Тацієм народних майстрів до роботи з

архітекторами, художниками, скульпторами при оздобленні павільйону Української РСР.

55. **Історія українського мистецтва. У 6 т. Т. 6. Радянське мистецтво 1941-1967 років** / Ред. кол.: Ю.Л. Турченко (відп. ред.) [та ін.]; АН УРСР; Голов. ред. УРЕ. – К.: Кн. ф-ка “Жовтень”, 1968. – 452 с.: іл.

На с. 72 – про проект забудови Хрещатика О. Тація та М. Іванченка, за яким “архітектурна композиція ґрунтувалася на виявленні мальовничих пагорбів східного боку Хрещатика, який передбачалося забудувати окремими ансамблями з багатим зеленим насадженням”.

На с. 102 – як приклад вдалої забудови й реконструкції названо с. Демидів Димерського р-ну Київської обл., в якому у 1948-1949 рр. за проектами архітекторів О. Тація, В. Моціля та І. Шемседінова споруджено близько 90 житлових будинків.

56. **Історія української архітектури** / За ред. В. Тимофійенка; УАА. – К.: Техніка, 2003. – 472 с.: іл. – Бібліогр.: с. 457-469.

На с. 413 – про створення проектної групи на чолі з братами Весніними, О. Мордвиновим та О. Тацієм для розроблення креслеників театру масового музичного дійства у Харкові.

На с. 423 – про участь О. Тація в розробці конкурсних проектів Урядового центру в Києві.

На с. 423-424 – про замовлений проект відбудови Хрещатика О. Тація, який „ввів у композицію мальовничі схили Хрещатої долини” і запропонував на непарному боці вулиці створити розриви на рельєфі, а на парному – суцільну забудову. На с. 423 (іл.) – конкурсний проект забудови Хрещатика О. Тація та М. Іванченка (1944 р.), перспектива.

На с. 428 – позитивна оцінка реконструкції с. Чапаєвка на Черкащині (архітектор О. Тацій, 1936 р.).

На с. 434 – про санаторій Дніпродзержинського металургійного заводу (архітектори О. Тацій, М. Іванченко, Б. Ведерніков, 1934-1937 рр.).

На с. 435 – про кінотеатр „Київ” (архітектори О. Тацій і В. Чуприна, інженер В. Захарченко, 1952 р.).

На с. 436 – кінотеатр „Київ”, загальний вигляд.

57. **Київ: Турист. путівник** / Авт. тексту М. Кальницький, В. Киркевич, М. Грицик. – К.-Львів: Центр Європи, 2001. – 693 с.: іл.

На с. 251 – про Будинок проектів (архітектори О. Тацій, М. Іванюк та ін., 1972 р.).

На с. 533 – про кінотеатр „Київ” (архітектори О. Тацій, В. Чуприна, В. Онащенко, 1952 р.), при будівництві якого „вперше в Україні застосовано спеціальну акустичну штукатурку, що сприяє чистоті звуку”.

58. Кілессо С. К. **Архітектор Володимир Заболотний (до 100-річчя від дня народження)** // Буд-во України. – 1998. – № 5. – С. 36-37: іл.

На с. 36 – про участь О.О. Тація в конкурсі на проект Урядової площі в Києві.

59. Кілессо С. К. **Архітектура Києва радянської доби** // Народ. творчість та етнографія. – 1981. – № 5. – С. 11-22: іл.

На с. 15-16 – про кінотеатр “Київ”, будівництво якого стало “подією у культурному житті міста” (архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, П.Н. Жилицький, інженер В.В. Захарченко).

На с. 16 – про участь О.О. Тація у Всесоюзному конкурсі на створення проекту архітектурного ансамблю Хрещатика (1944-1947 рр.).

60. Кілессо С. **Стилістичні напрями в архітектурі України 1920-х років**: На прикладі конкурсу на проект будинку Держпрому в Харкові // Теорія та історія архітектури та містобудування: 36. наук. праць. Вип. 5. На честь Олени Марківни Годованюк / Ред. кол.: М.М. Дьомін (голова) [та ін.]. – К.: НДІТІАМ, 2002. – С. 222-236.

На с. 223 – про те, що члени ВОПРА О. Тацій та А. Коренчук очолювали конструктивістський стилістичний напрям „соціальної спрямованості архітектури”.

61. Ковалинський В. **Київські мініатюри. Кн. 1.** – К.: Літопис, 2001. – 314 с.: іл.

На с. 271-272 – про участь О. Тація в роботі наради міськради (1937 р.), на якій розглядалось питання зведення будівлі для міської бібліотеки.

62. Лейбфрейд А.Ю. **Это было славное время** // Стр-во и архит. – 1987. – № 5. – С. 26-27: фото.

Спогад про I Всесоюзний з’їзд радянських архітекторів.

На с. 26 – згадується О. Тацій, який був членом Всесоюзного об’єднання пролетарських архітекторів (ВОПРА).

63. **Молодь (із залу Пленуму Співки радянських архітекторів України)** // Рад. мистец. – 1945. – 14 черв. (№ 15). – С. 2.

На пленумі йшлося про роботу молоді, яка працює поруч з відомими архітекторами, серед яких О. Тацій.

64. **Нариси історії архітектури Української РСР (радянський період)** / Ред. кол.: Г.В. Головка (голов. ред.), М.С. Коломієць, Б.П. Хакало, Г.О. Лебедев. – К.: Держбудвидав, 1962. – 352 с.: іл.

На с. 168 – про будівництво тризального кінотеатру „Київ” (автори – архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна, співавтор – архітектор П.Н. Жилицький, інженер В.В. Захарченко, 1952 р.).

На с. 179 – про павільйон Української РСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві, збудований у 1949-1954 рр. за проектом О.О. Тація (іл. 213).

На с. 196 – план і фасад житлового будинку колгоспника (архітектори О.О. Тацій, С.Д. Покришевський).

На с. 197 – визнані кращими колгоспні клуби, збудовані у селах Байбузи та Руська Поляна Черкаської обл. (архітектори О.О. Тацій, О.Г. Рижков, 1951 р.).

На рис. 229 – житлові будинки колгоспників у с. Демидів Димерського р-ну Київської обл., споруджені за типовими проектами (архітектори О.О. Тацій, С.Д. Покришевський).

65. **Програма по истории украинского искусства [В 6 вып.]. Вып. II. Архитектура** / Ред. комис.: В.И. Заболотный (пред.), Е.И. Катонин [и др.]. – К.: Госстройиздат УССР, 1956. – 127 с.: ил.

На с. 89 наведено відомості про павільйон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці 1939 р. (архітектори О. Тацій, М. Іванченко).

На с. 91 – про проектування і реконструкцію с. Чапаєвка Золотоніського р-ну (архітектори О. Тацій, Г. Шлаканьов, Д. Чорновіл та ін.). Про нові типи житла колгоспників (архітектори О. Касьянов, О. Тацій, І. Котков та ін.).

На с. 95 – про архітектуру Хрещатика. Відмічено поєднання суцільної забудови з архітектурними прийомами розкриття простору (прізвище автора ідеї О. Тація не зазначено).

На с. 98 – про тризальний кінотеатр „Київ” (архітектори О. Тацій, В. Чуприна, В. Онащенко, інженер В. Захарченко, 1949-1952 рр.).

На с. 101 – про організацію „Діпросільбуду”, засновником і першим директором якого був О.О. Тацій (прізвище не зазначено).

На с. 102 – про реконструкцію с. Демидова Димерського р-ну Київської обл. (прізвища авторів проекту О. Тація та І. Шемседінова не зазначені).

66. Програма по истории украинского искусства [В 6 вып.]. Вып. V. Скульптура / Ред. комис.: В.И. Заболотный (пред.), Е.И. Катонин [и др.]. – К.: Госстройиздат УССР, 1956. – 132 с.: ил.

На с. 72 – про монументально-декоративну скульптуру павільйону „Україна” на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (скульптори Е.(!)[Ю.] Білостоцький, Г. Пивоваров, Ю. (!) [Е.] Фридман, архітектори О. Тацій та М. Іванченко).

67. Програма по истории украинского искусства [В 6 вып.]. Вып. VI. Декоративное искусство / Ред. комис.: В.И. Заболотный (пред.), Е.И. Катонин [и др.]. – К.: Госстройиздат УССР, 1956. – 105 с.: ил.

На с. 55 – про інтер’єр Будинку Червоної Армії в Харкові (архітектори О. Касьянов, О. Тацій, художник В. Меллер).

На с. 56 – про традиції українського народного декоративного мистецтва в архітектурі павільйону УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці 1939 р. (архітектори О. Тацій, М. Іванченко, художник А. Хвостов).

68. Развитие строительной науки и техники в Украинской ССР. В 3 т. Т. 3. Строительная наука и техника в Украинской ССР в 1943-1987 гг. / Ред. кол.: В.Е. Михайленко (отв. ред.) [и др.]. – К.: Наук. думка, 1990. – 352 с.: ил.

На с. 65-67 – про кінотеатр „Київ”, збудований за проектом О. Тація та В. Чуприни (1952 р.).

На с. 87 – про клуб у с. Руська Поляна на Черкащині (архітектори О. Тацій, О. Рижков).

69. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. зб. Вип. 8 (спец.). Архітектурна школа КІБІ-КНУБА: До 70-річчя діяльності // Редкол.: М.М. Дьомін (голова), В.І. Єжов (наук. ред.) [та ін.]. – К.: КНУБА, 2000. – 318 с.: ил.

На с. 17, 45, 47 – про педагогічну діяльність О.О. Тація (КІБІ, кафедра архітектурного проектування цивільних будівель і споруд).

На с. 66-67 – спогади І.О. Фоміна про конкурс проектів відбудови Хрещатика, про змагання двох груп архітекторів, одну з яких очолював О. Тацій, другу – О. Власов.

70. Татаренко С. Виставка архітектури // Соц. Київ. – 1936. – № 6. – С. 14-17: ил.

Про виставку архітектурних робіт (квітень 1936 р.), підготовлену до українського з’їзду архітекторів.

На с. 14 відмічено проект стадіону в с. Чапаєвка (автор О. Тацій), фото розміщено на с. 20.

На с. 15 відмічено проект будинку відпочинку ім. Дзержинського (автор – архітектор О. Тацій). Вказано, що авторові „вдалося знайти архітектурний образ, який відповідає призначенню будівлі”.

71. [О. Тацій]: Портрет // Комсомолець України. – 1939. – 29 листоп. (№ 273). – С. 1.

На фото – старший архітектор „Укрцивільпроекту”, автор проекту павільйону УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці, орденоносець, кандидат в депутати Ленінської райради м. Києва О.О. Тацій.

72. Творчі звіти київських архітекторів: Хроніка // АРУ. – 1940. – № 11. – С. 49.

Коротко про майбутній звіт Спілці радянських архітекторів чотирьох київських архітекторів – В.Г. Кричевського, О.О. Тація, В.Г. Заболотного і А.В. Добровольського.

73. Усов С.А. Архітектурна молодь Києва // АРУ. – 1941. – № 4. – С. 13-19: ил.

На с. 14 описано яскравий приклад тісної співпраці М.К. Іванченка з О.О. Тацієм, підкреслюється, що така співпраця протягом п’яти років значно розвила творчі здібності М.К. Іванченка. Згадується про розробку М.К. Іванченком ескізів інтер’єру будинку відпочинку, що будується у Верхньодніпровську за проектом О.О. Тація.

74. Усов С.А. Звітньо-творча виставка архітектури Києва // АРУ. – 1940. – № 9. – С. 27-35: ил.

На с. 29 – фото стендів робіт архітекторів О.О. Тація та М.К. Іванченка.

На с. 30 – про роботи О.О. Тація та М.К. Іванченка: ескізний проект оформлення в’їзду на міст через Дніпро, фото з натури проекту павільйону УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці, проектний матеріал і фото з натури Будинку відпочинку заводу ім. Дзержинського в Дніпродзержинську.

На с. 33 – фото Будинку відпочинку в Дніпродзержинську. Фрагмент фасаду (архітектор О.О. Тацій).

75. Харьков: Архитектура, памятники, новостройки: Путеводитель. – Изд. 2-е, испр. и доп. / Сост. А.Ю. Лейбфрейд, В.А. Реусов, А.А. Тиц. – Х.: Прапор, 1985. – 151 с.: ил.

На с. 23 – про перебудову будинку колишніх присутствених місць на Будинку Червоної Армії (архітектори О. Тацій, О. Касьянов). Зруйнований під час війни.

На с. 73 – про шестиповерховий житловий будинок по вул. Пушкінській, 40 (архітектори М.Д. Плехов, О.О. Тацій, А.Г. Постніков, інженер А.С. Ваценко, 1931 р.).

76. Харьков вчера, сегодня, завтра / Ю.М. Шкодовский, И.Н. Лаврентьев, А.Ю. Лейбфрейд, Ю.Ю. Полякова. – Х.: Фолио, 2002. – 206 с.: ил.

На с. 23 – про перебудову будинку колишніх присутствених місць на Будинку Червоної Армії (архітектори О. Тацій, О. Касьянов). Зруйнований під час війни.

На с. 47 – про участь О.О. Тація в роботі ВОПРА. Фото Будинку Червоної Армії по вул. Університетській (реконструкція архітекторів О. Тація, О. Касьянова).

На с. 54 – про перший великоблоковий житловий будинок, що має статус пам’ятки містобудування та архітектури (автори М.Д. Плехов, О.О. Тацій, Н. Гуревич та ін.).

77. Чепелик В. До уточнення термінологічної проблеми в українській самобутній архітектурі початку ХХ століття // Теорія та історія архітектури і містобудування: Зб. наук. праць / Ред. кол.: М.М. Дьомін (голова) [та ін.]. – К.: НДІПІАМ; „Архитектура и престиж Ltd”, 1998. – С. 100-106.

На с. 101 – про захоплення О. Тація українським архітектурним модерном.

78. Чепелик В. Теоретична спадщина українського архітектурного модерну // Архітектурна спадщина України. Вип. 1. Маловивчені проблеми історії архітектури та містобудування / За ред. В. Тимофійенка; НДІПІАМ. – К., 1994. – С. 162-180: фото.

На с. 163 – про роботи О. Тація з проблем українського архітектурного стилю.

79. Чепелик В. **Український архітектурний модерн** / Упоряд. З.В. Мойсеєнко-Чепелик. – К.: КНУБА, 2000. – 378 с.: іл.

На с. 16-17 – про використання О. Тацієм стилю неокласицизму в першому проєкті павільйону УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці 1939 р. (!) [1936 р.]

На с. 23 – про недоступність для дослідників архіву О. Тація.

На с. 32, 38 – про український архітектурний модерн і використання його О. Тацієм (1936 р.).

На с. 46 – про публікації, що „торкалися проблеми самобутності в архітектурі”. Серед авторів – О. Тацій.

На с. 269 – характеристика первісного павільйону УРСР в Москві (архітектор О. Тацій, 1939 р.).

На с. 285 – про захоплення О. Тація українським архітектурним модерном в своїх роботах.

80. Чепелик В. **Український архітектурний модерн у дзеркалі епохи** // Архітектурна спадщина України. Вип. 3. Ч. 1. Питання історіографії та джерелознавства української архітектури / За ред. В. Тимофієнка. – К.: Українознавство, 1996. – С. 198-221: іл.

На с. 202 – про недоступність для дослідників архіву О. Тація.

На с. 208, 213, 216 – про використання та розробку О. Тацієм деяких теоретичних питань українського архітектурного модерну (1936 р.).

На с. 217 (рис. 16) – павільйон УРСР на виставці в Москві.

81. Шпара П.Е. **Записки архитектора**. – К.: Будивельник, 1988. – 89 с.: іл.

На с. 51, 68 – про Будинок офіцерів, що був збудований напередодні Великої Вітчизняної війни в центрі Харкова за проєктом головного архітектора міста О.М. Касьянова та архітектора О.О. Тація. Будинок вирізнявся серед інших будівель періоду конструктивізму новизною та оригінальністю. Під час війни будинок було зруйновано.

На с. 52 – фото Будинку офіцерів.

На с. 67 – про перший багатоповерховий великоблоковий житловий будинок на розі вулиць Пушкінської і Маршала Бажанова в Харкові (автори М.Д. Плехов, О.О. Тацій).

На с. 75 – про навчання О.О. Тація у Харківському політехнічному (!) [технологічному] інституті.

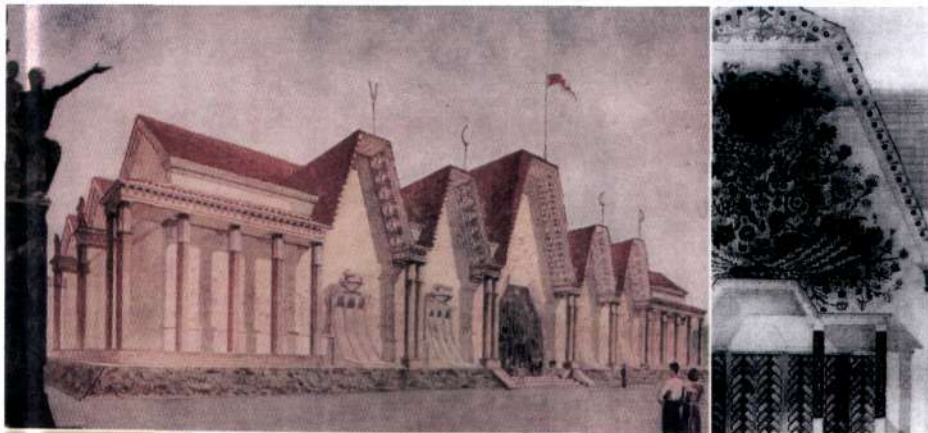
82. [Штейнберг А.Я.] **Києву нужен музей архитектуры** // Архит. и престиж. – 2000. – № 2. – С. 107: іл.

Лист автора, який мешкає у Філадельфії (США), до редакції журналу. Згадується відомий архітектор О.О. Тацій, котрий проживав у київському будинку по вул. Володимирській, 22.

Будівлі 1935-1936 року. Зверху вниз: житловий будинок у Києві по вул. Комінтерна, 3 та пам'ятна дошка на ньому; санаторій в Дніпродзержинську; інтер'єр басейну у Києві по вул. Червоноармійській; житловий будинок по вул. Грушевського, 9.

О.О. Тацій. Фото 1940 р.

83. Штейнберг Я.А., Грабовський С.Я. **Архітектура Радянської України** // Вісн. АА УРСР. – 1947. – № 4. – С. 5-29.

На с. 17 – про опрацювання українськими архітекторами проблеми національної форми. Як приклад наводиться будівля павільйону УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві (архітектори О. Тацій, М. Іванченко).

На с. 23 – фото Будинку відпочинку ім. Дзержинського у Верхньодніпровську Дніпропетровської обл. Архітектори О. Тацій та М. Іванченко.

На с. 26-28 – про конкурс проектів забудови Хрещатика і участь у ньому О. Тація.

На с. 26 – фото павільйону Української РСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (1939 р.).

На с. 29 – проект розпланування і забудови Хрещатика. Макет (архітектори О.О. Тацій, Б.Ф. (!) [В.І.] Чуприна).

84. Шулькевич М.М. **Київ:** Архитектурно-исторический очерк. – К.: Госстройиздат, 1963. – 326 с.: ил.

На с. 181 – про будинок кінотеатру „Київ”. Чуприна, О. Тацій, В. Онащенко, інженер

Автори – архітектори В. Захарченко, В. Онащенко, інженер

На с. 182 – фото фрагменту Червоноармійської вулиці, де знаходиться кінотеатр „Київ”. Вказані прізвища архітекторів.

На с. 298-299 – про десятиповерховий Будинок проектних організацій, будівництво якого розпочато 1960 р. Проект розроблено інститутом „Діпроцивільпромбуд” (архітектори О. Тацій, М. Іванюк, Б. Ведерніков, Р. Добровінський, інженери Л. Кожушко, В. Смірнов, І. Лозовий). Фото проекту.

85. Шулькевич М.М. **Київ:** Архитектурно-исторический очерк. – К.: Будівельник, 1964. – 344 с.: ил.

На с. 179 – про будинок кінотеатру „Київ”, одним із авторів якого є О. Тацій.

На с. 184 – фото кінотеатру „Київ” (1937-1952 рр.), вказані прізвища архітекторів В. Чуприни, О. Тація, В. Онащенка.

На с. 310-311 – про Будинок проектних організацій, що буде збудовано в Печерському районі м. Києва на місці колишньої залізничної станції. Будівництво розпочато 1960 р. Авторський колектив – архітектори О. Тацій, М. Іванюк, Б. Ведерніков, Р. Добровінський, інженери Л. Кожушко, В. Смірнов, І. Лозовий.

Павільйони України на ВСГВ в Москві. Зверху вниз: споруда за проектом 1936 р., знесена в 1937 р. через стилістичну невідповідність політичним вимогам, та фрагмент головного входу; будівля 1939 р., знесена в 1948 р. через незадовільний технічний стан, та фрагмент вітражу головного входу; павільйон 1954 р. виконаний з застосуванням несучих керамічних блоків (тогочасне фото), та фрагмент головного входу (фото 2001р.).

О.О. Тацій. На Волховському фронті. Фото 1943 р.

На с. 312-313 опубліковано фото проекту Будинку проектних організацій.

86. Шулькевич М.М., Дмитренко Т. Д. **Київ (архитектурно-исторический очерк)**. – 5-е изд., доп. и испр. – К.: Будівельник, 1978. – 464 с.: ил.

На с. 236 – про Будинок проектних організацій по бул. Лесі Українки в Києві, введений в експлуатацію 1972 р., збудований за проектом архітекторів О. Тація, М. Іванюка, Б. Ведернікова, Р. Добровінського, інженерів Л. Кожушко, В. Смірнова, І. Лозового. Відмічається, що розпланувальне рішення будівлі виділяється хорошими функціональними зв'язками.

На с. 244 – про кінотеатр „Київ”, що став першою великою повною видовищною установою. При його будівництві вперше в Україні використали спеціальну акустичну штукатурку, що сприяє чистоті відтворення звуку.

87. Шулькевич М.М., Дмитренко Т. Д. **Київ: Архитектурно-исторический очерк**. – Изд. 6-е, перераб. и доп. – К.: Будівельник, 1982. – 448 с.: ил.

На с. 225 – про будинок проектних організацій (1972 р.).

На с. 233 – про кінотеатр „Київ” (1952 р.).

88. Шулькевич М.М. **Київ: Историко-архитектурный очерк**. – К.: Будівельник, 1968. – 396 с.: ил.

На с. 152 – про конкурсний проект забудови Хрещатика, згадується проект М. Іванченка та О. Тація.

На с. 216 – про будівництво в 1960-1967 рр. десятиповерхового Будинку проектних організацій на бул. Л. Українки (Київ) за проектом архітекторів О. Тація, М. Іванюка, Б. Ведернікова, Р. Добровінського, інженерів Л. Кожушко, В. Смірнова, І. Лозового.

На с. 220-221 – про завершення в 1952 р. будівництва кінотеатру „Київ” по вул. Червоноармійській, 19 у м. Києві, спроектованого архітекторами В. Чуприною, О. Тацієм, В. Онащенком та інженером В. Захарченком на основі будинку, будівництво якого було розпочато в 1937 р.

89. Шулькевич М.М. **Київ (архитектурно-исторический очерк)** / За ред. Г.В. Головка. – К.: Держбудвидав, 1958. – 317 с.: 170 іл.

На с. 84 – про конкурс проектів забудови Хрещатика та останній варіант проекту (бригада архітектора О. Власова), в якому передбачена забудова східного боку вулиці будинками, відокремленими один від одного відкритими просторами, як це намічалось в конкурсному проекті архітекторів О. Тація та М. Іванченка.

На с. 92 – про завершення будівництва кінотеатру „Київ” (1952 р.), автори – архітектори О. Тацій, В. Чуприна, В. Онащенко та інженер В. Захарченко – спроектували його на основі недобудованого будинку (1937 р.). Розміщено фото кінотеатру „Київ” (іл. 108).

* * *

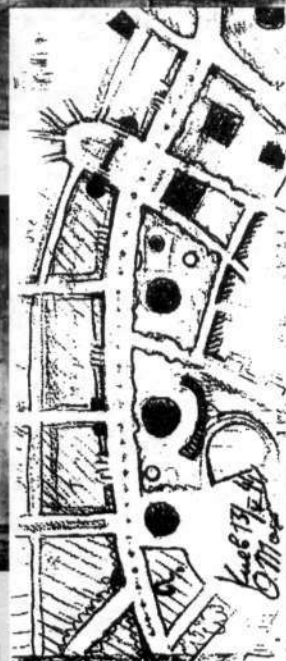
Проект розпланування Хрещатика. 1944 р.

Макет.

Площа Калініна (Майдан Незалежності).

Принципова схема вільної забудови Хрещатика. На ескізі підпис: „Київ 13/V 44 О. Тацій” (*)

Загальний вигляд Європейської площі.

Арка на Майдані Незалежності.

Панорама забудови.

90. [Дарія Іванівна Тацій] // Веч. Київ. – 1963. – 15 лип. (№ 166). – С. 4.
Колектив „Діпроцивільпромбуду” висловлює глибоке співчуття головному архітектору О.О. Тацію з приводу смерті його дружини.

91. Алексей Александрович Тацкий [Архитектор. 1903-1967. Некролог] // Стр-во и архит. – 1967. – № 4. – С. 41: портр.

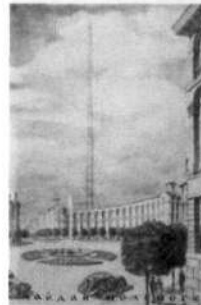
92. Олексій Олександрович Тацій [Архітектор. 1903-1967. Некролог] // Веч. Київ. – 1967. – 16 берез. (№ 63). – С. 4.

Співчуття інституту „Діпроцивільпромбуду” та Державного комітету Ради Міністрів УРСР у справах будівництва з приводу передчасної смерті головного архітектора „Діпроцивільпромбуду” О.О. Тація.

II. ПРОЕКТИ ТА ЗБУДОВАНІ СПОРУДИ

Розпланування та забудова міст і сіл

93. Альбом конкурсних проектів експериментального жилого району на юго-западе Москвы / АСИА СССР, НИИГрад. – М.: Госстройиздат, 1963. – 184 с.: ил.
На с. 177-181 – про проект, виконаний групою київських архітекторів під керівництвом О.О. Тація. Наведено рішення журі, в якому „отмечено решение жилого дома гостиничного типа и домов для перспективного строительства”, а також 6 ілюстрацій: житловий комплекс „Комунарій”, житловий будинок готельного типу та ін.

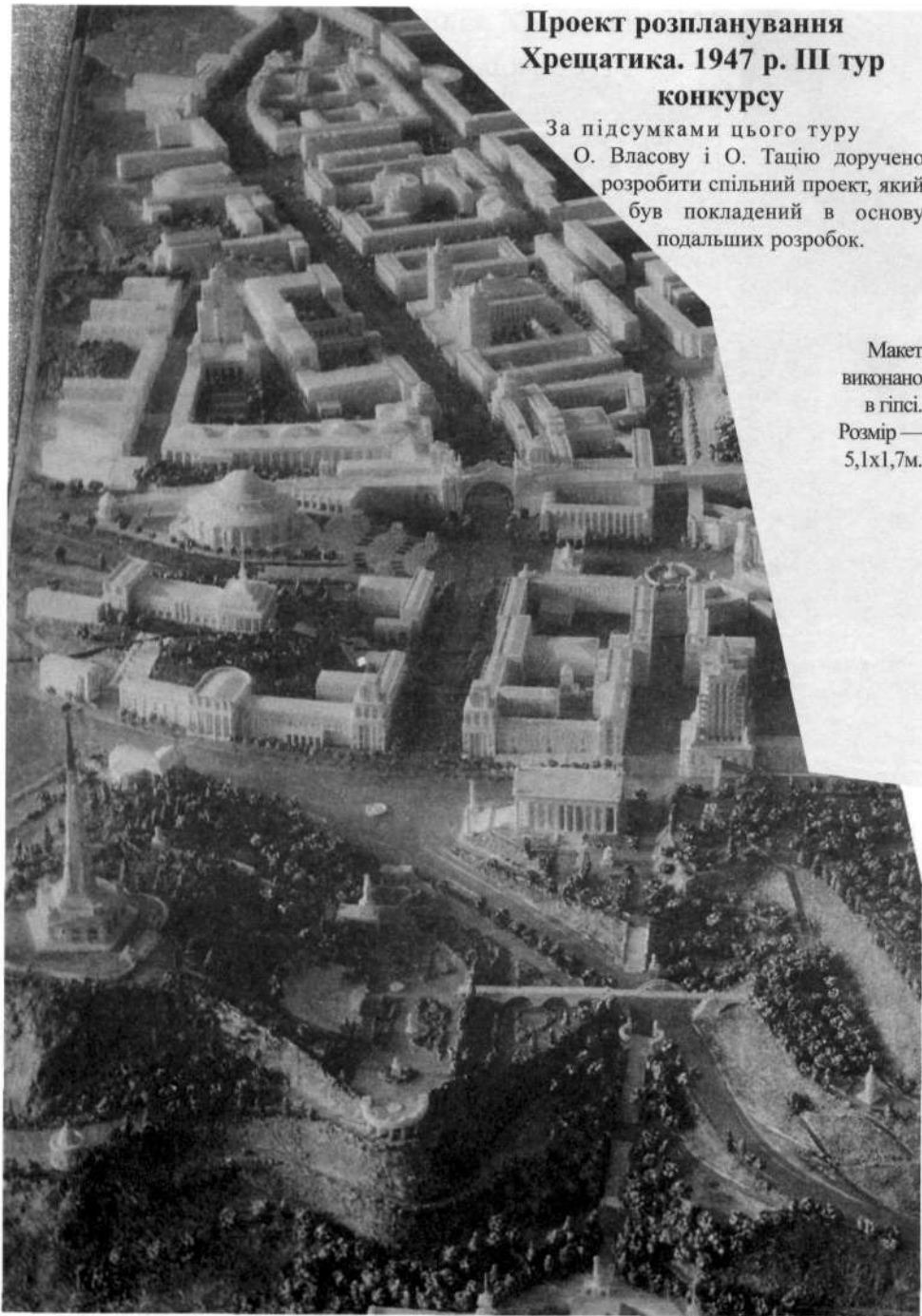

94. Альошин П. Творчі шукання треба продовжити // Рад. мистец. – 1947. – 9 квіт. (№ 15). – С. 3.
Зауваження до проєктів забудови Хрещатика, виконаних бригадами архітекторів О. Власова та О. Тація.

Проект розпланування Хрещатика. 1946 р. Фрагменти забудови.

**Проект розпланування
Хрещатика. 1947 р. III тур
конкурсу**

За підсумками цього туру
О. Власову і О. Тацію доручено
розробити спільний проект, який
був покладений в основу
подальших розробок.

Макет
виконано
в гіпсі.
Розмір —
5,1x1,7м.

95. Альошин П. Яким я собі його уявляю? (Підніmemo з руїн наш славний Хрещатик!): Порядком обговорення // Київ. правда. – 1944. – 26 січ. – С. 2.

96. **Архітектура України. 1917-1967** / Ред. кол.: Г.В. Головка (відп. ред.) [та ін.]; Ін-т теорії та історії архіт. і буд. техніки. – К.: Будівельник, 1967. – 144 с.: іл.
На с. 61-62 – про втілену ідею О.О. Тація щодо принципу „довільної забудови Хрещатика, який би передбачав розміщення будинків з певними розривами” в остаточному проекті забудови вулиці (прізвище О.О. Тація не зазначено).

97. **Архітектурна громадськість про макети Хрещатика** // Рад. мистец. – 1947. – 9 квіт. (№ 15). – С. 3.
Про збори архітекторів Києва, на яких відбулось обговорення макетів, виготовлених архітекторами О. Власовим, В. Єлізаровим і О. Заваровим та архітекторами О. Тацієм і В. Чуприною. В обговоренні макетів брали участь С. Колотов, І. Малозьомов, М. Ашкіназі, О. (!) [А.] Матушевич, Б. Білозерський, Б. Йофан та ін.

98. **Архитектурно-планировочная мастерская № 3 Гипросельстроя УССР в Киеве: Архитектурно-строительная жизнь страны** // Архит. и стр-во. – 1946. – № 11-12. – С. 24-25.
Про те, що в типовому проекті колгоспної вулиці передбачено забудову житловими будинками за типовими проектами, розробленими „Діпросільбудом” та затвердженими Управлінням в справах архітектури при Раді Міністрів УРСР. Серед архітекторів-розробників типових проектів – О.О. Тацій.

99. Былинкин Н. **Главная магистраль Киева: К проектированию Хрещатика** // Архит. СССР. – 1945. – Сб. 11. – С. 1-11: ил.
На с. 1, 6-8, 10 згадується О. Тацій, відмічено його авторство ідеї вільної забудови Хрещатика. В статті протиставляються два принципи забудови: коридорний (О. Власова) і відкритий, просторовий (О. Тація). Критикуючи пропозиції О. Власова, автор також не підтримує пропозицію О. Тація щодо вільної забудови Хрещатика.
На с. 5 – фото генплану і двох перспектив проекту О. Тація та М. Іванченка.

100. **В мастерской архитектора (перед выставкой проектов реконструкции Хрещатика)** // Закарпат. Украина. – 1946. – 1 авг. – С. 3.
Про відвідання кореспондентом майстерні О. Тація. Описано основні рішення проекту. Відмічено, що в проекті відображено своєрідність української архітектури.

101. Вербицкий [А.М.]. **Конкурс на составление форпроекта планировки и застройки ул. Хрещатик в г. Киеве:** [Заключение по итогам] // ЦДАМЛМ України. – Фонд 11. – Од. зб. 356. – Оп. 1. – Арк. 11-14 (8 с.).
На с. 2, 4 дається оцінка пропозицій О.О. Тація та М.К. Іванченка.

102. Вербицкий О. **Строкатість композиції** // Рад. мистец. – 1947. – 9 квіт. (№ 15). – С. 3.
Зауваження щодо макетів забудови Хрещатика О. Власова і О. Тація, що були представлені в III турі конкурсу. Підкреслена доцільність продовження Хрещатика до площі Толстого відповідно до проекту О. Тація.

О.О. Таций. Фото 1948 р.

103. [Виставка конкурсних проєктів Хрещатика] // Рад. мистец. – 1946. – 13 серп. – С.1: іл. Проєкт О. Тация і В. Чуприни, загальний вигляд Хрещатика.

104. [Виставка макетів планування і забудови Хрещатика: Проєкти О. Власова, В. Єлізарова, О. Заварова, О. Тация і В. Чуприни] // Рад. мистец. – 1947. – 19 берез. (№ 12). – С.1: іл. В обговоренні взяли участь В. Заболотний, О. Вербицький, П. Альошин, С. Колотов, Я. Штейнберг, які, оцінивши макети позитивно, відмітили й низку архітектурних недоробок окремих споруд. На фото – макети, виконані бригадами О. Власова і О. Тация.

105. Власов А. Мысли об архитектуре Крещатика: К итогам конкурса на составление проекта планировки и застройки Крещатика // Правда Украины. – 1945. – 15 февр. (№ 22). – С. 2.

Автор відмічає цікаву розпланувальну пропозицію архітекторів О.О. Тация та М.К. Іванченка, котра потребує подальшої розробки.

106. Власов А. Проєкт застройки Крещатика // Архит. и стр-во. – 1946. – № 1. – С. 6-7: схем.

Підсумки конкурсу на проєкт забудови центру Києва. Серед учасників конкурсу названо О. Тация та наведено дві схеми з його проєкту. Підкреслено, що в проєкті О. Тация поставлено завдання просторового освоєння рельєфу.

107. Впорядкування бульвару ім. Шевченка в Києві: Хроніка // АРУ. – 1941. – № 3. – С. 46.

Про конкурс на проєкт огорожі, входів і освітлювальних колон бульвару. Проєкт архітектора О.О. Тация, поданий на конкурс під девізом „Катерина”, відзначено третьою премією.

108. Врона І. Яким же повинен бути Хрещатик? // Рад. мистец. – 1946. – 13 серп. (№ 33). – С. 3.

Детальна характеристика перших проєктів центральної магістралі Києва О. Власова і О. Тация. Автор висловлює власну думку відносно різних аспектів проєктів.

109. Гегелло А.И. К итогам конкурса проектов планировки и застройки Крещатика: Событие большого значения // Правда Украины. – 1945. – 8 февр. – С. 4.

Про те, що великий інтерес представляє проєкт архітекторів О. Тация та М. Іванченка, який ставить проблему вирішення архітектури, національної за формою.

110. Головка Г. Творческие поиски нового // Стр-во и архит. – 1960. – № 4. – С. 9-14: ил.

Про конкурс проєктів забудови південно-західної частини Москви та участь у ньому найбільших проєктних інститутів УРСР, таких як „Діпроміст”, „Діпроцивільпроєкт”, „Київпроєкт”, „Укрміськбудпроєкт”. Відмічаються проєкти, розроблені авторськими колективами проєктних інститутів, в т.ч. під керівництвом О.О. Тация („Комунарії”, будинки готельного типу).

На с. 11-14 – про проєкт групи архітекторів під керівництвом О. Тация. Вміщено 7 малюнків проєкту. Прізвища архітекторів не зазначені.

111. Головлева Г. Возрождение Крещатика // Киев. ведомости. – 2001. – 12 февр. (№ 31). – С. 8-9: ил.

Про проєкти відновлення і нової забудови повоєнного Хрещатика. Охарактеризовано проєкт київських архітекторів О. Тация та М. Іванченка як несподіваний: архітектори врахували особливості київського ландшафту і запропонували провести суцільну забудову правого боку вулиці і вільну забудову лівого боку, що прилягає до Печерська, розбити на схилах лівого боку парки „с вкрапленими в зелень изящными домами”. Ця пропозиція викликала „восторг и членов госкомиссии, и коллег-архитекторов”.

112. Громадське обговорення проєктів забудови Хрещатика: Хроніка // Вісн. АА УРСР. – 1949. – № 1. – С. 40-42.

Про перегляд проєкту забудови Хрещатика, розробленого бригадою О. Власова. На с. 41 відмічено, що в обговоренні брав участь О. Таций, який виступив з критикою проєкту.

113. До підсумків конкурсу по проєктах планування і забудови Хрещатика // Рад. Україна. – 1945. – 7 лют. – С.1; Київ. правда. – 1945. – 7 лют. – С.1.

Про нараду в РНК УРСР, на якій відмічено цікаві архітектурні вирішення 5 проєктів: О. Власова, В. Гельфрейха, В. Заболотного, Г. Гольца, О. Тация та М. Іванченка. Однак рада журі конкурсу не обрала жодного проєкту, щоб покласти його в основу подальшого проєктування. Серед активних учасників конкурсу названо О. Тация.

114. Добровольский А.В. Творческая и научная деятельность: Авторские материалы для представления на соискание ученой степени доктора архитектуры / АСиА УССР. – К., 1963. – 30 с., 80 л. ил.

На с. 7 – про конкурс проєктів забудови Хрещатика. Серед учасників конкурсу названо О. Тация (I і II тури).

115. Дольд Ю. Центральна магістраль Києва: На виставці проєктів відбудови Хрещатика // Рад. Україна. – 1946. – 28 лип. – С. 4.

Про проєкти архітекторів О. Тация та О. Власова. Описано враження від виставки.

116. Елизаров В.Д. Научно-творческая работа (материалы, представляемые на соискание ученой степени доктора архитектуры) / АСиА УССР. – К., 1963. – 73 с.

На с. 6 – про конкурс проєктів забудови Хрещатика (1944 р.). Відмічено, що Рада Міністрів УРСР рекомендувала для подальшої розробки два проєкти, один з них представлений О.О. Тациям, другий – О.В. Власовим.

117. Журавлев А.М., Хан-Магомедов С.О. Полвека советской архитектуры. – М.: Знание, 1967. – 56 с.: ил., схемы. – (Новое в жизни, науке, технике. Серия 18. Искусство. 10).

На с. 35 – про конкурс проєктів відновлення повоєнного Хрещатика. Згадується ідея вільної забудови О.О. Тация (прізвище автора не зазначено).

118. Заболотный В. Закрепить достижения, перебороти недоліки // Рад. мистец. – 1947. – 9 квіт. (№ 15). – С. 3.

Зауваження до проектів забудови Хрещатика, виконаних бригадами О. Власова і О. Тація.

119. [Загальний вигляд Хрещатика]: Фото // Рад. мистец. – 1946. – 13 серп. (№ 33). – С. 1.
Проект О. Тація і В. Чуприни.

120. **Заклучение по эскизному проекту планировки и застройки улицы Крещатик в г. Киеве, представленному архитекторами Тацией и Иванченко** // ЦДАМЛМ України. – Фонд 11. – Од. зб. 360. – Оп. 1. – Арк. 26-29. Висновок підписали В.М. Семенов, О.Д. Зелінгер, І.О. Ігнаткін, Д.Ю. Аркін, О.І. Неровецький.

121. **Заклучение Совета жюри по конкурсу на составление форпроекта планировки и застройки улицы Крещатик в г. Киеве** // ЦДАМЛМ України. – Фонд 11. – Од. зб. 359. – Оп. 1. – Арк. 1-17.

На арк. 1 – про замовлений проект архітекторам О.О. Тацію та М.К. Іванченку.
На арк. 8-9 – про позитивні й негативні сторони проекту О.О. Тація та М.К. Іванченка.

На арк. 11 – про рішення журі врахувати позитивні результати конкурсу, серед яких ідеї О.О. Тація (вулицю Хрещатик продовжити до площі Толстого; на лівому боці Хрещатика необхідно зробити розриви, що відкриватимуть забудову другого плану та ін.).

122. **История Киева. В 3 т., 4 кн. Т. 3. Киев социалистический. Кн. 1.** – К.: Наук. думка, 1985. – 495 с.: іл.

На с. 420 – про проект відновлення Хрещатика, в основу якого було покладено контраст суцільної забудови правого боку вулиці і вільної забудови лівого боку вулиці. Ідея такого вирішення належить архітектору О. Тацію, викладена в I турі конкурсу (1944 р.). Прізвище архітектора не зазначено.

123. **История советской архитектуры (1917-1954 гг.)** / Н.П. Былинкин, В.Н. Калмыкова, А.В. Рябушин, Г.В. Сергеева; Под общ. ред. Н.П. Былинкина и А.В. Рябушина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Стройиздат, 1985. – 256 с.: іл.

На с. 181 – про участь О. Тація у конкурсі проектів забудови Хрещатика (1944 р.).

На с. 182 – про те, що на загальному фоні пропозицій суцільної забудови виділяється проект О. Тація та М. Іванченка, які запропонували на крутому схилі лівого боку Хрещатика провести вільну забудову з великими зеленими проміжками поміж будинками. Цей прийом був використаний О. Власовим при розробці остаточного варіанту проекту забудови.

124. Касьянов О. **Риси міста** // Рад. Україна. – 1944. – 16 серп. – С. 3.
Викладено думки про відновлення міст України. Відмічено, що проекти Хрещатика опрацьовують на замовлення уряду УРСР найкращі архітектори Москви, Києва, Ленінграда і Харкова, серед яких О. Тацій.

125. Кілессо С. **"Ансамбль Хрещатика – шедевр і об'єкт ЮНЕСКО"** / Зап. М. Цівірко // Веч. Київ. – 1998. – 28 серп. – С. 3: іл.

Характеризується проект забудови Хрещатика архітектора О. Тація, який принципово відрізнявся від інших проектів та ідеї якого лягли в основу відбудови головної вулиці міста.

126. Кілессо С. **Конкурс на проект повосної відбудови Хрещатика – пошуки національної своєрідності** // Архітектурна спадщина України: Щорічник. [Вип.] 2. Національні особливості архітектури народу України / За ред. В. Тимофійенка; НДІТІАМ. – К., 1995. – С. 161-184: іл.

На с. 161 – про те, що серед авторів замовлених проектів „відомі київські архітектори О. Тацій, М. Іванченко”.

На с. 167 – про учасників та керівників творчих груп конкурсу. Відмічено високу художню майстерність архітекторів у оформленні проектів, зокрема, прозорі акварелі, виконані О. Тацієм. Інформація про те, що М. Билінкін у своїй статті „Главная магистраль Киева” взяв під сумнів проект групи О. Тація.

На с. 170 (рис. 15, 16) – конкурсний проект Хрещатика, перспективи (архітектор О. Тацій, 1944 р.).

На с. 171 (рис. 17) – конкурсний проект Хрещатика, генплан (архітектор О. Тацій, 1944 р.).

На с. 178 дається характеристика замовлених проектів. Проект О. Тація трактується як магістраль „з активним включенням у композицію ансамблю рельєфу Хрещатого долини”. Вказано, що для подальшої розробки рекомендовано проекти, виконані під керівництвом О. Власова, В. Заболотного та О. Тація.

На с. 179 – про групу конкурсантів (автори – О. Тацій, М. Іванченко, співавтор – В. Чуприна, скульптор А. (!) [Е.] Фрідман за участю Г. Топуза, Ф. Макарєнка, А. Панька, Н. Геккер), яка була рекомендована для подальшої розробки проекту.

На с. 180 (рис. 32) – II тур конкурсу, фото проекту пл. Калініна (архітектор О. Тацій, 1946 р.).

На с. 183 – про II тур конкурсу, в якому „творче і безкомпромісне змагання велося між двома творчими групами – О. Тація і О. Власова”.

127. Кілессо С. **Мистецтво будівничих.** – К.: Рад. школа, 1971. – 56 с: іл.
На с. 29 – про конкурс на забудову Хрещатика (1944-1946 рр.). Серед учасників конкурсу О. Тацій.

128. Кілессо С.К. **Проектирование центра Киева в предвоенный период** // Архитектура Киева: Сб. / КиевЗНИИЭП. – К., 1982. – С. 52-56.

На с. 54 відмічено, що О.О. Тацій брав участь у конкурсі проектів Урядового центру в Києві.

129. Ковалинський В. **Київські мініатюри.** Кн. 2. – К.: Київ. кн. ф-ка, 2003. – 416 с.: іл.

На с. 359 – про те, що відповідно до постанови Раднаркому УРСР “Про проектування забудови вулиці Хрещатик у місті Києві” від 22.06.1944 р. персонально О.О. Тацію та М.К. Іванченку було замовлено розробку проекту.

На с. 363 – про проект забудови Хрещатика О. Тація і В. Чуприни.

130. Колесников В.В. **Дворец Победы:** Дис. на соиск. учен. степ. канд. архитектуры. [В 2 кн.] / Науч. рук. А.В. Власов; АА УССР, Ин-т архитектуры сооружений. – К., 1948.

[Кн. 1]. Текст. – 239 с.

[Кн. 2]. Иллюстрации. – 74 л. (118 ил.).

В кн. 1 на с. 110, 212 (табл. V) – фото та інформація про проект розпланування і забудови Хрещатика в Києві. II тур конкурсу, 1946 р. Макет. Монумент Перемоги (автори – архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна).

В кн. 2 (табл. 46 – іл. 91, 92) – Пантеон Перемоги, план площі ім. Сталіна. Конкурсний проект розпланування і забудови Хрещатика в Києві (архітектори О.О. Тацій, В.І. Чуприна).

131. Колотов С. **Більше уваги плануванню** // Рад. мистец. – 1947. – 9 квіт. (№ 15). – С. 3.

Про макети розпланування Хрещатика О. Власова і О. Тація.

132. Комаровский А., Зенькович Н. **Площадь Октябрьской революции — главная площадь Киева** // Лучшее в архитектуре (Работы лауреатов Государственной премии СССР за 1985 г.). – М.: Знание, 1986. – С. 3-13. – (Серия „Строительство и архитектура”. 10).

На с. 5 – про участь О. Тація в конкурсі проектів Хрещатика в 1944-1946 рр.

133. **Конкурс на проекти відбудови Хрещатика** // Рад. мистец. – 1946. – 6 серп. (№ 32). – С. 1: іл.

Про завершення II туру конкурсу, на який подали проекти два авторських колективи в складі О. Власова, В. Єлізарова і О. Заварова та О. Тація і В. Чуприни. В клубі „Хрещатикбуду” відкрито виставку проектів для ознайомлення громадськості. Архітектурна Рада провела відкрите засідання, на якому автори проектів детально охарактеризували свої роботи. На фото – площа Сталіна і Пантеон Героїв Великої Вітчизняної війни (проект О. Тація і В. Чуприни).

134. **[Конкурсний проект відбудови Хрещатика]:** Фото // Рад. мистец. – 1946. – 3 верес. (№ 36). – С. 4.

Проект О. Тація і В. Чуприни. На фото – монумент Слави та арка Перемоги.

135. Котков И. **Проектирование и строительство села Демидово** // Сел. строитель. – 1950. – № 3. – С. 16-17: ил.

Проект реконструкції с. Демидів (Київщина) розроблено „Діпросільбудом”. Прізвище автора проекту О. Тація не зазначено.

136. М. А. Г. **По проектних майстернях Кисва:** В Укрцивільбудпроекті // АРУ. – 1941. – № 5. – С. 49.

Про проектування приміського майдану (архітектор О.О. Тацій). Проектом передбачалось, що на правому березі Дніпра, на перетині Набережного шосе і дороги від Звіринця до мосту (тепер міст ім. Є.О. Патона), буде розбито великий упорядкований парк (15 га), павільйони, водна станція та ін.

137. **[Макет забудови Хрещатика за проектом бригади О. Тація]:** Фото // Рад. мистец. – 1947. – 9 квіт. (№ 15). – С. 1.

138. Малинина Т. **Советская архитектура в годы Великой Отечественной войны** // Архит. СССР. – 1975. – № 5. – С. 29-34: ил.

На с. 34 – про участь авторської групи, очолюваної О. Тацієм, у конкурсі проектів забудови Хрещатика.

139. Матушевич А.А. **Центр Киева в архитектурно-планировочной организации города: архитектурно-планировочный анализ:** Дис. на соиск. учен. степ. канд. архитектуры. [В 2 кн.] / АА УССР, Ин-т градостроительства. – К., 1956.

[Кн. 1]. Текст. – 228 с.

[Кн. 2]. Иллюстрации. – 22 л., 1 калька, 95 фото (118 ил.).

В кн. 1 на с. 226 – інформація про стенограму зборів архітекторів м. Києва, на яких розглядались проекти розпланування та забудови Хрещатика, розроблені бригадами архітекторів О.О. Тація та О.В. Власова.

140. Матушевич А.О. **Хрещатик.** – К.: АА УРСР, 1950. – 116 с.: іл., рис. На с. 89-94 – про конкурсні проекти забудови Хрещатика (1944-1947 рр.), в т.ч. про проекти групи під керівництвом О. Тація.

На с. 90 – про пропозицію О. Тація (1944 р.) продовжити Хрещатик до пл. Толстого та про розпланування пл. Калініна.

На с. 91 – про те, що пропозиція, закладена в проекті архітекторів О. Тація та М. Іванченка (1944 р.), про забудову лівого боку Хрещатика різко відрізнялась від інших: автори пропонували максимальне озеленення схилів лівого боку вулиці, а також мінімальну кількість вільно розміщених будинків.

На с. 92-93 – про проект другого туру конкурсу (1946 р.), в якому брали участь дві архітектурні бригади – О. Власова і О. Тація.

На с. 93 – про проекти II (!) [III] туру (автори О. Власов і О. Тацій, 1947 р.), подані в макетах. Відзначається висока архітектурно-художня майстерність виконання макетів, один з яких (О. Власова) було виконано в основному в картоні, другий (О. Тація) – в гіпсі.

141. Молокин А.Г. **Проектирование правительственного центра УССР в Киеве** // Архит. СССР. – 1935. – № 9. – С. 11-28: 22 ил., 14 пл.

На с. 12 – про те, що бригада „Харківського Цивільпроекту”, до складу якої входили архітектори Ф. Олійник, О. Тацій та ін., взяла участь у замовленому закритому конкурсі проектів урядового центру навесні 1934 р.

На с. 12, 13, 26, 28 – про проект, створений цією бригадою, фото проекту будинків ЦК КП(б)У та РНК УРСР.

142. **О проектировании застройки улицы Крещатик в городе Киеве:** Постановление СНК Украинской ССР № 689 от 22 июня 1944 г. // Приватний архів Є.О. Тація. – Арк. 1-2.

У п. 1 – про замовлення архітектурних проектів забудови Хрещатика провідним архітектором СРСР, серед яких О.О. Тацій та М.К. Іванченко.

143. **Об итогах конкурса на составление форпроекта планировки и застройки Крещатика:** Постановление СНК Украинской ССР № 322 от 8 марта 1945 г. // Приватний архів Є.О. Тація. – Арк. 1-2.

У п. 1 – про схвалення роботи ради журі, експертів та висновків журі щодо конкурсних проектів.

У п. 5 – про доручення комісії, до складу якої входили А.Є. Страментов, М.А. Остапенко, О.В. Власов, В.Г. Заболотний, О.О. Тацій, розглянути проектне завдання і представити його на затвердження РНК до 1 квітня 1945 р.

У п. 9 – про замовлення проектів розпланування та забудови Хрещатика архітекторам О.В. Власову, В.Г. Заболотному і О.О. Тацію.

144. **Обговорення конкурсних проектів планування і забудови Хрещатика** // Київ. правда. – 1945. – 2 лют. (№ 21). – С. 1.

Про збори Спілки радянських архітекторів України та громадських організацій, на яких відбулось обговорення конкурсних проектів. Серед виступаючих – О.О. Тацій, який у своєму виступі запропонував продовжити Хрещатик до майдану Толстого.

145. Осмоловский М. **Насущные задачи планировки и застройки колхозных сел** // Архит. СССР. – 1955. – № 2. – С. 17-21.

На с. 17 – житловий будинок в с. Демидів на Київщині (архітектори О. Тацій, В. Чуприна).

146. Остапенко М. **Улиця – монумент народної слави (накануне закінчення конкурсу передпроектів планування і застройки Хрещатика)** // Правда України. – 1944. – 27 дек. (№ 253). – С. 2.

Про участь О. Тація в конкурсі та про основні особливості об'ємно-просторового вирішення, що залежать від рельєфу долини Хрещатика.

147. Панч П. **Мабутній Хрещатик: другий тур конкурсу проектів** // Україна. – 1946. – № 11 (44). – С. 24-26: іл.

На с. 24 – 5 ілюстрацій проекту Хрещатика архітектора О. Тація: перспективи Палацу Праці та майданів – Круглого, ім. Сталіна, Перемоги, ім. Калініна.

На с. 25-26 – враження від проектів О. Власова і О. Тація.

На с. 26 – 4 ілюстрації проекту О. Тація: вигляд Софії Київської з Хрещатика, міська рада, Театральний майдан, Палац молоді (перспективи).

148. **Перед рассмотрением проектов планировки и застройки Хрещатика, представленных на конкурс** // Правда України. – 1945. – 28 янв. (№ 19). – С. 4.

Про завершення конкурсу, організацію виставки проектів, роботу ради журі. Згадується прийнятий до розгляду проект доцента О.О. Тація і архітектора М.К. Іванченка.

149. **Проблема нового Хрещатика** // Рад. мистец. – 1946. – 13 серп. (№ 33). – С. 1.

Деякі підсумки другого туру конкурсу проектів відбудови Хрещатика, в якому брали участь бригади О. Власова та О. Тація. Організована виставка і громадське обговорення проектів.

150. Рубаненко Б.Р. **Развитие жилищного строительства в СССР: Докл. // Материалы к III сессии Академии строительства и архитектуры СССР.** – М.: Изд. АСИА СССР, 1957. – 42 с.

На с. 26 – про застосування просторової системи забудови при відбудові Хрещатика. Використана пропозиція О.О. Тація про вільну забудову східного боку вулиці. В тексті прізвище архітектора не згадується.

151. Рябокляч А. **Хорошеют украинские села** // Правда. – 1956. – 14 сент. (№ 258). – С. 3.

Матеріали про забудову с. Руська Поляна, Черкаської обл. На фото з натури – клуб на 200 місць за проектом К-21 (прізвища авторів О. Тація та О. Рижкова не зазначені).

152. Рябушин А.В. **Гуманизм советской архитектуры.** – М.: Стройиздат, 1986. – 376 с.: ил.

На с. 233 – про конкурс проектів забудови Хрещатика і участь у ньому О.О. Тація та М.К. Іванченка. Коротка характеристика проекту.

153. Самченко П. **Погляд у майбутнє: Із зали виставки проектів відбудови Хрещатика** // Рад. Україна. – 1946. – 10 серп. – С. 3.

Про проекти О. Власова і О. Тація II туру конкурсу. Підкреслено, що в I турі О. Власов пропонував щільну замкнену забудову двома рядами будинків, а пропозиція О. Тація полягала в тому, що будинки лівого боку вулиці повинні вільно розташовуватись „серед зелени на горбах”.

Відмічено, що 3-6 серпня проекти розглядала державна архітектурна рада.

154. **Советская архитектура: Ежегодник. Вып. 1 / Ред. кол.: М.И. Рзынин (гл. ред.).** – М.: Гос. изд-во архитектуры и градостроительства, 1951. – 212 с.: ил.

На с. 115-116 – загальний вигляд вулиці та житлового будинку. Забудова с. Демидів Київської обл. (архітектори О.О. Тація, С.Д. Покришевський, В.Є. Мошіль, Г.А. Делеур, Р.Б. Рапопорт, Ю.С. Панько, Г.В. Глаканов (!) [Шлаканьов], А.А. Маковєєв, В.І. Чуприна, В.А. Кравченко).

На с. 209 – наведена інформація про авторів.

155. Солофненко Н. **Що ми бачили в Києві** // Соц. Київ. – 1936. – № 11. – С. 27-28: іл.

Враження групи ленінградських архітекторів. Висловлена думка про те, що „київські архітектори не проводять творчої роботи над створенням повноцінних архітектурних форм, які продовжували б дивовижні конструктивні і декоративні традиції українського народу. Тільки окремі архітектори (можна назвати... Тація і Костирко) роблять деякі спроби в цьому напрямку”.

156. **Соціалістичне містечко в Кам'янському** // Глобус. – 1935. – № 4. – С. 20.

Про забудову містечка для робітників заводу ім. Дзержинського в Кам'янському (нині Дніпродзержинськ). Проекти виконані київською конторою „Укрцивільпроект”. На двох верхніх фото – санаторій (прізвище автора О. Тація не зазначено).

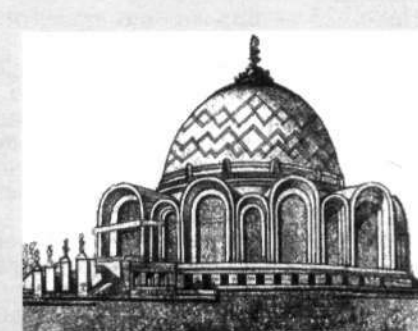
157. Фрумін Г. **Шукання розв'язань (минуле і майбутнє Хрещатика)** // Рад. мистец. – 1947. – 1 січ. (№ 1). – С. 3.

Зауваження до проектів II туру конкурсу на забудову Хрещатика, які, на думку автора, „продемонстрували шляхи творчих шукань”. В результаті висновків комісії громадських експертів Спілки радянських архітекторів, Спілки радянських художників і Академії архітектури УРСР за основу було взято проект бригади О. Власова, а також схвалені пропозиції проекту О. Тація і В. Чуприни.

158. Хаустов П.П. **Архітектурне майбутнє Києва** // Глобус. – 1934. – № 8-9. – С. 16-18.

Конкурсний проект Урядової площі Ф. Олійника, О. Тація та ін. (III премія). На малюнку – будинки ЦК КП(б)У та РНК.

159. Хаустов П. **Проектування урядового центру УСРР у Києві: Конкурс на укладання проектів урядової площі та будівель ЦК КП(б)У і Раднаркому** // Соц. Київ. – 1934. – № 9-10. – С. 11-17, 20: іл.

Кінотеатр “Київ” 1946 — 1952 рр.
Картинна галерея. Проект. 1946 р.

На с. 12 – про участь у конкурсі бригади архітекторів харківського „Цивільбудпроекту” (Ф. Олійник, О. Тацій та ін.).

На с. 14 – фото загального вигляду Урядової площі із дзвіниці Софійського собору. Проект бригади архітекторів „Цивільбудпроекту”, який отримав III премію.

На с. 15 – фото загального вигляду будівель ЦК КП(б)У і Раднаркому. Проект бригади архітекторів „Цивільбудпроекту”.

На с. 14-16 наведено основні особливості проекту.

На с. 20 – про присудження III премії проекту бригади архітекторів „Цивільбудпроекту”.

160. Холостенко М. **Архитектурная реконструкция Киева** // Архит. СССР. – 1934. – № 12. – С. 19-25: ил.

На с. 23 – про участь бригади Ф. Олійника, О. Тація в закритому конкурсі на проект Урядової площі.

161. Хохол Ю.Ф., Хохол Л.Ю. **Історія архітектури українського села: Радянський період.** – К.: Урожай, 1994. – 192 с.: ил.

На с. 43-44 – про реконструкцію с. Чапаєвка (Черкащина), проведено у 1935-1936 рр. за проектом архітектора О.О. Тація.

На с. 54 – про те, що в передвоєнні роки група українських архітекторів, серед яких О.О. Тацій, у своїй творчості використовувала прогресивні традиції народної архітектури.

На с. 61 – про вхід на стадіон у с. Чапаєвка, споруджений у 1936 р. за проектом О.О. Тація.

На с. 101-102 – про колгоспні клуби в селах Байбузи та Руська Поляна Черкаського р-ну Черкаської обл. (архітектори О. Тацій, О. Рижков); дається детальна характеристика клубу із глядацькою залю на 200 місць.

162. Чепелик В. **Славетний форум столиці України** // Хрещатик: Культурологічний путівник / Упоряд. і ред. В.М. Грузин. – К.: Амадей; „Град ЛТД”, 1997. – 160 с.: ил.

На с. 22 – про конкурсні проекти забудови Хрещатика 1944 р. Автор відмічає, що „неочікувано найрадикальнішими виявились задуми київських архітекторів О. Тація та М. Іванченка, які побачили унікальні можливості ландшафту магістралі”. „...ці київські архітектори зрозуміли можливості місцевого рельєфу, його пластично-просторову формулу і спромоглися показати її в своєму проекті”.

На с. 23 – про те, що проекти О. Власова, О. Тація та М. Іванченка й В. Заболотного рекомендовано до участі у II турі.

На с. 35 – про одну з особливостей сучасної забудови Хрещатика, що полягає у вільній забудові його лівого боку. Таке архітектурне рішення стало відгуком ідеї О. Тація та М. Іванченка, викладеної у їх проекті, котрим пропонувалось вільне розташування будинків „в суцільному садово-парковому оточенні”.

На с. 46 – про наочне підтвердження правильності ідеї О. Тація та М. Іванченка відносно забудови лівого боку Хрещатика.

163. Штейнберг Я. **Специфіка центральної магістралі Києва: Обговорюємо проекти нового Хрещатика** // Рад. мистец. – 1946. – 27 серп. (№ 35). – С. 3.

Про забудову повоєнного Хрещатика, в якій буде використана пропозиція О. Тація про вільну забудову. Прізвище архітектора не зазначено.

164. **Яким буде Хрещатик?:** Виставка проектів у Києві // Рад. Україна. – 1945. – 9 січ. (№ 6). – С. 2.

Про виставку проектів, що відкрилась 7 січня в Музеї російського мистецтва. Серед експонатів – проект архітектора О. Тація.

Див. також №№ 39, 42, 44, 47, 48, 49, 52, 54, 55, 56, 58, 59, 65, 69, 83, 89, 169, 171, 177, 186, 187, 196, 197, 204, 205, 206, 211, 213, 225, 229, 231, 249, 268, 270, 274, 289, 300, 307, 311, 313, 317, 319, 332, 337, 340.

Громадські споруди

165. Абрамский И., Кликс Р. **Всесоюзная сельскохозяйственная выставка.** – М.: Изогиз, 1955. – 195 с.: ил.

На с. 59 – фото павільйону Української РСР.

На с. 193 – інформація про те, що автором проекту павільйону є О.О. Тацій.

166. **Альбом типових проектів колгоспних клубів** / Діпросільбуд. – К., 1951. – 80 с.: ил.

На с. 69-74 – колгоспний клуб на 200 місць. Типовий проект К-21 (архітектори О.О. Тацій, О.Г. Рижков).

167. Аранович Д. **Всесоюзная сельскохозяйственная выставка** // Архит. Ленинграда. – 1939. – № 4-5. – С. 12-20: ил.

На с. 16 – фото павільйону Української РСР (автор О. Тацій, співавтор М. Іванченко).

На с. 17-18 – детальна характеристика будівлі.

168. **Архитектура Советской Украины. 1951-1952** / Ред. кол.: В.М. Орехов (отв. ред.) [и др.]. – М.: Госстройиздат, 1955. – 134 с.: ил.

На с. 10 – технічна характеристика будинку кінотеатру „Київ” (автори проекту – архітектори В.І. Чуприна, О.О. Тацій, 1952 р.).

На с. 80-86 – план першого та другого поверхів, фасад, вестибюль, фойє, глядацька зала, фрагмент коридору кінотеатру „Київ”.

169. Бендерська Г.М. **Культурне будівництво соціалістичного села** // АРУ. – 1939. – № 11. – С. 21-23: ил.

На с. 23 – фото нового будинку сільради і штучного озера в с. Чапаєвка Золотоніського р-ну Полтавської обл. (нині Черкаська обл.). Прізвище автора О.О. Тація не зазначено.

170. **В Главном комитете выставки** // Строитель выставки. – 1950. – 22 апр. (№ 32). – С. 1.

Про затвердження (з урахуванням низки зауважень) проекту павільйону Української РСР (автор – архітектор О.О. Тацій), а також ескізного проекту будівництва павільйону „Цукровий буряк” (автор – архітектор О.О. Тацій) на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві.

171. Вайнштейн С. **Невідкладні питання клубного будівництва на селі** // Архит. і буд-во. – 1954. – № 4. – С. 15-18: ил.

На с. 15 – про колгоспний клуб в с. Руська Поляна (Черкащина), збудований за проектом К-12 (автори О. Тацій та О. Рижков). Вміщено 2 фото клубу: загальний вигляд та план.

172. **Всесоюзная сельскохозяйственная выставка** // Иллюстрированное приложение к „Строительной газете”. – 1939. – 31 июля (№ 14-15). – С. 1-8: ил.

На с. 2 – фото павільйону Української РСР (архітектори О. Тацій та М. Іванченко).

На с. 7 – фото скульптурної групи біля павільйону Української РСР (скульптори Е. Фрідман, Є. (!) [Ю.] Білостоцький, Г. Пивоваров).

173. **Всесоюзная сельскохозяйственная выставка. 1939.** – М.: ОГИЗ, 1939. – 616 с.: ил.

На с. 544 павільйон „Україна” (архітектори О. Тацій та М. Іванченко) названо одним із найкращих творів радянської архітектури.

174. **Всесоюзная сельскохозяйственная выставка: Павильоны и сооружения:** Фотоальбом. – М.: Изогиз, 1954. – 152 с. – (Вступ. часть на исп. яз.).

На с. 39 – загальний вигляд павільйону України.

На с. 40, 47-51 – павільйон України, декоративна скульптура, вивершувальна частина, керамічні деталі стіни, фасад.

175. **Всесоюзная сельскохозяйственная выставка: Путеводитель /** Под ред. Н.В. Цицина. – М.: Сельхозгиз, 1954. – 254 с.

На с. 95-97 описано павільйон „Українська РСР”, збудований за проектом архітектора О.О. Тація.

На с. 141-144 – про павільйон „Цукровий буряк”, споруджений за проектом О.О. Тація, С.С. Ганешина та І.М. Тамаркіна.

176. Ганс Й. **Перший з’їзд архітекторів України // Соц. Київ.** – 1937. – № 4. – С. 5-10: ил.

На с. 8 – про застосування національних мотивів в архітектурі. Згадується проект О. Тація – павільйон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві.

177. Головка Г. **Архитектура Советской Украины // Архит. СССР.** – 1955. – № 12. – С. 29-33: ил.

На с. 30 як позитивний приклад культурно-побутового будівництва названо клуб в с. Руська Поляна Черкаської обл. Прізвища авторів О. Тація та О. Рижкова не зазначені.

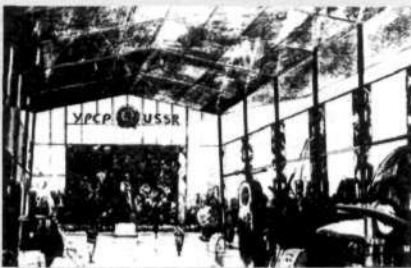
178. Головка Г. В. **Работу спілки радянських архітекторів УРСР – на вищій рівень // АРУ.** – 1939. – № 3. – С. 22-28: ил.

Критична оцінка роботи Спілки архітекторів України.

На с. 25-26 – про перший проект українського павільйону на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (1936 р.), про намагання О. Тація „максимально використати мотиви народної архітектури”.

179. Гомон Г. **Павильон Украинской ССР // Правда Украины.** – 1954. – 13 апр. – С. 2: ил.

Описано архітектурні вирішення павільйону на Всесоюзній сільськогосподарській

Павільйон „Сахарная свекла” на ВСГВ в Москві. 1954 р. Проект павільйону України на ярмарці в Марселі. Інтер’єр. 1960 р. (*)

виставці в Москві. Вказано, що павільйон споруджено за проектом члена-кореспондента Академії архітектури УРСР О. Тація.

180. Горвиц Г. **Становление архитектуры советского Харькова // Архит. СССР.** – 1974. – № 5. – С. 42-48: ил.

На с. 48 – про будівництво громадських споруд у 30-х роках ХХ ст., що цілком змінили зовнішній вигляд міста. Названо Будинок Червоної армії та Флоту на Радянській пл., збудований за проектом архітектора О. Тація.

181. Гречина М.І. (!) [М.Г.]. **Ескизные проекты мосту через Дніпро коло Києва // АРУ.** – 1940. – № 3. – С. 37-40.

Про закритий конкурс, в якому брали участь проектні організації Москви і Києва.

На с. 38-40 – серед учасників конкурсу О. Тація (проект „Укрцивіль[буд]проекту”). Кращим визнано проект О. Тація. Наведено 3 малюнки його проекту.

182. Григор’єв С.В., Машков І.І., Повстенко О.І. **Всесоюзний конкурс на проект готелю в Києві // АРУ.** – 1939. – № 4. – С. 6-22: рис.

На с. 7 – про проект „Укрцивільбудпроекту”, виконаний на замовлення (архітектор О. Тація, за участю студентів КІБІ А. Малиновського, В. Гопкала, С. Покришевського, Бендрика).

На с. 14 – про те, що в замовленому проекті „Укрцивільбудпроекту”, автори поставили собі завдання знайти нові архітектурні форми і відповідну до них архітектурну виразність готелю, але це важке завдання вони так і не розв’язали”.

На с. 17 – фасад і план готелю.

На с. 22 – проект, замовлений „Укрцивільбудпроекту”. Фрагмент входу до готелю.

183. Гросман В. Є. **Павильон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці 1939 р. // АРУ.** – 1939. – № 7. – с. 3-6: ил.

Детальний опис архітектурного образу павільйону. Автори О. Тація та М. Іванченко застосували великі форми. Вміщено 6 ілюстрацій: загальний вигляд павільйону, скульптури біля входу до павільйону (2 іл.), боковий фасад, вітраж над головним входом, план павільйону.

184. Гроссман В. **Павильоны Украинской ССР и Московской, Рязанской и Тульской областей // Архит. СССР.** – 1939. – № 6. – С. 40-43: ил.

На с. 40-41, 43 – опис архітектурних вирішень павільйону України на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (автори О. Тація, М. Іванченко). Наведено 5 фото проекту: загальний вигляд (2 фото), портал головного входу, боковий фасад, план.

185. **День на выставке // Смена.** – 1954. – № 16. – С. 8.
Кольорове фото павільйону УРСР.

186. Дерид П. **Кинотеатр в колхозе (конкурс на проектирование колхозных кинотеатров на Украине) // Архит. СССР.** – 1934. – № 3. – С. 34-39.
Про конкурс, організований Спілкою архітекторів України, в якому взяли участь архітектори 12 міст СРСР.

На с. 34-35 – про те, що харківські архітектори Г.П. Любарський і О.О. Тація у своєму проекті більш вдало вирішили завдання щодо зовнішньої архітектурної виразності кінотеатру і отримали третю премію.

187. Дерід П. **Конкурс проектів кінотеатрів для села** // Буд-во. – 1934. – № 3. – С. 30-33: іл.

У закритому конкурсі кінотеатрів I типу на 350 глядацьких місць проект харківських „архітекторів-художників” Г. Любарського і О. Тацій отримав третю премію. Відмічено, що у проекті втілено „надзвичайно цікавий” архітектурний задум авторів. На с. 30 – фото проекту.

Пантеон у Москві. Конкурсний проект. Девіз „Горки”. 1954 р.

188. Єжов В.І., Пучков А.О. **Сучасна архітектура радянської доби (1917-1941 рр.)**: Реком. та бібліогр. дов. для студ. архіт. ф-ту. – К.: КДТУБА, 1998. – 31 с.

На с. 7 згадується павільйон УРСР (архітектор О. Тацій, 1939 р.).

189. Жуков А.Ф. **Архитектура Всесоюзной сельскохозяйственной выставки**. – М.: Госстройиздат, 1955. – 200 с.: ил.

На с. 82-85 – загальний вигляд павільйону УРСР, вітраж „Переяславська Рада” над головним входом, фрагмент фасаду, розпис ввідної зали (фото).

На с. 196 наведено прізвища всіх творців павільйону УРСР, серед яких автор – архітектор О.О. Тацій.

Музей історії Великої Вітчизняної війни в Києві. Конкурсний проект. 1963 р.

190. Жуков А.Ф. **Архитектура Всесоюзной сельскохозяйственной выставки 1939 года** / Под ред. В.А. Шкварикова. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Изд. Всес. акад. архитектуры, 1939. – 88 с.: ил.

На с. 16 – про павільйон Української РСР, який являє собою „образ безбрежных полей золотой пшеницы, сахарной свеклы, хмеля, хлопка”.

На с. 24 – фото входу до павільйону УРСР (архітектори О.О. Тацій, М.К. Іванченко).

На с. 86 в переліку ілюстрацій зазначені прізвища архітекторів павільйону УРСР.

191. Жуков А. **Выдающийся архитектурный ансамбль страны** // Сов. культура. – 1954. – 22 июля. – С. 1: ил.

Про Всесоюзну сільськогосподарську виставку 1954 р. Відмічається „увенчанный узорчатым куполом и облицованный керамикой золотистый павильон Украинской ССР” (автор О. Тацій).

192. Жуков А.Ф. **Город дворцов** // Огонёк. – 1954. – № 31. – С. 14-16. На с. 14, 15 дано опис архітектури павільйону УРСР. Серед авторів головного архітектурного ансамблю названо О. Тація.

Між с.16-17 на вклейці два фото з підписом: „Прекрасен увенчанный круглой резной башенкой павильон Украины, выполненный по мотивам национального зодчества”.

193. Жуков А., Кликс Р. **Творческий вклад архитекторов** // Моск. строитель. – 1954. – 31 июля (№ 91). – С. 2: ил.

Відмічено цікаве архітектурне вирішення павільйону Української РСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві та вміле авторське використання в архітектурних деталях багатих мотивів народної творчості. Прізвища авторів не зазначено.

194. Заболотний В. **Архитектура великого тридцятиріччя** // Рад. мистец. – 1947. – 29 жовт. – С. 3.

Аналіз архітектури України. Висока оцінка павільйонів Української РСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві, споруджених за проектами О. Тація.

195. Заплетин Н. **Дворец Советов СССР (по материалам конкурса)** // Сов. архит. – 1932. – № 2-3. – С. 10-115.

На с. 93 – проект № 147 під девізом „Кривая роста”. Фото: перспектива, план (автори – архітектори О. Тацій, О. Касьянов, Є. Михайловський, В. Андрєєв, М. Плєхов та ін.).

196. Зенькович Г.В. **Районный будинок культуры (принципы проектирования)**. – К.: Вид-во АА УРСР, 1952. – 147 с.: ил.

На с. 110 дається аналіз сільського клубу на 200 місць, в якому зал для глядачів розміщено паралельно до головного входу.

На с. 120 (рис. 68, 69) – проект сільського клубу із залом для глядачів на 200 місць (архітектори О.О. Тацій та О.Г. Рижков, 1948 р.). Перспектива та план першого поверху.

197. Зенькович Г.В. **Сельский районный дом культуры в УССР**: Дис. на соиск. учен. степ. канд. архитектуры. [В 2 кн.] / Науч. рук. д-р архитектуры П.Ф. Алешин; АА УССР, Ин-т архитектуры сооружений. – К., 1950.

[Кн. 1]. Текст. – 315 с.

[Кн. 2]. Иллюстрации. – 81 л.: 110 рис.

В кн. 1 на с. 221 в переліку ілюстрацій зазначено проект сільського кінотеатру на

350 місць (архітектори О. Тацій та Г. Любарський, 1934 р.), план поверхів.
В кн. 2 на мал. 12 (арк. 8) – проект сільського кінотеатру на 350 місць (автори О. Тацій та Г. Любарський).

198. [Зимовий плавальний басейн у Києві]: Фото // Соц. Київ. – 1936. – №1. – С. 24.
На с. 24 – вестибюль.
На кольоровій вклейці між с. 24-25 – загальний вигляд головного залу з басейном. Автором інтер'єру є О.Тацій (прізвище не зазначено).

199. Іванюк М. Дом проектних організацій // Стр-во и архит. – 1961. – № 1. – С. 12-13: ил.
На с. 12-13 – про затвердження проекту Будинку проектних організацій у Києві

Будинок проектних організацій у Києві. 1972 р.

по бул. Л. Українки, 26. Початок будівництва – у червні 1960 р. Характеристика об'ємно-розпланувального вирішення та конструкцій. Наведено перелік авторів: архітектори О. Тацій, М. Іванюк, Б. Ведерніков, Р. Добровінський, інженери Л. Кожушко, В. Смірнов, І. Лозовий, технолог В. Верхорубова.

200. Ігнатов О. Про національну форму української радянської архітектури // Формування стилю соціалістичної архітектури / Ін-т теорії і історії архіт. та буд. техніки. – К.:

Держбудвидав УРСР, 1961. – С. 126-159: ил.
На с. 154-155 (рис. 16) – про кінотеатр “Київ” (архітектори В.І. Чуприна, О.О. Тацій, В.М. Онащенко, 1952 р.).

201. Иофан Б. Архитектура выставки // Лит. газета. – 1954. – 31 июля (№ 91). – С. 2: ил.
Викладено загальні враження від архітектури виставки, відмічається втілення синтезу мистецтв: архітектури, скульптури, живопису та художньої орнаментики. На фото – купол і шпиль павільйону Української РСР. Прізвище автора не зазначено.

202. Ісаєв Г. На архітектурній виставці // Рад. Київ. – 1940. – № 16. – С. 23-24.
Виставлено 1000 проектів і ескізів близько ста київських архітекторів.
На с. 24 – про виставлені проекти, які вже втілені у чудові споруди або близькі до цього, серед них проект мосту через Дніпро в Києві (автори – архітектори О.О. Тацій, М.К Іванченко, Д. Чорновіл).

203. Касьянов О. Будинок Червоної Армії і Флоту // АРУ. – 1938. – № 2. – С. 11-12, 34: ил.
Про харківський Будинок Червоної Армії, що збудований в 1932 р. на основі використання триповерхової коробки будинку колишніх присутствених місць.
На с. 11 – указані автори архітектурного вирішення вестибюлю, фойє і фасаду – архітектори О. Тацій і О. Касьянов, керівник колективу авторів інтер'єру В. Меллер. Відмічено „формалістичні викрутаси” внутрішнього оздоблення.

Вміщено фото зовнішнього вигляду будівлі.
На с. 12 – фото головного входу до спортивної зали.
На с. 34 – інтер'єр кімнати відпочинку.

204. Касьянов О. (!) [А.]. Реконструкция центра Харькова // Архит. СССР. – 1934. – № 2. – С. 52-59 : ил.
На с. 56-57 – фото Будинку Червоної Армії в Харкові: загальний вигляд, фойє, театральний зал та кімната відпочинку. Перебудовано колишній будинок присутствених місць. Проект реконструкції та зовнішнього оформлення розроблено архітекторами О. Касьяновим, О. Тацієм, М. Покорним. Внутрішнє оформлення і меблі – художник В. Меллер, архітектори С. Костенко, М. Покорний, Кабанов.

205. Каталог проектів клубів сільського будівництва / Упр. в справах сіл. та колгосп. буд-ва при Раді Міністрів УРСР, Діпросільбуд. – К., 1948. – 24 с.
На с. 7-8 – типовий проект клубу К-21 з глядацьким залом на 200 місць з північним опаленням, фасад, плани першого та другого поверхів (архітектори О.О. Тацій, О.Г. Рижков). Проект виготовлено на замовлення Комітету у справах культурно-освітніх установ УРСР.

206. Каталог типових проектів для сільського і колгоспного будівництва. Вип. III. Культурно-побутові і адміністративні будівлі / Упр. в справах сіл. та колгосп. буд-ва при Раді Міністрів УРСР, Діпросільбуд. – К., 1952. – 48 с.
У випуску вміщено типові проекти „Діпросільбуду”, рекомендовані для будівництва у колгоспах УРСР у 1952-1953 рр.
На с. 6 – типовий проект клубу К-21 з глядацьким залом на 200 місць з північним опаленням (архітектори О.Г. Рижков, О.О. Тацій).

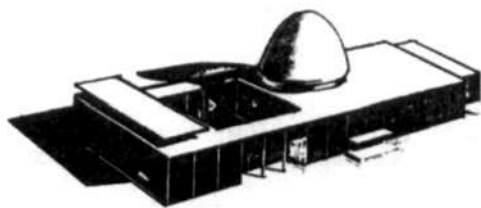
207. Киев: справ.-путеводитель / Ред. кол.: Д. Мышко (отв. ред.). – К.: Политиздат, 1954. – 288 с.: ил.
На с. 166 – про кінотеатр „Київ”, побудований у 1952 р. за проектом архітекторів О. Тацій, В. Чуприна та В. Онащенка.
На с. 167 – фото кінотеатру.

208. Киев. Что? Где? Как?: Фотопутеводитель / Авт. текста Ю.Н. Холодков; Сост. В.В. Лисовский, Э.Я. Уманцева. – К.: Мистецтво, 1988. – 407 с.: ил.
На с. 236 (фото), 240 – про кінотеатр „Київ” (архітектори В.І. Чуприна, О.О. Тацій, В.М. Онащенко, інженер В.В. Захарченко, 1952 р.).

Літні спальні корпуси з індустріальних конструкцій. Проект та фото з натури 1958 р.

209. [Кінотеатр „Київ”]: Фото // Київ. правда. – 1955. – 18 лют. – С. 3. Головний фасад. Прізвища авторів не зазначено.

Конкурсний проєкт комплексу “Знання”.
Київ. 1963 р.

210. Кликс Р., Овсянников К. **Сооружения Всесоюзной сельскохозяйственной выставки** // Архит. і стр-во Москвы. – 1954. – № 5. – С. 7-14; ил. Про те, що 1 серпня 1954 р. в Москві відкрито Всесоюзна сільськогосподарська виставка, реконструкція і будівництво якої розпочалося у 1950 р. На с. 12 вказано, що павільйон Української РСР збудовано за проєктом О.О. Тацій. На с. 13 дається коротка характеристика павільйону.

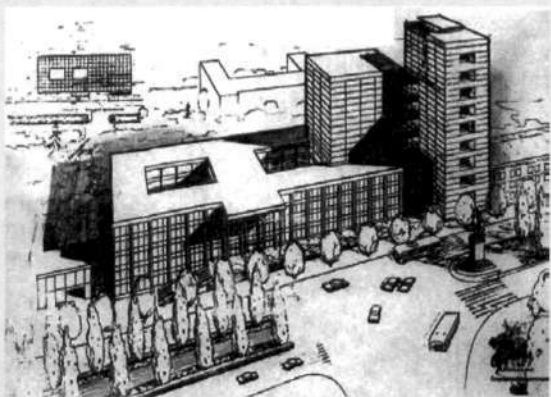
211. **Клубы для поселков и сел**: Пособие по проектированию. – М.: Госстройиздат, 1958. – 180 с.: ил. На с. 149 – проєкт клубу з глядацьким залом на 200 місць, головний фасад, план першого і другого поверхів. На с. 150, 152 – про проєкт клубу (архітектори О. Тацій і О. Рижков).

212. Колли Н.Я. **Летопись советской архитектуры 1917-1947** // Архит. СССР. – 1947. – Сб. 17-18. – С. 21-45; ил. На с. 36 відмічена споруда павільйону Української РСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві (автори О.О. Тацій та М.К. Іванченко).

213. Коломиец Н.С. **Колхозный клуб для сел Украинской ССР**: Дис. на соиск. учен. степ. канд. архитектуры / Науч. рук. действ. чл. АА УССР и СССР А.В. Власов; АА УССР. – К., 1950. – 297 с.: ил. – Библиогр.: 99 назв. На рис. 16, 17 – типовий проєкт клубу із залом на 200 місць (автори – О. Тацій та І. (!) [О.] Рижков, „Діпросільбуд”, 1948 р.). Загальний вигляд та план.

214. Корнфельд Я. **Архитектура выставки** // Архит. СССР. – 1939. – № 9. – С. 4-29; ил. На с. 36 – про український павільйон на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві. На с. 20 – фото павільйону. Вказані автори: О.О. Тацій, М.К. Іванченко.

215. Лавров В. **Архитектурная композиция генплана Всесоюзной сельскохозяйственной выставки** // Архит. СССР. – 1937. – № 2. – С. 32-37; ил. Дається критична оцінка

Один з чотирьох варіантів розміщення бібліотеки АН України на бул. Шевченка. Київ. 1963 р.

генерального плану виставки. Відмічається, що в його основу покладено два протилежних розпланувальних принципи – симетрія і асиметрія, які не зведені до композиційної єдності, а поєднуються тільки механічно. Пропонується частково удосконалити генплан виставки за рахунок ландшафтної архітектури. На с. 34 – про український павільйон (автор – архітектор О.О. Тацій). Фото фасаду і плану.

216. Лебедев Г. **Архитектура кинотеатру „Київ”** // Архит. і буд-во. – 1953. – № 4. – С. 14-15; ил. На с. 14-15 – фото фасаду, плану, фойє та залу. У статті невірно зазначені прізвища авторів. У журналі „Архитектура і будівництво” за 1954 р. (№ 1) від редакції дана поправка про те, що авторами здійсненого проєкту кінотеатру „Київ” є архітектори О. Тацій, В. Чуприна, В. Онащенко, інженер В. Захарченко.

217. Лебедев Г. А. **Народное искусство в архитектуре Украины (1900-1952 гг.)**: Автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. архитектуры / Науч. рук. канд. искусствоведения М.П. Цапенко; АА УССР. – К., 1953. – 199 с.: 81 табл., 169 рис. – Библиогр.: 50 назв. На с. 11-12 – про національну форму в оформленні павільйону УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві (архітектори О.О. Тацій та М.К. Іванченко).

218. Лебедев Г. А. **Народное искусство в архитектуре Украины (1900-1952 гг.)**: Дис. на соиск. учен. степ. канд. архитектуры. [В 2 кн.] / Науч. рук. канд. искусствоведения М.П. Цапенко; АА УССР. – К., 1953. [Кн. 1]. Текст. – 203 с. [Кн. 2]. Иллюстрации. – 81 табл., 169 рис. В кн. 1 на с. 193 (п. 130, 131) переліку ілюстрацій – інформація про проєкт павільйону УРСР (архітектор О. Тацій, 1936 р.) та павільйон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (архітектори О. Тацій, М. Іванченко, 1940 р. (!) [1939]). В кн. 2 на с. 60 (іл. 130, 131) – проєкт павільйону УРСР (1936 р.) та павільйон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (1940 р. (!) [1939]). Вказані прізвища архітекторів.

Конкурсний проєкт монументу “Бабин Яр”. Київ. 1960 р.

219. Лінецький А.В. **Міжнародний конкурс на театр масового музичного дійства в Харкові** // Рад. театр. – 1931. – № 4. – С. 29-39. Наведено результати конкурсу. На с. 34 – про те, що замовлений проєкт під девізом „Машкара з нотою” (прізвище автора О. Тація не зазначено) відзначено як проєкт першої категорії.

220. Лінецький А.В. та ін. **Міжнародний конкурс на проєкт Державного українського театру масового музичного дійства на 4000 місць у Харкові** / А.В. Лінецький, К.А. Рудник, М.М. Шестопал // Буд-во. – 1931. – № 7-8. – С. 32-52. Наведено результати найбільшого за кількістю зарубіжних учасників архітектурного конкурсу. На с. 38-39 – про те, що із замовлених проєктів проєкт під девізом „Машкара з нотою” (прізвище автора О. Тація не зазначено) отримав першу категорію.

221. Лемягов А., Андреев В. **Они строили выставку** // Строитель выставки. – 1954. – 31 лип. (№ 59). – С. 2.

Про фахівців різних професій, які будували Всесоюзну сільськогосподарську виставку в Москві. Відмічається архітектор О.О. Тацій, автор проекту павільйону Української РСР.

222. Григорій **Никонович Логвин** – найстаріший співробітник НДПІАМ // Теорія та історія архітектури та містобудування: Зб. наук. праць. Вип. 3. На честь Григорія **Никоновича** Логвина / Ред. кол.: М.М. Дьомін (голова) [та ін.]. – К.: НДПІАМ, 1998. – С. 7-13.

На с. 8 – про оформлення Г.Н. Логвиним разом із О.О. Тацієм інтер'єру головного входу павільйону України на Всесоюзній сільськогосподарській виставці 1939 р. у Москві.

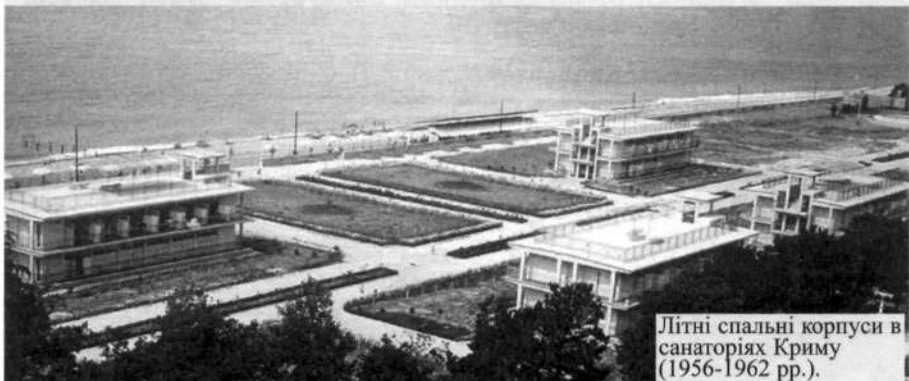
223. Лысяя Л. **Летние спальные корпуса для санаториев и домов отдыха** // Стр-во и архит. – 1959. – № 5. – С. 6-8: ил.

На с. 6 – про будівництво в 1956-1957 рр. за проектом О. Тація першого в Україні спального корпусу літнього типу в санаторії „Дніпро” (Ялта). На рис. 1 – фрагмент головного фасаду і плани першого та другого поверхів.

224. М. Б. **Павільйон „Україна”** на Всесоюзній сільськогосподарській виставці // АРУ. – 1939. – № 11. – С. 17-20: ил.

Загальний вигляд, боковий фасад, головний вхід, двері головного входу, ввідний зал, внутрішнє оформлення бокових залів. Згадується про килим, витканий майстрами українського народного мистецтва за ескізом архітектора-художника В.Г. Кричевського. Прізвисько О.О. Тація не зазначено.

Літні спальні корпуси в санаторіях Криму (1956-1962 рр.).

225. **Мартинів Г.М. Створити справжній образ колгоспного клубу** // АРУ. – 1941. – № 6. – С. 33-35: ил.

Автор, науковий співробітник АА СРСР, провів дослідження архітектури клубів в Україні.

На с. 34 – про те, що автор дає високу оцінку будинку культури в с. Чапаєвка Золотоніського р-ну (Черкащина), відмічає добре знайдені об'єми пропорції та відзначає промальовування деталей.

226. Масленкова Е.И. **Художественные особенности архитектуры Киева (1933-1941 годы)**: Автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. искусствоведения / Науч. рук. канд. архитектуры О.Н. Игнатов; АН УССР, Ин-т искусствоведения, фольклора и этнографии им. М.Ф. Рильского. – К., 1974. – 22 с.

На с. 18 – про оформлення інтер'єру павільйону УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці 1939 р. в Москві (архітектори О.О. Тацій, М.К. Іванченко, художник О.В. Хвостенко-Хвостов, народні майстри П.І. Власенко, А.Я. Герасименко, А.Н. Грядунова, І.Т. Гончар та ін.).

227. **Мордвінов А. О. Остаточний проєкт державного українського театру масового музичного дійства в Харкові** // Рад. театр. – 1934. – № 4. – С. 15-28.

На с. 15 – про те, що міськрада Харкова запропонувала бригаді архітекторів у складі О.О. Весніна, В.О. Весніна, Л.О. Весніна, О.Г. Мордвінова та О.О. Тація розробити остаточний проєкт театру на основі всього матеріалу міжнародного конкурсу.

228. **Мордвінов А. Проблема театрального здания** // Сов. архит. – 1931. – № 5-6. – С. 13-25: ил.

Про результати конкурсу проєктів театру в Харкові. Жоден з представлених проєктів не був рекомендований для будівництва.

На с. 21-22 – про розробку заключного проєкту харківського театру масових музичних дій бригадою архітекторів у складі братів Весніних, О. Мордвінова, О. Тація. Вміщено три малюнки до цього проєкту: плани трансформації сцени та інтер'єр глядацької зали.

229. **Москва. Планировка и застройка города. 1945-1957** / Ред. кол.: В. Шквариков (отв. ред.) [и др.]. – М.: Госстройиздат, 1958. – 212 с.: 375 ил. На с. 178 – павільйон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській та промисловій виставці в Москві (рис. 323).

230. **Москва. Фотоэтюды.** – М.: Московский рабочий, 1957. – 78 с.: ил. Лл. № 71 – кольорове фото павільйону УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці. Лл. № 75 – кольорове фото фонтану „Кам'яна квітка” і павільйону УРСР.

231. **Моциль В. Опыт строительства в колхозах Украины** // Архит. СССР. – 1954. – № 3. – С. 17-21. На с. 19 – проєкт клубу на 200 місць для колгоспу „Зоря комунізму” в с. Руська Поляна на Черкащині. Перспектива, плани першого та другого поверхів, загальний вигляд (архітектори О. Рижков, О. Тацій).

232. **Мякишев Н. Строить быстро и экономично** // Курорт. газета. – 1955. – 25 нояб. (№ 232). – С. 2. Про експериментальне швидкісне будівництво літнього двоповерхового

спального корпусу з великих бетонних блоків у санаторії „Дніпро” (прізвище автора О. Тація не зазначено).

233. **Новий павільйон України на Всесоюзній сільськогосподарській виставці** // Київ. правда. – 1949. – 12 квіт. – С. 3: іл.
Про закінчення зносу будівлі 1939 р. і високу оцінку нового проекту О. Тація і В. Чуприни, що обговорювався на засіданні Художньої ради виставки. Відмічено, що вперше будуть застосовані керамічні блоки 75x50 см як основа конструкцій споруди. Виготовлення блоків розпочато на Київському експериментально-дослідному керамічному заводі. Фото проекту та процесу виготовлення керамічних блоків.

234. **Олтаржевский В.К. Всесоюзная сельскохозяйственная выставка 1937 года** // Архитектур. газета. – 1936. – Прил. к № 72: Проекты и постройки. – С. 1-4: ил.
На с. 2 – про павільйон Української РСР.
На с. 3 – фото павільйону Української РСР: перспектива, план (автор О. Тацій, 1939 р.).

235. **Олтаржевский В.К. Генеральный план Всесоюзной сельскохозяйственной выставки** // Архит. СССР. – 1937. – № 2. – С. 29-31: ил.

Клуб за проектом К-21 в с. Руська Поляна.

На с. 30 – про розміщення павільйону Української РСР напроти головного павільйону. Прізвище автора не зазначено.

236. **Павільйон „Україна” на Всесоюзній сільськогосподарській виставці** // АРУ. – 1939. – № 11. – С. 17-20: ил.

Наведена характеристика інтер'єру та екстер'єру павільйону. Вміщено 10 ілюстрацій: загальний вигляд павільйону, боковий фасад,

головний вхід, двері головного входу, басейн з фонтаном перед павільйоном, ввідний зал, інтер'єр бокових залів павільйону.

237. **Павільйон „Сахарная свекла”**: Путеводитель. – М.: Сельхозгиз, 1954. – 108 с.: ил.
На звороті титульного аркуша вказані прізвища архітекторів О.О. Тація, І.М. Тамаркіна та С.С. Ганешина.

238. **Павільйон „Сахарная свекла”**: Путеводитель. – М.: Сельхозгиз, 1955. – 64 с.: ил.
На звороті титульного аркуша вказані прізвища архітекторів О.О. Тація, І.М. Тамаркіна та С.С. Ганешина.

239. **Павильон „Украинская ССР”**: Путеводитель / Г.Ф. Гомон, А.А. Лаппо. – М.: Сельхозгиз, 1954. – 136 с.: ил.
На с. 13 – про те, що будівлю споруджено за проектом члена-кореспондента Академії архітектури УРСР О.О. Тація.

240. **Павильон „Украинская ССР”**: Путеводитель / Г.Ф. Гомон, А.А. Лаппо. – М.: Сельхозгиз, 1955. – 88 с.: ил.

На с. 7 – про те, що будівлю споруджено за проектом члена-кореспондента Академії архітектури УРСР О.О. Тація.

241. **Павильон „Украинская ССР”**: Путеводитель / Всесоюзная сельскохозяйственная выставка. – М.: ОГИЗ, Сельхозгиз, 1939. – 64 с.: ил.
На звороті титульного аркуша вказано прізвище головного архітектора павільйону О.О. Тація.

242. **[Павильон Украинской ССР]**: Фото // Веч. Москва. – 1954. – 28 июля (№ 177). – С. 2.
Прізвище автора не зазначено.

243. **[Павильон Украинской ССР]**: Фото // Известия. – 1954. – 1 июля. – С. 1.
Прізвище автора не зазначено.

244. **Павильон Украины на Всесоюзной сельскохозяйственной выставке** // Лит. газета. – 1954. – 22 мая (№ 61). – С. 1: рис.
Опис архітектурних вирішень павільйону, малюнок (проект). Зазначено, що павільйон збудовано за проектом О. Тація.

245. **Підсумки конкурсу на сільські ясла і медамбулаторію** // АРУ. – 1941. – № 5. – С. 47.
Першу премію за проєкт сільської амбулаторії присуджено проекту під девізом „Зубний біль” (автор – архітектор О.О. Тацій, співавтор – архітектор Є.П. Рашкович за участю архітектора М.М. Степанова).

246. **Поповський М. День за днем** // Україна. – 1954. – № 9. – С. 4-7.
Описано п'ятий день роботи Всесоюзної сільськогосподарської виставки. Павільйон Української РСР очима учасників виставки. На с. 7 – фото павільйону увечері. Прізвище архітектора О. Тація не зазначено.

247. **Портнов П. Сьогодні на Всесоюзній сільськогосподарській виставці** // Веч. Київ. – 1954. – 23 черв. – С. 1: ил.
Опис павільйону Української РСР, який споруджено за проектом О.О. Тація.

248. **Проект будинку картинної галереї** // Київ. правда. – 1946. – 18 верес. (№ 187). – С. 6.
Про те, що бригада у складі М.С. Туполева, О.О. Тація та В.І. Чуприни розробляє проєкт картинної галереї, що має бути споруджена на Володимирській гірці в Києві.

249. **Проекты сельских клубов** // Сел. строитель. – 1950. – № 6. – С. 12-13: ил.
Наведено 4 типових проєкти клубів, що рекомендуються для будівництва в колгоспах.
На с. 12 – проєкт клубу на 200 місць архітекторів О.О. Тація та О.Г. Рижкова (фасад та два плани).

250. **Рязанцев И. Искусство советского выставочного ансамбля 1917-1970**. – М.: Советский художник, 1976. – 375 с.: ил.
На с. 313 – інформація про творців експозиції Всесоюзної сільськогосподарської виставки 1950-1954 років, зазначено прізвище автора павільйону Української РСР О.О. Тація.

Входи до парку с. Чапаєвка. 1936 р.

251. [Санаторий ЦК Союза металлургов]: Дома для отдыха // А.С.С. – 2000. – № 6. – С. 101: ил. – (300 лучших).

Фото санаторію, збудованого в с. Щуровка Дніпропетровської обл. за проектом архітекторів Б. Ведернікова, М. Іванченка, О. Тацій (1936 р.).

252. Советская архитектура: Ежегодник. [Вып.] IV. 1952. – М.: Госстройиздат, 1955. – 232 с.: ил.

На с. 160-161 – проект кінотеатру „Київ”: загальний вигляд, плани першого та другого поверхів, фойє. Серед авторів – О.О. Тацій.

На с. 228 у переліку ілюстрацій наведено прізвища авторів проекту кінотеатру „Київ” (з помилками).

253. Соціалістична по змісту і національна по формі архітектура // АРУ. – 1939. – № 10. – С. 4-6.

На с. 6 вказано, що споруду українського павільйону на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві визнано прекрасною (автори проекту – О.О. Тацій та М.К. Іванченко).

254. Строительство и архитектура / О.Н. Игнатов, Н.С. Коломиец, С.К. Килессо, И.А. Косаревский, Ю.Ф. Хохол // Стр-во и архит. – 1967. – № 10. – С. 16-40: ил.

На с. 40 – фото Будинку проектних організацій у Києві (архітектори О. Тацій, М. Іванюк, Б. Ведерніков).

255. Ступин В. Об архитектуре Всесоюзной сельскохозяйственной выставки // Архит. СССР. – 1954. – № 9. – С. 1-17: ил.

На с. 4 – павільйон Української РСР. Загальний вигляд і план (архітектор О. Тацій).

256. Ткаченко В.А. Архитектура санатория / Под ред. Н.П. Северова. – К.: Изд. АА УССР, 1954. – 156 с: ил.

На с. 74-75 – фото двох спальних корпусів санаторію ЦК Спілки металургів у с. Щуровка. На рис. 42 – спальний корпус № 2 (автори – Б.О. Ведерніков, М.К. Іванченко, О.О. Тацій, 1936 р.).

257. Українське радянське образотворче мистецтво та архітектура: Альб. / Авт.-упоряд. Ю. Белічко, С. Кілессо. – К.: Мистецтво, 1987. – 344 с: ил. – (Мистецтво, народжене Жовтнем. 1917-1987).

Іл. 132 – санаторій металургів у Верхньодніпровську Дніпропетровської обл. (автори О.О. Тацій, М.К. Іванченко, Б.О. Ведерніков. Вказані роки життя архітекторів).

258. Український павільйон на Всесоюзній сільськогосподарській виставці: Хроніка // Соц. Київ. – 1936. – № 5. – С. 39.

Про конкурс проектів, у якому брали участь П. Альошин, М. Холостенко, В. Троценко, О. Тацій. Крайшм визнано проект О. Тація. Відмічено, що ідея застосування мотивів народної творчості і багатства фарб у проекті О. Тація „треба вважати за чимале досягнення” української архітектури.

259. Хомуцецкий Н.Ф. Иллюстративные таблицы к Конспекту курса истории советской архитектуры и строительства военных и послевоенных лет (1941-1963 гг.) / ЛИСИ. – Л., 1963. – 60 с.

На с. 48-49 (табл. XXI) – кінотеатр „Київ” на 1350 місць (архітектори О. Тацій, В. Чуприна, В. Онащенко, 1952 р.). Загальний вигляд, схема планів першого і другого поверхів.

260. Хомуцецкий Н.Ф. Конспект курса истории советской архитектуры (Ч. 1-я, 1917-1941 гг.) / ЛИСИ. – Л., 1958. – 147 с.

На с. 90 наводиться Будинок Червоної Армії (Харків) як приклад конструктивістської архітектури (архітектори О.М. Касьянов, О.О. Тацій, М.Ф. Покорний).

261. Хомуцецкий Н.Ф. Конспект лекций по курсу истории советской архитектуры и строительства (Ч. 2-я, 1941-1961 гг.) / ЛИСИ. – Л., 1962. – 220 с.

На с. 146, 168 – про кінотеатр „Київ” (архітектори В. Чуприна, О. Тацій, В. Онащенко, 1952 р.).

На с. 163, 164 – про павільйон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (архітектор О. Тацій, 1954 р.).

262. Чернышев С.Е. Всесоюзная сельскохозяйственная выставка: Новые проекты // Архитектур. газета. – 1939. – 28 февр. (Прил. к № 12). – С. 1-4: ил.

На с. 2 – фото проекту павільйону Української РСР (автор О. Тацій, співавтор М. Іванченко).

На с. 4 – дається позитивна оцінка нового проекту павільйону Української РСР.

263. Юрченко П.Г. Элементы народного искусства в радянській архітектурі // Вісн. АА УРСР. – 1947. – № 3. – С. 7-11: ил.

На с. 9 – фото павільйону УРСР (1939 р.) на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві (архітектори О.О. Тацій, М.К. Іванченко).

На с. 10 – про нове архітектурне вирішення павільйону УРСР.

264. Яралов Ю. Национальные черты в архитектуре ВСХВ // Архит. и стр-во Москвы. – 1954. – № 8. – С. 4-11: ил.

Про відкриття в Москві 1 серпня 1954 р. Всесоюзну сільськогосподарську виставку.

На с. 5, 8 – про павільйон України (архітектор О. Тацій), фото павільйону. Про вітраж „Переяславська Рада” над головним входом (художники В. Давидов, Г. Боня, С. Кириченко).

На с. 11 (фото) – фрагмент фасаду павільйону.

265. Ясевич В. Постмодернизм или архитектурный плюрализм?: О развитии стилистических направлений на Украине // Теорія та історія архітектури та містобудування: Зб. наук. праць. Вип. 3. На честь Григорія Никоневича Логвина. – К.: НДІТІАМ, 1998. – С. 223-231.

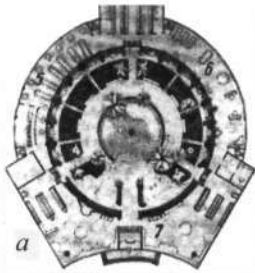
На с. 226 – про павільйон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці 1939 р. в Москві, в якому вперше національна форма розглядається метафорично (архітектори О.О. Тацій, М.К. Іванченко). Автор відносить твір до стилю символічного романтизму. Про незаслужене замовчування споруди.

Див. також №№ 35, 37, 38, 39, 40, 42, 48, 49, 51, 53, 56, 57, 59, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 73, 74, 75, 76, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 151, 161, 312, 318, 319, 320, 321, 325.

Житлові будинки

266. Будинок ветеранів сцени // Веч. Київ. – 1956. – 20 лют. (№ 43). – С. 3.

Коротка інформація про те, що на замовлення Українського театрального товариства архітектор „Діпроцивільпромбуду” О. Тацій розробив проект житлового будинку для ветеранів сцени. Спорудження двоповерхового будинку, розрахованого на проживання 50 майстрів сцени, розпочнеться в 1956 р. у Пущі-Водиці (Київщина).

267. [Будинок працівників ЦК КП(б)У]: Фото // Соц. Київ. – 1937. – № 2. – С. 13. Житловий будинок по вул. Кірова в Києві. Автор – академік О. Бекетов. Проект виконано за участю архітектора О. Тація (прізвище не зазначено), який також здійснював авторський нагляд.

268. В Держбуді України: Інформація // Буд-во і архіт. – 1957. – № 6. – С. 36.

Про затвердження робочих креслень серії типових проектів одноповерхових житлових будинків зі стінами із великих легкобетонних блоків, блоків розпильних вапняків, черепашнику, цегляних полегшених конструкцій для будівництва в сейсмічних районах УРСР, розроблених інститутом „Діпроцивільпромбуд” (архітектори О. Тацій, С. Заїка, інженер Н. Местецький).

269. В несколько строк: Хроника // Архит. и стр-во. – 1946. – № 23-24. – С. 24.

Про те, що інститутом „Діпросільбуд” (керівник О. Тацій) видано в Києві альбом типових проектів житлових будинків для колгоспників.

270. В Управлінні в справах архітектури при Раді Міністрів УРСР: Розгляд нових проектів: Типові проекти одноповерхових жилих будинків для індивідуального будівництва // Архіт. і буд-во. – 1955. – № 4. – С. 29.

Про розробку „Діпроцивільпромбудом” проектної завдання для серії типових проектів одноповерхових житлових будинків для індивідуального будівництва (автор –

архітектор О. Тацій, співавтори – Є. Заїка, Т. Григорович, конструктор Н. Местецький). Архітектурна рада відмітила якісне виконання проекту.

271. Верблюдов В. Будівництво колгоспного села // АРУ. – 1939. – № 5. – С. 5-10: іл.

На с. 10 – фото проекту хати знаменитого буряководи Марії Демченко (автор – архітектор О. Тацій).

Житлові будинки: а – з узагальненим обслуговуванням, план, 1957 р.; б – для малосімейних, 1958 р.; в – “Комунарії”, інтер’єр, 1958 р.; г – з переходами між секціями, 1961 р. (*); д – на розі вул. Леніна та Коцюбинського (Київ). Нездійснений проект (*).

272. Гвоздецкий М. Как лучше строить дома хозяйственным способом: давайте обсудим // Рабочее слово. – 1957. – 24 янв. – С. 3.

Про житлові будинки серії № 994, яка найповніше відповідає вимогам житла для залізничників (зручність, економічність, довговічність). Автор – архітектор О.О. Тацій, співавтори – архітектори О.Г. Рижков, Є.П. Заїка, інженер Н.М. Местецький (!) [Местецький].

273. Гіляров С. Два роки столичної архітектури // Соц. Київ. – 1937. – № 2. – С. 12-15: іл. На с. 13 – про житловий будинок по вул. Комінтерна, 3 (Київ) архітектора О. Тація, який використав у його проектуванні „гру об’ємами”.

274. Голубев В. Домобудівний завод-автомат // Веч. Київ. – 1962. – 15 листоп. (№ 269). – С. 1.

Проект заводу з виготовлення деталей будинків розроблено в „Діпроцивільпромбуді”. Думка головного архітектора О. Тація про новий принцип виготовлення стінових панелей.

275. Двух- и трехкомнатный жилой дом: Краткое описание типового проекта № 994-II: [Буклет] / М-во гор. и сел. стр-ва СССР. – М., 1956. – 5 с.

Проект входить до уніфікованої серії малоповерхових житлових будинків, розроблених “Гіпроцивільпромбудом” УРСР (автор – інженер-архітектор О.О. Тацій, співавтори – архітектори О.Г. Рижков, Є.П. Заїка, інженер Н.М. Местецький).

276. Двух- и трехкомнатный жилой дом: Типовой проект № 994-II / М-во гор. и сел. стр-ва СССР, Гипрогражданпромстрой УССР. – М.: Всес. гос. ин-т по проектированию пром. зданий и сооружений сел. хоз-ва “Гипросельхоз”, 1957. – 94 с.

Серія типових проектів малоповерхових житлових будинків для масового та індивідуального будівництва. Автор проектів – архітектор О.О. Тацій.

277. Двухквартирный жилой дом с двух- и трехкомнатными квартирами: Краткое описание типового проекта № 994-VII: [Буклет] / М-во гор. и сел. стр-ва СССР. – М., 1956. – 5 с.

Проект входить до уніфікованої серії малоповерхових житлових будинків, розробленої “Гіпроцивільпромбудом” УРСР (автор – інженер-архітектор О.О. Тацій, співавтори – архітектори О.Г. Рижков, Є.П. Заїка, інженер Н.М. Местецький).

278. Двухквартирный жилой дом с двух- и трехкомнатными квартирами: Типовой проект № 994-VII / М-во гор. и сел. стр-ва СССР, Гипрогражданпромстрой УССР. – М.: Всес. гос. ин-т по проектированию пром. зданий и сооружений сел. хоз-ва “Гипросельхоз”, 1957. – 91 с.

Серія типових проектів малоповерхових житлових будинків для масового та індивідуального будівництва. Автор проектів – архітектор О.О. Тацій.

279. Двухквартирный жилой дом с одно- и двухкомнатными квартирами: Краткое описание типового проекта № 994-VI: [Буклет] / М-во гор. и сел.

Сільські житлові будинки.
а – конкурсний проект, 1936 р.;
б – будинок М. Демченко в с. Демидів, 1938 р.;
в – типовий проект Б-3, 1946 р.;
г – типовий проект Б-17, 1947 р.;
д – проект 1955 р.;
е – загальносоюзний типовий проект № 994, 1956 р.

стр-ва СССР. – М., 1956. – 5 с.

Проект входить до уніфікованої серії малоповерхових житлових будинків, розробленої “Гіпроцивільпромбудом” УРСР (автор – інженер-архітектор О.О. Тацій, співавтори – архітектори О.Г. Рижков, Є.П. Заїка, інженер Н.М. Местецький).

280. Двухквартирный жилой дом с одно- и двухкомнатными квартирами: Типовой проект № 994-VI / М-во гор. и сел. стр-ва СССР, Гипрогражданпромстрой УССР. – М.: Всес. гос. ин-т по проектированию пром. зданий и сооружений сел. хоз-ва “Гипросельхоз”, 1957. – 90 с.
Серія типових проектів малоповерхових житлових будинків для масового та індивідуального будівництва. Автор проектів – архітектор О.О. Тацій.

281. Жилий будинок заводу “Трансигнал”: Київ будують // Глобус. – 1935. – № 4. – С. 32: іл.
Про будівництво житлового будинку, проект якого розробив О. Тацій. Коротка характеристика проекту.

282. [Житловий будинок працівників заводу “Трансигнал”]: Фото // Соц. Київ. – 1934. – № 11-12. – С. 14.
Проект житлового будинку для робітників та інженерно-технічних працівників, що будується в Києві на розі вулиць Комінтерну та Назарівської (нині Ветрова). Перспектива та головний фасад. Автор проекту – О.О. Тацій.

283. Каталог проектів для сільського і колгоспного будівництва. Вип. II. Жилі будинки / Упр. в справах сіл. та колгосп. буд-ва при Раді Міністрів УРСР, Діпросільбуд. – К., 1952. – 32 с.
На с. 17 – однокімнатний житловий будинок з кухнею-їдальнею, проект Б-17 (автори – архітектори О.О. Тацій, С.Д. Покришевський).
На с. 21 – проект (Б-24) житлового двокімнатного будинку з кухнею-їдальнею (автори – архітектори О.О. Тацій, Р.Б. Рапопорт).

284. Каталог проектів для сільського і колгоспного будівництва. Вип. II. Жилі будинки / М-во міськ. і сіл. УРСР, Діпросільбуд. – К.: Вид. від. [“Діпросільбуду”], 1954. – 32 с.
На с. 7 – однокімнатний житловий будинок з кухнею-їдальнею, проект Б-17 (автори – архітектори О.О. Тацій, С.Д. Покришевський).

285. Каталог типових проектів жилих будинків / [Діпросільбуд]. – К., 1948. – 20 с.
На с. 4 – типовий проект однокімнатного житлового будинку Б-17 (автори – архітектори О.О. Тацій та С.Д. Покришевський).
На с. 5 – типовий проект двокімнатного житлового будинку Б-24 (автори – архітектори О.О. Тацій та Р.Б. Рапопорт).

286. Каталог типових проектов унифицированной серии одно- и двухквартирных жилых домов для строительства в рабочих поселках, МТС, совхозах и колхозах / М-во гор. и сел. стр-ва. – М., 1956. – 40 с.: 7 проектов.
Уніфікована серія проектів малоповерхових житлових будинків № 994 розроблена “Гіпроцивільпромбудом” (автор – архітектор О.О. Тацій, співавтори – архітектори О.Г. Рижков і Є.П. Заїка, інженер Н.М. Местецький (!) [Местецький]).
Серія складається із 7 проектів: 5 одноквартирних і 2 двоквартирних.

287. Наймарк И.И. Практические советы индивидуальным застройщикам. – К.: Изд-во АА УССР, 1955. – 149 с.: ил., рис., табл.
На с. 138-147 – описано типові проекти житлових будинків (автор О. Тацій та ін.).
На с. 140-146 – фото фасадів, планів, конструкцій і трансформацій дво-тричотирикімнатних будинків.

288. Наймарк И.И. Практические советы индивидуальным застройщикам. – К.: Госстройиздат, 1957. – 302 с.: ил., рис., табл.
На с. 281 – інформація про типові проекти індивідуальних житлових будинків, автором яких є О.О. Тацій.

289. Наймарк И. Совершенствовать формы расселения: итоги конкурсов // Стр-во и архит. – 1963. – № 5. – С. 30-34: ил.
Про конкурс на проекти будинків з квартирами для малосімейних і однаків.
На с. 33-34 – про проект під девізом “Сім’я”, що відмічений заохочувальною премією (архітектори О. Тацій, Л. Шкаруба, В. Смірнов, Н. Тацій, О. Петрова, інженер С. Павлов).

290. Николаев Б. Будинок-шкатулка // Соц. Київ. – 1935. – № 9. – С. 27.
Про те, що в Києві на розі вулиць Комінтерну та Назарівської (нині Ветрова) для робітників заводу “Трансигнал” будується за проектом архітектора О.О. Тація житловий будинок на 50 квартир. Дається детальна характеристика проекту.

291. Одно- и двухкомнатный жилой дом: Краткое описание типового проекта № 994-I: [Буклет] / М-во гор. и сел. стр-ва СССР. – М., 1956. – 5 с.
Проект входить до уніфікованої серії малоповерхових житлових будинків, розробленої “Гіпроцивільпромбудом” УРСР (автор – інженер-архітектор О.О. Тацій, співавтори – архітектори О.Г. Рижков, Є.П. Заїка, інженер Н.М. Местецький).

На балконі будинку 22 по вул. Володимирській, де О. Тацій проживав з 1944 по 1967 рр. Фото 1965 р.

292. Одно- и двухкомнатный жилой дом: Типовой проект № 994-I / М-во гор. и сел. стр-ва СССР, Гипрогражданпромстрой УССР. – М.: Всес. гос. ин-т по проектированию пром. зданий и сооружений сел. хоз-ва “Гипросельхоз”, 1957. – 93 с.
Серія типових проектів малоповерхових житлових будинків для масового та індивідуального будівництва. Автор проектів – архітектор О.О. Тацій.

293. Поліщук В. та ін. Типове проектування жилих, громадських та комунальних будинків / В. Поліщук, А. Фельбейн, Г. Шлакандьов // АРУ. – 1938. – № 2. – С. 13-20: іл.
На с. 15-16 – до розробки проектів малокімнатних квартир інститут “Укрцивільбудпроект” залучив низку архітекторів з великим творчим досвідом, серед яких О. Тацій.

294. Рабичева Р. „Коммунарий” // Правда Украины. – 1960. – 5 февр. – С. 4: ил.
Опис проекту житлового будинку-комплексу “Комунарий”, розробленого

великою групою архітекторів та інженерів інституту „Діпроцивільпромбуд” під керівництвом відомого українського зодчого О.О. Тація. Проект – конкурсант міжнародного конкурсу проектів для південно-західної частини Москви. На фото – зимовий сад „Комунарія”.

295. **[Типовий будинок для колгоспників]:** Фото // Рад. мистец. – 1947. – 21 трав. – С. 4.

Макет однокімнатного будинку з кухнею-їдальнею, передпокоюм, сіними, коморою і верандою для застосування в лісоотеповій смузі УРСР (проект серії Б-17). Автори проекту – архітектори О. Тацій, С. Покришевський („Діпросільбуд”).

296. **Трехкомнатный жилой дом:** Краткое описание типового проекта № 994-III: [Буклет] / М-во гор. и сел. стр-ва СССР. – М., 1956. – 5 с.

Проект входить до уніфікованої серії малоповерхових житлових будинків, розробленої “Діпроцивільпромбудом” УРСР (автор – інженер-архітектор О.О. Тацій, співавтори – архітектори О.Г. Рижков, Є.П. Заїка, інженер Н.М. Местецький).

297. **Трехкомнатный жилой дом:** Типовой проект № 994-III / М-во гор. и сел. стр-ва СССР, Гипрогражданпромстрой УССР. – М.: Всес. гос. ин-т по проектированию пром. зданий и сооружений сел. хоз-ва “Гипросельхоз”, 1957. – 92 с.

Серія типових проектів малоповерхових житлових будинків для масового та індивідуального будівництва. Автор проектів – архітектор О.О. Тацій.

298. **Трехкомнатный жилой дом с мансардой:** Краткое описание типового проекта № 994-IV: [Буклет] / М-во гор. и сел. стр-ва СССР. – М., 1956. – 5 с.

Проект входить до уніфікованої серії малоповерхових житлових будинків, розробленої “Діпроцивільпромбудом” УРСР (автор – інженер-архітектор О.О. Тацій, співавтори – архітектори О.Г. Рижков, Є.П. Заїка, інженер Н.М. Местецький).

299. **Трехкомнатный жилой дом с мансардой:** Типовой проект № 994-IV / М-во гор. и сел. стр-ва СССР, Гипрогражданпромстрой УССР. – М.: Всес. гос. ин-т по проектированию пром. зданий и сооружений сел. хоз-ва “Гипросельхоз”, 1957. – 98 с.

Серія типових проектів малоповерхових житлових будинків для масового та індивідуального будівництва. Автор проектів – архітектор О.О. Тацій.

300. Туполев М. **Нове у будівництві** // Київ. правда. – 1947. – 15 черв. (№ 120). – С. 2.

Про використання місцевих будівельних матеріалів у сільському будівництві. Директор інституту „Діпросільбуд” О.О. Тацій запропонував впроваджувати керамічне облицювання будов з сирцевими та саманними стінами або влаштовувати облицювання у вигляді самостійної стіни. За проектами „Діпросільбуду” вже збудовано два показових житлових будинки, планується спорудити ще 11 таких будинків. Описано методи виготовлення та застосування облицювальних плит.

301. **Харьков: Архитектура, памятники, новостройки:** Путеводитель / Сост. А.Ю. Лейбфрейд, В.А. Реусов, А.А. Тиц. – Х.: Прапор, 1985. – 151 с.: ил. На с. 73 – про шестиповерховий житловий будинок по вул. Пушкінській, 40

(архітектори М.Д. Плехов, О.О. Тацій, А.Г. Постніков, інженер А.С. Ваценко, 1931 р.). Відмічається, що будівля стала важливим етапом на шляху розвитку масового індустріального житлового будівництва із збірних елементів.

302. Хохол Ю. **Використання типових проектів житла в сільському будівництві** // Архіт. і буд-во. – 1954. – № 1. – С.19-21: іл.

На с. 19 – опис архітектурно-розпланувальних якостей проекту Б-17 (автори О. Тацій та С. Покришевський не зазначені).

На с. 20 – як позитивний приклад наводиться житловий будинок колгоспника в с. Чапаєвка (Черкащина). Прізвище автора проекту не зазначено.

На с. 21 – план і фасад житлового будинку за типовим проектом Б-17.

303. **Четырехкомнатный жилой дом с мансардой:** Краткое описание типового проекта № 994-V: [Буклет] / М-во гор. и сел. стр-ва СССР. – М., 1956. – 5 с.

Проект входить до уніфікованої серії малоповерхових житлових будинків, розробленої “Діпроцивільпромбудом” УРСР (автор – інженер-архітектор О.О. Тацій, співавтори – архітектори О.Г. Рижков, Є.П. Заїка, інженер Н.М. Местецький).

304. **Четырехкомнатный жилой дом с мансардой:** Типовой проект № 994-V / М-во гор. и сел. стр-ва СССР, Гипрогражданпромстрой УССР. – М.: Всес. гос. ин-т по проектированию пром. зданий и сооружений сел. хоз-ва “Гипросельхоз”, 1957. – 78 с.

Серія типових проектів малоповерхових житлових будинків для масового та індивідуального будівництва. Автор проектів – архітектор О.О. Тацій.

305. Штейнберг Я. **Проекты жилых домов для экспериментального жилого района в Дарнице** // Стр-во и архит. – 1961. – № 2. – С. 15-19: ил.

На с. 17-18 – про проект „Комунарій”, розроблений інститутом „Діпроцивільпромбуд”. Наведено 2 плани, інтер’єр блоку обслуговування і аксонометрія комплексу „Комунарій”. Прізвище архітектора О.О. Тація не зазначено.

306. Яковлев В. **Будинки з комишиту** // Буд-во і архит. – 1957. – № 6. – С. 7-10: мал.; Стр-во и архит. – 1957. – № 6. – С. 7-10: рис. – На рус. яз.

На с. 7-8 – про серію типових проектів одно- і двоквартирних житлових будинків для робітників селищ, радгоспів і колгоспів. Проектами передбачено 10 варіантів стінових матеріалів, що можуть використовуватися при будівництві житла, одним із них є комишитові плити. Серед авторів проектів – архітектор О.О. Тацій.

Див. також №№ 38, 39, 40, 42, 43, 44, 47, 64, 75, 76, 81, 93, 110, 155, 308, 310, 314, 315, 316, 322, 323, 324, 325, 326, 331, 334, 336, 337.

III. СТАТТІ, ДОПОВІДІ, ВИСТУПИ, БЕСІДИ О.О. ТАЦІЯ

Статті

307. Тацій О. **Діпроцивільпромбуд** // Проектув. і буд-во. – 1960. – № 1. – С. 3-9: іл. – (Проектування експериментального жилого району в південно-західній частині Москви).

Про участь інституту „Діпроцивільпромбуд” у розробці проекту. Детальна характеристика проекту.

308. Для города и для села / А. Тацій, А. Рыжков, И. Жилкин, Ю. Нестеровский // Строит. газета. – 1956. – 11 июля (№ 82). – С. 3.
Про серію житлових будинків „№-994” (автор проекту і керівник – архітектор О. Тацій).

309. Тацій О. Завдання Всеукраїнського та Всесоюзного з'їздів спілки радянських архітекторів // Соц. Київ. – 1934. – № 9-10. – С. 23.
Про затвердження Другим пленумом оргкомітету Спілки радянських архітекторів України (20-22 липня 1934 р.) порядку денного Всеукраїнського з'їзду та завдання архітекторів.

310. Тацій О.О. Заводський метод домобудування // Доповіді і тези наукових повідомлень на VI сесії Академії будівництва і архітектури УРСР, присвяченій питанням масового житлового будівництва в 1959-1965 рр. / АБіА УРСР, Ін-т техн. інформації і впровадження передового досвіду в буд-во. – К., 1959. – С. 116-120. – (На правах рукопису).
Про типові проекти великопанельних будинків з малометражними квартирами і заводів для виробництва панелей.
Про розробку „Діпроцивільпромбудом” типового проекту заводу великопанельного домобудування (до серії I-463 проектів житлових будинків).

311. Тацій А. (!) [О.]. Майбутня Чапаївка // Глобус. – 1935. – № 4. – С. 15.
Про керування бригадою архітекторів, які проектують реконструкцію с. Чапаєвка Золотоніського р-ну Київської обл. (тепер Черкаської), та особисте проектування генплану, роботу над спорудами адміністративно-культурного центру, стадіону. Над проектуванням житла працюють архітектори Д. Чорновіл, О. (!) [А.] Матушевич, С. Усов, Г. Шлаканьов. Проектується також школа, сільрада, лазня, електростанція та ін.

312. Тацій О.О. Мудрі вказівки // АРУ. – 1940. – № 3. – С. 5.
Про будівництво павільйону України на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві, про неодноразові зустрічі з головою уряду СРСР В. Молотовим, який уважно слідкував за ходом проектування і будівництва павільйону.

313. Тацій О., Чуприна В. Наш проект // Рад. мистец. – 1947. – 9 квіт. (№ 15). – С. 1, 3: іл.
На с. 1 – фото макету забудови Хрещатика, виконаного бригадою О. Тація.
На с. 3 – про проект розпланування і забудови Хрещатика II туру конкурсу.

314. Тацій О., Заїка Є. Нові типові проекти малоповерхових жилих будинків // Сіл. буд-во. – 1956. – № 7. – С. 12-14: мал.
Про розробку в 1955 р. колективом „Діпроцивільпромбуду” серії проектів. Проекти затверджено для України, РРФСР та Казахстану.

315. Тацій А. и др. Новые типовые проекты жилых домов для массового строительства в рабочих поселках и колхозных селах / А. Тацій, А. Рыжков, И. Жилкин // Архит. СССР. – 1956. – № 12. – С. 20-23.

316. Тацій А. Новые типовые проекты малоэтажных многоквартирных жилых домов // Стр-во и архит. – 1957. – № 6. – С. 3-6: 16 іл.
Про серію типових проектів житлових будинків № 994, що затверджена для будівництва на всій території СРСР.

317. Тацій О.О., Туполев М.С. Обличкування сирцевих і саманних стін // Вісн. АА УРСР. – 1947. – № 3. – С. 28-32: іл.

Розглядається проблема конструктивного захисту сирцевих і саманних стін від впливу атмосферних факторів.

318. Тацій О. Павільйон заможного життя // Соц. Київ. – 1936. – № 7-8. – С. 12.

Про проєкт українського павільйону на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві. Дається характеристика павільйону.
На вклейці між с. 12-13 – кольорове фото проекту павільйону.

319. Тацій А.А. Планировка и реконструкция колхозных сел Украины // Проблемы архитектуры: Сб. матер. Т. II, кн. 1. – М.: Изд. Всес. акад. архитектуры, 1937. – С. 307-335: ил.
Виклад принципів реконструкції сіл та рішень проекту с. Чапаєвка (Черкащина). На с. 311-316 – перспектива стадіону в с. Чапаєвка, арка входу на стадіон, план стадіону, кутова арка входу, водна станція, перспектива кінотеатру (автор – архітектор О. Тацій).

320. Пояснительная записка к проекту государственного украинского театра массовых музыкальных действий в г. Харькове / А.А. Веснин, В.А. Веснин, Л.А. Веснин, А.Г. Мордвинов, А.А. Тацій // Сов. архит. – 1931. – № 5-6. – С. 44-49: ил.
Щодо остаточного проекту театру.

321. Тацій О. Символ торжества колхозного ладу: Павільйон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці 1950 року // Рад. мистец. – 1949. – 4 трав. (№ 18). – С. 3: іл.
Опис архітектурних особливостей проекту нового павільйону. Підкреслено, що застосування стінових керамічних блоків запропоновано автором проекту. Виготовлені перші зразки блоків. На фото – проєкт павільйону (перспектива).

322. Тацій О.О. Твій дім у близькому майбутньому // Київ. комсомолець. – 1960. – 1 квіт. (№ 39). – С. 3: 3 фото.
Про нові проекти житлових будинків, в т.ч. „Комунарій”. Наведено 2 фото проекту „Комунарій”, на третьому фото – група архітекторів інституту „Діпроцивільпромбуд”, серед яких О.О.Тацій.

323. Тацій О. та ін. Типовий проєкт житлового будинку колгоспника / О. Тацій, В. Чуприна, П. Кондієвська // Рад. Україна. – 1945. – 4 серп. – С. 3: іл.
Опис проекту житлового будинку (дві кімнати з кухнею-їдальною), кресленики (перспектива, план, розріз, конструкції). Рекомендовано Державною архітектурною радою Управління в справах архітектури при РНК УРСР для будівництва в лісостеповій смузі України.

324. Тацій О. Типові проекти малоповерхових багатоквартирних будинків // Буд-во і архіт. – 1957. – № 6. – С. 3-6: 15 іл.
Описано серію проектів, до якої входять 2-4-6-8-квартирні, 1-2-поверхові житлові будинки різного складу квартир, що розроблені в 10 варіантах стінових матеріалів. В основу проектів покладена серія № 994, затверджена для будівництва на всій території СРСР.

325. Тацій О., Рыжков О. Ці жилі будинки красиві, вигідні // Київ. правда. – 1959. – 23 черв. (№ 123) – С. 3: 4 мал.
Наведено опис архітектурних вирішень проектів будинків для колгоспників серії № 994 (фасади).

Доповіді, виступи, бесіди

326. **В Союзе архитекторов Украины:** Информация // Стр-во и архит. – 1959. – № 6. – С. 39-40.
На с. 39 – про виступ О. Тація на нараді, присвяченій обговоренню проектів експериментальних житлових будинків.

327. **Второй Всесоюзный съезд советских архитекторов [26.11-3.12.1955 г.]:** Дневник съезда // Архит. СССР. – 1956. – № 1. – С. 1-15.
На с. 13 – виклад виступу головного архітектора „Діпроцивільпромбуду” О.О. Тація, який вказав на недоліки типового проектування масового житлового будівництва.

328. **Второй Всесоюзный съезд советских архитекторов:** Прения по докладам // Строит. газета. – 1955. – 4 дек. (№ 145). – С. 2-5.
На с. 5 – виступ головного архітектора „Діпроцивільпромбуду” О.О. Тація, який говорив про типові проекти в масовому будівництві, нові технічні якості сучасних споруд, їх художній образ, про вивчення минулого досвіду і стану сучасної будівельної техніки, про зв'язок теорії та практики.

329. **Другий з'їзд архітекторів України [28.09-30.09.1955 р.]** // Архит. і буд-во. – 1955. – № 5. – С. 6-11: фото.
На с. 8 – детальний виклад виступу О. Тація, в якому він підкреслює деякі успіхи „Діпроцивільпромбуду” в зростанні типового проектування; критикує діяльність Спілки архітекторів і доповідь Г. Головка; піддає гострій критиці прийоми опорядження фасадів будинків, заявляючи, що школа І. Жолтовського – школа „формалізму в архітектурі”; говорить про необхідність „вивчення класичної спадщини, національної форми в архітектурі”.
На с. 11 – інформація про те, що до складу правління Спілки радянських архітекторів України обрано О.О. Тація.

330. **Из выступлений участников Пленума Союза архитекторов Украины** // Стр-во и архит. – 1963. – № 6. – С. 4-15: ил.
На с. 9 – виступ О.О. Тація, в якому він згадує про приїзд В. І. Леніна до гуртожитку студентів ВХУТЕМАСа, свідком якого він був (25.02.1921р.).

331. **Критичні зауваження і пропозиції:** Дебати на доповіді на V пленумі правління Спілки радянських архітекторів УРСР // АРУ. – 1941. – № 6. – С. 36-42: ил.
На с. 38 – фото двокімнатного житлового будинку з кухнею-їдальнею (автор – архітектор О.О. Тація).
На с. 38-39 – детальний виклад виступу О.О. Тація, в якому він висловлює декілька критичних зауважень відносно представленого на виставці, підготовленій до пленуму, проекту житла архітектора О.М. Касьянова.
На с. 39 – відповідь О.М. Касьянова на зауваження О.О. Тація.

332. **Первый Всесоюзный съезд советских архитекторов:** Дискуссия на съезде // Архит. СССР. – 1937. – № 7-8. – С. 28-44: фото.
На с. 33 – про виступ О.О. Тація на з'їзді, в якому він визнав справедливою, опубліковану в газеті „Правда”, критику його тез, складених до з'їзду. У своєму виступі О.О. Тація говорив про проблеми реконструкції колгоспного села, благоустрій доріг, садіб, вулиць, площ, місце і роль радянського зодчого у вирішенні цих проблем.

Літні спальні корпуси, що будувались в різних місцях Криму, Одеси тощо в 1956-1962 рр.

333. **Перед першим з'їздом архітекторів України:** Хроніка // Соц. Київ. – 1937. – № 2. – С. 39-40.
Про підготовку секції оргкомітету до українського з'їзду. На с. 39 – інформація про те, що архітектором О. Тацієм на з'їзді буде проголошена доповідь про колгоспну архітектуру.

334. **Пленум Співки архітекторів України** // Архит. і буд-во. – 1956. – № 6. – С. 1-3.
На с. 2 – виклад виступу О.О. Тація, який говорить про проблеми типового проектування і шляхи його подальшого розвитку.

335. **Пленум Співки радянських архітекторів України** // Рад. мистец. – 1945. – 17 черв. – С. 3.
Серед учасників пленуму – в президії О. Тацій. Про те, що на пленумі було заслухано доповіді керівників секцій, в т.ч. доповідь О. Тація.

336. **Тацій А.А. Типи усадеб жилих домов колхозників и общественных зданий на селе:** Докл. / Упр. по делам сел. и колх. стр-ва при Совете Министров УССР // Республиканское совещание актива (Київ, 22-25 апр. 1946 г.): Программа работ. – 1946. – 4 с.
На с. 3 – про доповідь директора „Діпросільбуду” О.О. Тація на засіданні секції проектування „Будівництво житлових будинків та садіб колгоспників, виробничих та культурно-побутових будівель”.

337. **Творчі завдання архітекторів України у відбудові міст і сіл:** Матеріали VI Пленуму Співки радянських архітекторів України. – К.-Львів: Держтехвидав України, 1946. – 87 с.
На с. 4 – про те, що на Пленумі було заслухано доповідь керівників творчих секцій Співки, серед яких О.О. Тацій (розпланування й забудова сіл).
На с. 18 – про опрацювання архітекторами, серед яких О.О. Тацій, проектів житла для колгоспників.
На с. 23 – про конкурс проектів на забудову Хрещатика і участь у ньому О.О. Тація.
На с. 40 у виступі О.Г. Молокіна – про проект забудови Хрещатика (автори – О.О. Тацій, М.К. Іванченко) та павільйон УРСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці (автор – О.О. Тацій). Порівняння проектів.

338. **Третій съезд архитекторов Украины [28.06-29.06.1960 г.]** // Архит. СССР. – 1960. – № 8. – С. 63.
На з'їзді виступив О.О. Тацій.

339. **Третій съезд архитекторов Украины** // Стр-во и архит. – 1960. – № 7. – 2-я с. обл.
Про роботу з'їзду. В обговоренні доповіді брав участь головний архітектор „Гіпроевільпромбуду” О.О. Тацій.

340. **Третья сессия Всесоюзной академии архитектуры [15.12-22.12.1935 г.]** // Архит. СССР. – 1936. – № 3. – С. 73-74.
Третій день сесії було повністю присвячено питанням колгоспної архітектури. О.О. Тацій виступив з доповіддю про реконструкцію с. Чапаєвка, що на Полтавщині (нині Черкащина). На обговорення сесії було поставлено досвід цієї реконструкції.

Зверху - вниз: інтер'єри павільйону України на ВСГВ в Москві, фрагмент оздоблення фасаду — проект та фото з натури; варіант проекту вітражу головного входу до павільйону; панорама головної вулиці села за типовим проектом.

Матеріали, що не ввійшли до основної частини покажчика

341. Адреса – завтра // Київ. правда. – 1962. – 16 листоп. – С. 4: іл.
Розробка проектної пропозиції 15-поверхового 300-квартирного будинку з балконами та еркерами, що створена в інституті “Діпроцивільпромбуд”. Інтерв’ю з головним архітектором інституту О.О. Тацієм.

342. Александровський О. Ближче до життя: Про невдалі проекти “Діпросільбуду” // Київ. правда. – 1955. – 16 січн. (№ 11). – С. 3.
Критика каталогів типових проектів (1952, 1954 рр.) житлових будинків для колгоспників, що створені інститутом “Діпросільбуд”. Позитивна оцінка та детальна характеристика проекту Б-17 (автори – архітектори О. Тацій, С. Покришевський).

343. В Колонном зале Дома союзов // Строит. газета. – 1955. – 2 дек. (№ 144). – С. 1.
Про виступи на II Всесоюзному з’їзді архітекторів. На вранішньому засіданні 1 грудня виступив керівник київської архітектурної майстерні “Діпрожитлоцивільбуду” (!) [“Діпроцивільпромбуду”] О.О. Тацій.

344. Картинна галерея у Києві // Київ. правда. – 1947. – 1 червн. (№ 110). – С. 4: іл.
Про завершення розробки проекту картинної галереї на Володимирській гірці, що розроблений на замовлення Комітету у справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР. Характеристика проекту. Автори – архітектори О.О. Тацій, М.Г. Туполєв, В.І. Чуприна.

Поштові знаки:
марки № 755, 1940 р;
№ 1819, 1955 р.;
блок марок № 1835, 1955 р;
ювілейний конверт із спец-
гасінням, що виконувалось в
м. Полтаві в день народження
О. Тація.

ДОПОМІЖНІ ПОКАЖЧИКИ

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Абрамский И.	165
Альошин П.Ф.	94, 95, 104, 197, 258
Андреев В.	195, 221
Аранович Д.	167
Аркін Д.Ю.	120
Арманд И.А.	34
Артамонова С.С.	41
Ассєв Ю.С.	41, 42
Ашкіназі А.	97
Бажан М.П.	10, 11, 12, 13, 14, 15, 16
Баранов Н.В.	44
Бекетов О.М.	7, 267
Белічко Ю.В.	257
Бендерська Г.М.	169
Бендрик	182
Билінкін М.П.	99, 123, 126
Білозерський Б.	97
Білостоцький Ю.	66, 172
Боня Г.	264
Вайнштейн С.	171
Ващенко А.С.	75, 301
Ведерніков Б.О.	2, 7, 56, 84, 85, 86, 88, 199, 251, 254, 256, 257
Веймарн Б.В.	53
Вербицький О.М.	21, 101, 102, 104
Верблюдов В.	271
Верхорубова В.	199
Весніни, брати	56, 227, 228, 320
Власенко П.І.	226
Власов О.В.	26, 47, 69, 89, 94, 97, 99, 102, 104, 105, 106, 108, 112, 113, 115, 116, 118, 123, 126, 130, 131, 133, 139, 140, 143, 147, 149, 153, 157, 162, 213
Войцехівська Г.А.	41
Врона І.І.	108
Ганещин С.С.	175, 237, 238
Ганс Й.А.	45, 176
Гвоздецкий М.	272
Гегелло А.И.	109
Геккер Н.	126
Гельфрейх В.Г.	113
Герасименко А.Я.	226
Гербов К.	46
Гіляров С.О.	273
Годованюк О.М.	60
Головко Г.В.	40, 47, 64, 89, 96, 110, 177, 178, 329
Головлева Г.	111
Голубєв В.	274

Гольц Г.П.	113
Гомон Г.Ф.	179, 239, 240
Гончар І.Т.	226
Гопкало В.	182
Горвиц Г.	180
Грабовский И.А.	40, 83
Гречина М.Г.	181
Григорович Т.	270
Григор'єв С.В.	182
Грицик М.	57
Гросман В.Є.	183, 184
Грузин В.М.	162
Грушитська Н.В.	41
Грядунова А.Н.	226
Гуревич Н.	76
Давидов В.	264
Дахно В.П.	39
Делеур Г.А.	154
Демченко Марія	271
Дерід П.	186, 187
Дмитренко Т.Д.	86, 87
Добровінський Р.	84, 85, 86, 88, 199
Добровольський А.В.	72, 114
Дольд Ю.	115
Дьомін М.М.	36, 60, 69, 77, 222
Єжов В.І.	48, 69, 188
Єлізаров В.Д.	97, 104, 116, 133
Жилицький П.Н.	12, 13, 14, 39, 53, 59, 64
Жилкин И.	308, 315
Жолтовський І.В.	329
Жуков А.Ф.	189, 190, 191, 192, 193
Журавлев А.М.	117
Заболотний В.Г.	26, 40, 49, 58, 65, 66, 67, 72, 104, 113, 118, 126, 143, 162, 194
Заваров О.І.	97, 104, 133
Зайка Є.П.	268, 270, 272, 275, 277, 279, 286, 291, 296, 298, 303, 314
Заплетин Н.	195
Заславский Д.	50
Захарченко В.В.	2, 4, 7, 12, 16, 38, 39, 56, 59, 64, 65, 84, 88, 89, 208, 216
Зелінгер О.Д.	120
Зенькович Г.В.	196, 197
Зенькович Н.Г.	132
Зингер Л.С.	53
Іванченко М.К.	2, 7, 19, 20, 22, 38, 47, 49, 55, 56, 65, 66, 67, 73, 74, 83, 88, 89, 99, 101, 105, 109, 111, 113, 121, 123, 126, 129, 140, 142, 148, 152, 162, 167, 172, 173, 183, 184, 190, 202, 212,

Іванюк М.	214, 217, 218, 226, 251, 253, 256, 257, 262, 263, 265, 337
Ігнаткін І.О.	57, 84, 85, 86, 88, 199, 254
Ігнатов О.Н.	120
Іофан Б.М.	200, 226, 254
Ісаєв Г.	97, 201 202
Кабанов	204
Кайнова С.М.	41
Калмыкова В.Н.	123
Кальницький М.Б.	57
Каракіс І.Ю.	35, 41
Касіян В.І.	54
Касьянов О.М.	65, 67, 75, 76, 81, 124, 195, 203, 204, 260, 331
Катонин Е.И.	65, 66, 67
Кауфман С.А.	43
Кілессо С.К.	58, 59, 60, 125, 126, 127, 128, 254, 257
Кириченко С.	264
Киркевич В.Г.	57
Кишук М.Ф.	26
Кликс Р.Р.	165, 193, 210
Ковалинський В.В.	61, 129
Кожушко Л.	84, 85, 86, 88, 199
Колесников В.В.	130
Колли Н.Я.	64, 213, 254
Колотов С.М.	97, 104, 131
Комаровский А.В.	132
Кондієвська П.	323
Коренчук А.	60
Корнійчук О.Є.	26
Корифельд Я.А.	214
Косаревский И.А.	254
Костенко С.	204
Костирко П.Ф.	155
Котков І.	65, 135
Кравченко В.А.	154
Кричевський В.Г.	25, 72, 224
Кудрицький А.В.	4, 5, 6, 7, 8, 9, 17, 18
Лаврентьев И.Н.	76
Лавров В.А.	215
Ладний В.Є.	39
Лазаренко В.	21
Лаппо А.А.	239, 240
Лебедєв Г.О.	64, 216, 217, 218
Лейбфрейд А.Ю.	62, 75, 76, 301
Лемягов А.	221
Ленін В.І.	34, 330
Лінецький А.В.	219, 220
Лисовский В.В.	208
Логвин Г.Н.	222, 265
Лозовий І.	84, 85, 86, 88, 199

Лысая Л.	223
Любарський Г.П.	186, 187, 197
М.А.Г.	136
М.Б.	224
Макаренко Ф.	126
Маковсєв А.А.	154
Малинина Т.	138
Малиновський А.	182
Малозьомов І.І.	97
Мартинів Г.М.	225
Масленкова Е.І.	226
Матушевич А.О.	97, 139, 140, 311
Машков І.І.	182
Меллер В.	67, 203, 204,
Местецький Н.М.	268, 270, 272, 275, 277, 279, 286, 291, 296, 298, 303
Михайленко В.Є.	68
Михайлов Б.П.	43
Михайловський Є.	195
Мишко Д.	207
Мойсеєнко-Чепелик З.В.	79
Молокін О.Г.	141, 337
Молотов В.М.	312
Моргілевський І.В.	25
Мордвинов А.Г.	56, 227, 228, 320
Моціль В.Є.	47, 55, 154, 231
Мякишев Н.	232
Наймарк І.І.	287, 288, 289
Неровецький О.І.	120
Нестеровський Ю.	308
Ніколасв Б.	290
Овсянников К.С.	210
Олійник Ф.	141, 158, 159, 160
Олтаржевський В.К.	234, 235
Онащенко В.М.	4, 5, 38, 57, 65, 84, 85, 88, 89, 200, 207, 208, 216, 259, 261
Орехов В.М.	168
Осмоловский М.	145
Остапенко М.А.	143, 146
Павлов С.	289
Панч П.	147
Панько Ю.С.	126, 154
Петрова О.	289
Пивоваров Г.	66, 172
Пісковський Ю.І.	39
Піхур О.М.	41
Плсхов М.Д.	75, 76, 81, 195, 301
Повстенко О.І.	182
Покорний М.Ф.	204, 260
Покришевський С.Д.	38, 43, 64, 154, 182, 283, 284, 285, 295, 302

Поліщук В.	293
Полякова Ю.Ю.	76
Поповський М.	246
Портнов П.	247
Постніков А.Г.	75, 301
Пучков А.О.	188
Рабичева Р.	294
Рапопорт Р.Б.	154, 283, 285
Рашкович Є.П.	245
Реусов В.А.	75, 301
Рзянин М.І.	154
Рижков О.Г.	38, 39, 51, 64, 68, 151, 161, 166, 171, 177, 196, 205, 206, 211, 213, 231, 249, 272, 275, 277, 279, 286, 291, 296, 298, 303, 308, 315, 325
Рубаненко Б.Р.	150
Рудник К.А.	220
Рябокляч А.	151
Рябушин А.В.	123, 152
Рязанцев И.	250
Самченко П.	153
Северов Н.П.	40
Седак И.Н.	39
Семенов В.Н.	120
Сергеева Г.В.	123
Смірнов В.	84, 85, 86, 88, 199, 289
Солофнієнко Н.	155
Степанов М.М.	245
Страментов А.Е.	143
Ступин В.	255
Тамаркін І.М.	175, 237, 238
Татаренко С.	70
Тацій Д.І.	90
Тацій Н.О.	289
Тимофієнко В.І.	1, 56, 78, 80, 126
Тиц А.А.	75, 301
Ткаченко В.А.	256
Топуз Г.	126
Троценко В.К.	258
Туполєв М.С.	248, 300, 317
Турченко Ю.Я.	55
Тютюн М.	21
Уманцева Э.Я.	208
Усов С.А.	73, 74, 311
Фельбейн А.	293
Фомін І.О.	69
Фрідман Е.	66, 126, 172
Фрумін Г.	157
Хакало Б.П.	64
Хан-Магомедов С.О.	117

Хаустов П.П.	158, 159
Хвостенко-Хвостов О.В.	226
Хвостов А.	67
Холодков Ю.Н.	208
Холостенко М.В.	25, 160, 258
Хомуцкий Н.Ф.	259, 260, 261
Хохол Л.Ю.	161
Хохол Ю.Ф.	161, 254, 302
Хохлов К.П.	26
Цапенко М.П.	51, 217, 218
Цівірко М.	125
Цицин Н.В.	175
Чепелик В.В.	77, 78, 79, 80, 162
Чернышев С.Е.	262
Чорновіл Д.С.	65, 202, 311
Чуприна В.І.	2, 4, 5, 7, 12, 13, 14, 16, 28, 38, 39, 42, 51, 53, 56, 57, 59, 64, 65, 68, 83, 84, 85, 88, 89, 97, 103, 104, 119, 126, 129, 130, 133, 134, 145, 154, 157, 168, 200, 207, 208, 216, 233, 248, 259, 261, 313, 323
Шемседінов І.Г.	47, 55, 65
Шестопап М.М.	220
Шкаруба Л.	289
Шквариков В.А.	190, 229
Шкодовський Ю.М.	76
Шлаканьов Г.В.	47, 54, 65, 154, 293, 311
Шпара П.Е.	81
Штейнберг А.Я.	82
Штейнберг Я.А.	29, 83, 104, 163, 305
Шулькевич М.М.	84, 85, 86, 87, 88, 89
Юрченко П.Г.	21, 40, 263
Яковлев В.	306
Яралов Ю.С.	264
Ясісвич В.Є.	265

Елементи декору на фасаді кінотеатру "Київ".

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

амбулаторія	245
архітектурна виставка	70, 74, 103, 104, 115, 148, 149, 164, 201, 202, 214, 331
архітектурний стиль	
конструктивізм	42, 45, 46, 60, 81
неокласицизм	79
український архітектурний модерн	78, 79, 80
басейн	198
будинок відпочинку	2, 7, 40, 56, 70, 73, 74, 83, 156, 251, 256, 257
будинок культури	(див. клуби)
Будинок офіцерів	(див. Будинок Червоної армії і Флоту)
Будинок проектних організацій	57, 84, 85, 86, 87, 88, 199, 254
Будинок Червоної армії і Флоту	35, 67, 75, 76, 81, 180, 203, 204, 260
бульвар ім. Шевченка (м. Київ)	107
Всесоюзна сільськогосподарська виставка	(див. павільйони)
готель	182
забудова сіл	21, 33, 38, 39, 40, 43, 44, 47, 49, 50, 52, 56, 64, 65, 98, 145, 151, 154, 268, 269, 270, 271, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 295, 300, 302, 306, 308, 315, 317, 323, 325, 332, 333, 336, 337, 340
забудова Хрещатика	3, 39, 42, 44, 47, 48, 49, 52, 55, 56, 59, 65, 69, 83, 88, 89, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 137, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 157, 162, 163, 164, 313, 337
житловий будинок заводу „Трансигнал”	3, 42, 273, 281, 282, 290
житловий будинок на розі вул. Вєтрова і Комінтерну, 25/3	(див. житловий будинок заводу „Трансигнал”)
житловий будинок по вул. Володимирській, 22 (м. Київ)	3, 82
житловий будинок по вул. Пушкінській, 40 (м. Харків)	75, 76, 81, 301
житлові будинки (проекування та забудова)	38, 39, 40, 43, 44, 47, 55, 64, 93, 110, 145, 154, 266, 267, 268, 269, 279, 280, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 310, 314, 315, 316, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 329, 331, 334, 336, 337

картинна галерея
кінотеатр „Київ”

248
2, 4, 5, 7, 12, 13, 14, 16, 28, 38,
39, 42, 51, 53, 56, 57, 59, 64, 65,
68, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 168,
200, 207, 208, 209, 216, 252, 259,
261

кінотеатри сільські
клуби

186, 187, 197, 319
38, 39, 51, 64, 68, 151, 161, 166,
171, 177, 196, 205, 206, 211, 213,
225, 231, 249

конкурси

3, 28, 39, 42, 44, 47, 48, 49, 51,
52, 56, 58, 59, 69, 83, 88, 89, 93,
94, 95, 96, 97, 101, 102, 103, 104,
105, 106, 107, 108, 109, 110, 113,
114, 115, 116, 117, 118, 120, 121,
122, 123, 124, 125, 126, 127, 128,
129, 130, 131, 132, 133, 134, 137,
138, 139, 140, 141, 142, 143, 144,
146, 157, 158, 159, 160, 162, 163,
164, 181, 182, 186, 195, 219, 220,
245, 258, 289, 294, 313, 337

майдан приміський
мости
павільйони

136
74, 181, 202

павільйон УРСР (1936 р.)

29, 79, 176, 178, 194, 215, 218,
258, 318

павільйон УРСР (1939 р.)

19, 20, 22, 37, 38, 48, 49, 54, 65,
66, 67, 71, 74, 79, 80, 83, 167,
172, 173, 183, 184, 188, 190, 194,
212, 214, 217, 218, 222, 224, 226,
233, 234, 235, 236, 241, 253, 262,
263, 265, 312, 337

павільйон УРСР (1954 р.)

64, 165, 170, 174, 175, 179, 185,
189, 191, 192, 193, 201, 210, 221,
229, 230, 233, 239, 240, 242, 243,
244, 246, 247, 250, 255, 261, 264,
321

павільйон „Цукровий буряк”

170, 175, 237, 238

палац Рад (м. Москва)

195

парк

136

реконструкція с. Демидів

55, 65, 135, 154

реконструкція с. Чапасвка

47, 54, 56, 65, 161, 169, 311, 319,
340

санаторій

(див. будинок відпочинку)

санаторій „Дніпро” (спальний корпус)

223, 232

стадіон

70, 161, 311, 319

театр

56, 219, 220, 227, 228, 320

Урядовий центр (площа)

3, 49, 56, 58, 141, 158, 159, 160

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

1931 219, 220, 228, 320
1932 195
1934 158, 159, 160, 186, 187, 204, 227, 282, 309
1935 141, 156, 281, 290, 311
1936 45, 46, 70, 155, 198, 234, 258, 318, 340
1937 29, 50, 176, 215, 235, 267, 273, 319, 332, 333
1938 203, 293
1939 19, 20, 22, 37, 71, 167, 169, 172, 173, 178, 182, 183, 184,
190, 214, 224, 236, 241, 253, 262, 271
1940 25, 72, 74, 181, 202, 312
1941 31, 73, 107, 136, 225, 245, 331
1944 95, 124, 142, 146
1945 24, 30, 63, 99, 105, 109, 113, 143, 144, 148, 164, 323, 335
1946 98, 100, 103, 106, 108, 115, 119, 133, 134, 147, 149, 153,
163, 248, 269, 336, 337
1947 21, 33, 83, 94, 97, 102, 104, 118, 131, 137, 157, 194, 212,
263, 295, 300, 313, 317
1948 23, 26, 27, 49, 130, 205, 285
1949 112, 233, 321
1950 32, 135, 140, 170, 197, 213, 249
1951 40, 154, 166
1952 196, 206, 283
1953 216, 217, 218
1954 28, 51, 171, 174, 175, 179, 185, 191, 192, 193, 201, 207,
210, 221, 231, 237, 239, 242, 243, 244, 246, 247, 255, 256,
264, 284, 302
1955 145, 165, 168, 177, 189, 209, 232, 238, 240, 252, 270, 287,
328, 329
1956 65, 66, 67, 139, 151, 256, 275, 277, 279, 286, 291, 296, 298,
303, 308, 314, 315, 327, 334
1957 38, 150, 230, 268, 272, 276, 278, 280, 288, 292, 297, 299,
304, 306, 316, 324
1958 89, 211, 229, 260
1959 223, 310, 325, 326
1960 110, 294, 307, 322, 338, 339
1961 199, 200, 305
1962 64, 261, 274
1963 43, 84, 90, 93, 114, 116, 259, 289, 330
1964 85
1965 13
1967 14, 54, 91, 92, 96, 117, 254
1968 55, 88
1969 34
1971 127
1973 10, 47
1974 180, 226
1975 44, 138
1976 250
1977 53
1978 52
1981 5, 59
1982 87, 128
1984 11, 12, 15
1985 4, 16, 75, 122, 123, 301
1986 78, 132, 152

1987	18, 39, 62, 257
1988	81, 208
1989	17, 42
1990	68
1992	8, 9,
1994	78, 161
1995	1, 7, 126
1996	80
1997	6, 162
1998	58, 77, 125, 188, 222, 265
1999	3
2000	69, 79, 82, 251
2001	2, 36, 48, 57, 61, 111
2002	35, 41, 60, 76
2003	56, 129

Перелік скорочень назв періодичних видань

Архіт. і буд-во	Архітектура і будівництво
Архит. и престиж	Архитектура и престиж
Архит. и стр-во Москвы	Архитектура и строительство Москвы
Архит. и стр-во	Архитектура и строительство
Архит. Ленинграда	Архитектура Ленинграда
АРУ	Архітектура Радянської України
Архит. СССР	Архитектура СССР
Архитектур. газета	Архитектурная газета
Буд-во і архіт.	Будівництво і архітектура
Буд-во	Будівництво
Веч. Київ	Вечірній Київ
Веч. Москва	Вечерняя Москва
Вісн. АА УРСР	Вісник Академії архітектури УРСР
Вісн. АбіА УРСР	Вісник Академії будівництва і архітектури УРСР
Київ. правда	Київська правда
Київ. комсомолец	Київський комсомолец
Лит. газета	Литературная газета
Моск. строитель	Московский строитель
Проектув. і буд-во	Проектування і будівництво
Пролет. правда	Пролетарская правда
Рад. мистец.	Радянське мистецтво
Рад. Україна	Радянська Україна
Сел. строитель	Сельский строитель
Сіл. буд-во	Сільське будівництво
Сов. культура	Советская культура
Сов. архит.	Советская архитектура
Соц. Київ	Соціалістичний Київ
Стр-во и архит.	Строительство и архитектура

Перелік скорочень назв організацій

АА УРСР	Академія архітектури УРСР
АА УССР	Академія архітектури УССР
АбіА УРСР	Академія будівництва і архітектури УРСР
АсиА СССР	Академія строительства и архитектуры СССР
НИИград	Научно-исследовательский институт градостроительства

Додатки

Хронологічний перелік проектів та будов О.О. Тація

Назва	Примітка
1/1.* Конкурсний проект Крематорія в Харкові. 1928 р. Автор – студент О.Тацій. Всесоюзний конкурс.	Додаток 1 III премія. Здійснено рішення плану.
2/2. Конкурсний проект ”Дома книги” в Москві. 1929 р. Автор – О. Тацій. Міжнародний конкурс.	Придбаний.
3. Проекти житлових будинків для Дніпропетровська і Донбасу. 1929-1934 рр. Автор – проф. О.Г. Молокін за участю О. Тація.	Здійснені.
4. Проект планування експериментального селища ”Опытный” Українського наукового інституту споруд в Харкові. 1929 р. Автор – О. Тацій.	Здійснено в 1929-1931 рр.
5. Проект експериментального великопанельного, першого на Україні двоповерхового чотириквартирного житлового будинку з тришаровими панелями розміром на кімнату в селищі ”Опытный” в Харкові. 1929 р. Автори – інженер О. Ващенко, архітектор О. Тацій.	Збудований в 1929 р.
6. Проект експериментального каркаснопанельного двоповерхового чотириквартирного житлового будинку з тришаровими засипними панелями в селищі ”Опытный” в Харкові. 1930 р. Автори – інженер О. Ващенко, архітектор О. Тацій.	Збудований в 1930 р.
7. Проект великоблокового першого в Україні триповерхового шестиквартирного житлового будинку в селищі ”Опытный” в Харкові. 1930 р. Автори – інженер О. Ващенко, архітектор О. Тацій.	Збудовано в 1930-1931 рр. Рішення: рекомендовано для масового будівництва. Здійснювалось в 30-ті роки в промислових районах України.
8. Проект цементного заводу в м. Краматорську на 1 млн. бочок за рік. 1929 р. Автори – інженер Політуха, архітектор Тацій.	Збудовано в 1929-1930 рр.
9. Проект цементного заводу в м. Славянську на 2 млн. бочок за рік. 1929 р. Автори – інженер Політуха, архітектор Тацій.	Збудовано в 1929-1930 рр.
10/3. Конкурсний проект 22-поверхового житлового будинку . 1929 р. Автор – О. Тацій.	

* - В чисельнику – порядковий номер об'єкту, в знаменнику – нумерація конкурсних проектів.

11/4. Конкурсний проект **будинку Міськради** в Харкові. 1930 р. Автор – О. Тацій.

12. Передконкурсний замовлений “опорний” проект **театру** масового музичного дійства на 4000 місць в Харкові. 1930 р. Автор – О. Тацій.

13/5. Конкурсний замовлений проект **театру** масового музичного дійства на 4000 місць в Харкові. 1930 р. Автор – О. Тацій. Девіз – “Машкара з нотою”.

14. Остаточний замовлений проект **театру** масового музичного дійства на 4000 місць в Харкові. Автори: академіки брати Весніни, архітектори О. Мордвінов, О. Тацій.

15/6. Конкурсний проект **Палацу Рад** в Москві. 1931 р. Автори: О. Тацій (керівник бригади), В. Андреев, О. Касьянов, М. Плехов, Є. Михайловський та ін.

16/7. Конкурсний проект **Будівельного інституту** в Харкові. 1932 р. Автор – О. Тацій.

17/8. Конкурсний проект **будинку ЦК КП(б)У** в Харкові. 1930 р. Автор – О. Тацій.

18. Проект **Будинку культури** в м. Ворошиловграді (нині Луганськ). 1932-1933 рр. Автори: архітектори Я. Штейнберг (керівник групи), Фридман, О. Тацій.

19. Проект **павільйону Будівельної виставки** в Харкові. 1932 р. Автор – О. Тацій.

20/9. Конкурсний проект Республіканського **Будинку Червоної Армії**. 1932-1933 рр. Автори: О. Тацій (керівник проекту), О. Касьянов, за участю худ. В. Меллера (оформлення інтер'єру).

20/10. Конкурсний проект **житлового селища** ВЦРПС “Ударник” на 750 квартир у Харкові. Республіканський конкурс. 1932 р. Автор – О. Тацій.

22. Проекти **житлових будинків** у Харкові. 1929-1934 рр. Автор – О. Тацій. (В т.ч. великоблоковий шестиповерховий будинок по вул. Пушкінський, 40, який під керівництвом інженера О. Ваценка і М. Плеваха запроектований О. Тацієм).

23. Проекти **житлових будинків** в Полтаві. 1932 р. Автор – О. Тацій.

II премія.

Обґрунтування програми міжнародного конкурсу.

I категорія, доручення розробки остаточного проекту.

Збудована сценічна частина, після війни реконструйована в житловий будинок.

Придбаний.

Збудовано.

I премія. Здійснено в 1933 р.

I премія. Здійснено частково в 1933 р.

Здійснені.

Здійснені в 1933-1935 рр.

24/11. Конкурсний проект **Будинку Рад** в м. Кривий Ріг. 1933 р. Автор – О. Тацій.

25/12. Конкурсний замовлений проект **кінотеатру-клубу** для села. 1934 р. Всесоюзний конкурс. Автори – Г. Любарський, О. Тацій.

26. Проект **житлового будинку** ЦК КП(б)У в Києві по вул. Грушевського, 9. Автор – академік О. Бекетов за участю архітектора О. Тація (розробка проекту, авторський нагляд).

27/13. Конкурсний проект **Будинку культури** на 300 місць. 1934 р. Республіканський конкурс. Автор – О. Тацій (т.з. – “Постишевський”).

28/14. Конкурсний проект **Урядового центру** в Києві. 1934 р. Автори: Ф. Олійник, О. Тацій, Лимар, Байдоліна.

* * *

29. Проект **житлового будинку** заводу “Трансигнал” в Києві по вул. Комінтерна, 3. 1934-1935 рр. Автор – О. Тацій.

30. Проект **житлового будинку** в Полтаві. 1935 р. Автор – О. Тацій.

31. Проект **санаторію** в м. Каменське [нині Дніпродзержинськ]. 1936 р. Автор – О. Тацій за участю М. Іванченка (розробка інтер'єру).

32/15. Конкурсний проект **житлового будинку** в Києві по вул. Артема, 22. “Будинок на колонах”. Автор – О. Тацій.

33. Проекти **планування нових сіл** в зв'язку з відселенням хуторів (96 сіл). 1935-1938 рр. Автор і керівник бригади архітекторів – О. Тацій.

34. Проект **розпланування с. Чапаєвка**, Золотоніського р-ну. 1935 р., 1950 р. Автор і керівник бригади – О. Тацій, співавтори – Г. Шлаканьов, Д. Чорновіл.

35. Проект **клубу** в с. Чапаєвка. 1935 р. Автор – О. Тацій.

36. Проект **адміністративного будинку** в с. Чапаєвка. 1935 р. Автор – О. Тацій.

37. Проект **стадіону** в с. Чапаєвка: трибуни, Будинок піонерів, водна станція, малі архітектурні форми. 1935-1936 рр. Автор – О. Тацій.

I премія. Побудований в 1933-1934 рр.

III премія, побудований в ряді сел.

Побудований в 1935-1936 рр.

I премія, перероблено на типовий проект, побудовано у 18 селах.

III премія.

Премійований, збудований в 1935 р.

Збудовано в 1936 р.

Збудовано за проектом М. Гречини.

Здійснено.

Здійснено.

Здійснено.

Здійснено.

Здійснено.

38. Проект інтер'єру **басейну** по вул. Червоноармійській в Києві (реконструкція Троїцького ринку). 1935-1936 рр. Автор – О. Тацій.

39/16. Конкурсний проект житлового **“Будинку архітектора”** в Києві. 1936 р. Автор – О. Тацій.

40/17. Конкурсний проект **павільйону “Україна”** на ВСГВ в Москві (український замовлений конкурс). 1936 р. Автор – О. Тацій. [В конкурсі брали участь П. Альошин, М. Холостенко, В. Троценко].

41/18. Конкурсний проект **павільйону “Україна”** на ВСГВ в Москві (московський конкурс). 1937 р. Автор – О. Тацій, співавтор – М. Іванченко.

42/19. Конкурсний проект **житлового будинку** М. Демченко в с. Демидів під Києвом. 1936-1938 рр. Автор – О. Тацій.

43/20. Конкурсний замовлений проект **готелю** на 500 місць на Софіївській пл. в Києві. 1939 р. Автор проекту – О. Тацій, за участю студ. КІБІ А. Малиновського, В. Гонкало, С. Покришевського, Бендрика.

44. Проект **житлового будинку “Ревтруд”** в м. Тамбові. 1939-1940 рр. Автор – О. Тацій.

45/21. Конкурсний проект **Наводницького мосту** (тепер на цьому місці міст ім. Є.О. Патона) в Києві. 1939-1940 рр. Автор – О. Тацій (опори, огорожі, ліхтарі, під'їзди).

46. Проект **критого ринку** в м. Полтаві. 1940 р. Автор – О. Тацій.

47. Проект **Будинку культури** на 500 місць в м. Шпола Черкаської обл. 1940 р. Автор – О. Тацій.

48. Проект металевого **мосту** в м. Краматорську. 1940 р. Автор архітектурного оформлення – О. Тацій.

49. Проект **Будинку культури** на 500 місць в с. Сингаївка Київської обл. 1940 р. Автор – О. Тацій.

50. Проект **Будинку культури** на 400 місць в с. Перекоп Запорізької обл. 1940 р. Автор – О. Тацій.

51. Проект **пам'ятника** Щорсу біля Наводницького мосту в Києві. 1941 р. Автори: скульптори Ю. Білостоцький, Е. Фрідман, архітектор О. Тацій.

52/22. Конкурсний проект **амбулаторії**. Девіз “Зубний біль”. 1940 р. Республіканський конкурс. Автор – О. Тацій, співавтор Е. Рашкович, за участю М. Степанова.

Здійснено.

І премія, висока оцінка, здійснено в 1936-1937 рр.

І премія. Здійснено в 1937-1939 рр. Автори нагороджені орденами.

І премія. Здійснено.

Здійснено.

І премія. Здійснено в 1939-1940 рр. Зруйновано в 1941р.

Здійснено в 1940-1941 рр.

Здійснено.

Здійснено.

Здійснено.

Здійснено в 1940-1941 рр.

Принятий, але не реалізований.

І премія.

53/23. Конкурсний проект трикімнатного **житлового будинку**. 1940 р. Автор – О. Тацій.

54/24. Конкурсний проект оформлення **бульвару Шевченка** в Києві (огорожі, ліхтарі, входи та ін.) Девіз – “Катерина”. 1941 р. Автор – О. Тацій.

55. Проект **парку** біля Наводницького мосту в Києві (15 га, розпланування, павільйони, водна станція та ін.) 1941 р. Автор – О. Тацій.

* * *

56. Проект **бань-пропускників** на 10-15-25 місць в Казахській РСР. Типове рішення. 1941р. Автор – О. Тацій.

57. Проект **стадіону** ім. Амангельди в м. Кустанаї Казахської РСР. 1941 р. Автор – О. Тацій.

58. Проектування різних **оборонних споруд** під час служби в Армії на Волховському фронті. 1942-1943 рр.

* * *

59/25. Конкурсний замовлений проект розпланування і **забудови вул. Хрещатик** в Києві. 1944 р. І тур. Автори: О. Тацій, М. Іванченко, співавтор – В. Чуприна, за участю архітекторів Ю. Панька, Тарасюк, Ф. Макаренка, Н. Геккер. Доручення розробки проекту II туру конкурсу.

60/26. Конкурсний проект **пошти**. 1945 р. Всесоюзний конкурс. Автори: О. Тацій, С. Покришевський.

61/27. Конкурсний проект двокімнатного **житлового будинку**. 1945 р. Автор – О. Тацій.

62. Проекти типових рішень **головної площі села, вулиці, приватної садиби**. 1945-1946 рр. Автор – О. Тацій, за участю – В. Чуприна.

63. Проект **клубу** на 200 місць. 1946 р. Автори: О. Тацій, О. Рижков (здійснено в багатьох селах: Руська Поляна та ін.).

64. Типовий проект двокімнатного **житлового будинку** (Б-3). 1945 р. Автор – О. Тацій, співавтор – В. Чуприна.

65. Типовий проект двокімнатного **житлового будинку** (Б-9). 1946 р. Автори – О. Тацій, В. Чуприна.

66. Типовий проект однокімнатного **житлового будинку** (Б-17). 1946 р. Автори: О. Тацій, С. Покришевський (побудовано кількост тисяч будинків).

І премія.

II премія.

Здійснено.

Здійснено.

Здійснено.

Висока оцінка. Принцип вільної забудови покладено в основу всіх наступних проектів.

І премія. Перероблено в типовий проект.

І премія. Типовий проект.

Затверджено як типовий.

Затверджено як типовий проект К-21.

Затверджено 2.02. 1946 р. Наказ №13.

Отримав найбільш масове розповсюдження в Україні.

67. Типовий проект двокімнатного житлового будинку (Б-24). 1947 р. Автори: О. Тацій, Р. Рапопорт.	Затверджено 1.04. 1947 р.	80. Проект пам'ятника В.І. Леніну в м. Шпола Черкаської обл. 1948 р. Автори: скульптор І. Кавалерідзе, архітектор О. Тацій.	Здійснено.
68. Проект розпланування зразково-показового с. Ново-Демидів Димерського р-ну Київської обл. 1946-1948 рр. Автор – О. Тацій, співавтор – І. Шемседінов.	Здійснено.	81/32. Конкурсний проект пам'ятника І. Мічуріну на ВСГВ в Москві. 1950 р. Автори – скульптори Є. Білостоцький, Е. Фрідман, архітектор О. Тацій.	Не здійснено.
69. Проект кінотеатру “Київ” по вул. Червоноармійський, 19 в Києві. 1946-1952 рр. Автори: О. Тацій, В. Онащенко, співавтори: В. Чуприна, В. Захарченко (пізніше В. Чуприна був включений до складу авторів).	Здійснено в 1946-1952 рр. Премія на конкурс кращих будівель 1952 р.	82/33. Конкурсний проект павільйону “Сахарная свекла” на ВСГВ в Москві. 1951 р. Автор – О. Тацій, співавтор – І. Тамаркін (два тури конкурсу: перший – відкритий, другий – замовлений).	І премія. Здійснено в 1952-1954 рр.
70/28. Конкурсний проект Картинної галереї на Володимирській гірці в Києві (напроти вул. Костьольної). 1946 р. Автор – О. Тацій, за участю В. Чуприни.	Премія.	83/34. Конкурсний проект пам'ятника Котовському в м. Миколаєві. 1951 р. Автори: скульптори Є. Білостоцький, Е. Фрідман, архітектор О. Тацій.	II премія.
71/29. Конкурсний замовлений проект розпланування і забудови Хрещатика в Києві. II тур. 1946 р. Автор – О. Тацій, співавтор – В. Чуприна за участю групи архітекторів (14 чол.)	Висока оцінка, доручення розробки проекту III туру.	84/35. Конкурсний проект розпланування Республіканської сільськогосподарської виставки в Києві. Два варіанти. 1951 р. Автор – О. Тацій за участю групи архітекторів.	
72. Проект розпланування зразково-показового с. Митиці. 1946 р. Автор – О. Тацій.	Здійснено.	85/36. Конкурсний проект станції метро “Київська кільцева” в Москві. 1953 р. Автор – О. Тацій.	
73. Проект клубу на 300 місць. Автор – О. Тацій.		86/37. Конкурсний проект арки на честь “300-річчя Возз'єднання України з Росією” в Києві. 1953 р. Автор – О. Тацій.	
74. Проект клубу на 500 місць. Автор – О. Тацій.		87/38. Конкурсний проект монумента на честь “300-річчя Возз'єднання України з Росією” в Москві. 1953 р. Автор – О. Тацій.	
75. Проект будинку правління колгоспу (типовий). Автор – О. Тацій.	Затверджено.	88/39. Конкурсний проект Пантеону Вічної Слави в Москві. 1954 р. Девіз – “Горки”. Автор – О. Тацій.	
76/30. Конкурсний замовлений проект розпланування і забудови вул. Хрещатик в Києві (макет). III тур. 1947 р. Автор – О. Тацій, співавтор – В. Чуприна, за участю Є. Тація.	Доручена розробка спільного проекту двом об'єднаним групам: О. Власова і О. Тація.	89. Дві серії типових проектів індивідуальних житлових будинків з уніфікованим блоком допоміжних приміщень, що трансформуються. 1955 р. Автор – О. Тацій, співавтори – архітектори Б. Кучер, Т. Григорович, Є. Заїка, К. Чорний, І. Жилкін, З. Смиринська.	Стала основою для розробки загальносоюзної серії № 994.
77. Спільний проект розпланування і забудови вул. Хрещатик у Києві. 1947 р. Автори: О. Власов, О. Тацій, за участю двох бригад архітекторів.	Покладено в основу подальшого проектування.	90. Типові проекти серії № 994 житлових будинків. В складі серії сім проектів малоповерхових будинків в уніфікованих конструкціях з квартирами на 1, 2, 3, 4 кімнати, одно- або двоквартирні для будівництва в селищах України та Росії. 1956 р. Автор – О. Тацій, співавтори – О. Рижков, Є. Заїка, за участю – Г. Бойко, О. Захарченко, З. Марченко.	Затверджено наказом Мінміськсільбуду СРСР № 100 15.03. 1956 р. Срібна медаль ВДНГ.
78. Типовий проект будинку сільради. 1948 р. Автор – О. Тацій.		91. Серія проектів житлових будинків в розвиток серії № 994 – одно-, двоповерхових, багатоквартирних. Всього з першою частиною серії – 28 проектів різних будинків. 1956-1957 рр. Автор – О. Тацій, співавтори – О. Рижков, Є. Заїка, за участю – Г. Бойко, О. Захарченко, З. Марченко.	
79/31. Конкурсний замовлений проект павільйону України на ВСГВ в Москві. 1948 р. Автор – О. Тацій.	Реалізований в 1949 - 1954 рр. Золота медаль ВСГВ.		

92. Проект **будинку ветеранів сцени** в Пущі-Водиці в Києві. 1956 р. Автор – О. Тацій, співавтори – К. Чорний, Б. Кучер.

93. Проект будинку нового типу – **літній спальний корпус** на 50 місць з легких конструкцій в санаторії “Дніпро” в Ялті. 1956 р. Автор – О. Тацій.

94. Проект **літнього спального корпусу** в санаторії “Харакс” (Ялта). 1957 р. Автор – О. Тацій, співавтори – К. Чорний, Б. Кучер.

95. Проект **літнього спального корпусу** в санаторії ім. Чкалова в Одесі. 1957 р. Автор – О. Тацій, співавтори – К. Чорний, Б. Кучер.

96. Проекти **літніх спальних корпусів** в санаторії “Смена” в Євпаторії та санаторії “Лузанівка” в Одесі. 1957 р. Автор – О. Тацій, співавтори – К. Чорний, Б. Кучер.

97. Типовий проект серії **літніх спальних корпусів** для дорослих на 25, 50, 100 місць. 1957 р. Автор – О. Тацій, співавтори – К. Чорний, Б. Кучер.

98. Типовий проект серії **літніх спальних корпусів** для дітей на 25, 50, 100 місць. 1957 р. Автор – О. Тацій, співавтори – К. Чорний, Б. Кучер.

99. Проект літніх спальних корпусів в індустріальних залізобетонних конструкціях. 1957 р. Автор – О. Тацій.

100/40. Конкурсні проекти 5-поверхових **панельних житлових будинків** (трьох типів). 1956 р. Всесоюзний конкурс. Автор – О. Тацій за участю групи архітекторів.

101. Проект житлового комплексу **“Комунарії”** з наближеним обслуговуванням. 1958 р. Автор – О. Тацій.

102. Проект **будинку готельного типу для малосімейних**. 1958 р. Автор – О. Тацій за участю групи архітекторів.

103. Комплексна серія п'ятиповерхових **житлових і культурно-побутових будинків** у складі: житлових будинків трьох типів з двоквартирними секціями, школи на 640 учнів, дитячого саду-ясел на 280 місць, комбінату побутового обслуговування, торгового центру. 1960 р. Автори – архітектори О. Тацій, Луговий, Ю. Репін, співавтор – архітектор М. Войцехівський.

104. Проект **житлового п'ятиповерхового будинку** для перспективного будівництва з узагальненим побутовим обслуговуванням. 1958 р. Автор О. Тацій.

Збудовано в 1956-1959 рр.

Побудовано два корпуси – перших в Україні.

Побудовано.

Побудовано.

Побудовано.

Побудовано кілька корпусів.

I категорія. Премійований.

Було включено до складу проекту Експериментального житлового району в Дарниці.

105. Проект житлового **дев'ятиповерхового будинку** для перспективного будівництва з узагальненим побутовим обслуговуванням. 1958 р. Автор – О. Тацій.

106/41. Конкурсний проект **планування експериментального житлового району** на Південному Заході Москви. 1959 р. Міжнародний конкурс. Автор і керівник проекту – О. Тацій, автори – група архітекторів “Діпроцивільпромбуду” та інституту містобудівництва АА УРСР (О. Касьянов, А. Іванова та ін.)

107/42. Конкурсний проект **монументу “Бабин яр”**. 1960 р. Автор – О. Тацій. Конкурс було припинено, а через кілька років проектування монументу було відновлено.

108. Проект **Будинку проектних організацій** по бул. Л. Українки, 26 в Києві. 1960-1962 рр. Автори: О. Тацій, М. Іванюк, Р. Добровинський.

109/43. Ескізний конкурсний проект **кіноконцертного залу** в Києві. 1961 р. Розробка композицій споруди для різних місць розташування: по вул. Червоноармійській, симетрично будинку МЗС на Михайлівській пл. (ввігнутий фасад). Проектування припинено замовником, а через роки – відновлено (Палац Україна по вул. Червоноармійській).

110/44. Конкурсний проект **розпланування експериментального житлового району** на північ від Броварського шосе в Києві. 1961 р. Республіканський конкурс. Автори: О. Тацій та група архітекторів “Діпроцивільпромбуду”.

111/45. Конкурсний проект **павільйону України** на ярмарку в м. Марселі (Франція). 1962 р. Автор – О. Тацій.

112/46. Конкурсний проект **музею історії Великої Вітчизняної війни** в Києві. 1963 р. Автор – О. Тацій. Передбачалось розміщення музею на Володимирській гірці.

113/47. Конкурсний проект **бібліотеки АН УРСР** в Києві. 4 варіанти розміщення (бул. Шевченка, Печерський майдан та ін.). 1963 р. Автор – О. Тацій.

114/48. Конкурсний проект комплексу товариства **“Знання”** в Києві. 1963 р. Автор – О. Тацій.

115. Проект **гуртожитку**. 1957 р. Автор – О. Тацій.

116/49. Конкурсний проект **житлового будинку** з квартирами для малосімейних і однаків. Девіз –

Відмічено житлові будинки перспективного будівництва.

Побудовано.

“Сім’я”. 1963 р. Архітектори: О. Тацій, Л. Шкаруба, В. Смірнов, Н. Тацій, О. Петрова, інженер С. Павлов.

117. Проект 16-17-поверхового 10-секційного житлового будинку з переходами між секціями на різних поверхах. 1962 р. Автор – О. Тацій, за участю Н. Тацій.

118. Проект 17-поверхового двосекційного житлового будинку на розі вул. Хмельницького і Коцюбинського в Києві. 1967 р. Автор – О. Тацій за участю інженера Умрихіна.

Проекти, що потребують уточнення

119. Типові проекти райвиконкому [1945-1948 рр.]. Автор – О. Тацій (з власноручного списку робіт).

120. Проекти житлових будинків для с. Ново-Демидів. 1946-1948 рр. Автор – О. Тацій (в літературі є підтвердження).

121. Будинок культури в Алтаївці. 1941 р. Автор – О. Тацій (з власноручного списку робіт).

Примітка

Збереглося кілька укладених О. Тацієм в різний час переліків виконаних ним проектів. В цих списках вказуються не тільки назви робіт, але й кількість будівель, в т.ч. і повторних. Всього в них нараховується більше двохсот споруд. В даному переліку наведені тільки узагальнені назви об'єктів, тому їх кількість становить вдвічі меншу, ніж вказував О. Тацій.

Останній з укладених О. Тацієм переліків датується 1958 р. За період з 1958 по 1967 рр. наведені дані на підставі публікацій та матеріалів приватного архіву, в т.ч. на основі проектів і фото споруд, зроблених з натури.

Можливо, що в цій частині враховані не всі роботи О. Тація, тому вона потребує уточнення на основі окремого дослідження архівних матеріалів “Укрдипроцивільпромбуду” та ін.

Капітель на боковому фасаді павільйону України на ВСГВ у Москві.

Перелік проектів О.О. Тація, що зберігаються в Методфонді НДІТІАМ

1. Розпланування і забудова Хрещатика. Конкурсний замовлений проект. I тур, 1944 р. 1 арк. (ватман, туш, акварель, відмивка). Загальний вигляд.

2. Розпланування і забудова Хрещатика. Конкурсний проект. II тур, 1946 р. 26 арк. (ватман, олівець, туш, акварель, відмивка). Перспективи, плани, розгортки.

Додаток 3

Перелік проектів О.О. Тація, що зберігаються у відділі фондів Національного заповідника „Софія Київська”

1. Урядовий центр в Києві. Конкурсний проект. 1934 р. 16 арк. (ватман, олівець, туш, акварель, відмивка). Перспектива, генеральний план, фасади, плани поверхів, розрізи.

2. Готель на 500 місць у Києві. Конкурсний проект. 1939 р. 7 арк. (ватман, олівець, туш, акварель, відмивка). Перспектива, генеральний план, інтер'єр, план.

Додаток 4

Перелік проектів О.О. Тація, що зберігаються у приватному архіві Є.О. Тація

1. Розпланування і забудова Хрещатика. Конкурсний проект. I тур, 1944 р. Макет.

2. Розпланування і забудова Хрещатика. Конкурсний проект. II тур, 1946 р. 6 арк. (ватман, олівець, акварель, відмивка). Перспективи окремих розпланувальних вузлів Хрещатика.

3. Кінотеатр „Київ” на вул. Червоноармійській, 19 в Києві. Замовлений проект. 1946 р. 6 арк. (ватман, туш, відмивка). Фасад, інтер'єр.

4. Павільйон України на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві. Конкурсний проект. 1948-1954 рр. 18 арк. (ватман, олівець, акварель). Перспективи, фасади, плани, інтер'єр, вітражі.

5. Літні спальні санаторні корпуси в Криму. 1956 р. 8 арк. (ватман, картон, олівець, акварель). Перспективи, фасади.

6. Павільйон „Саханая свекла” на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві. Конкурсний проект. 1952 р. 3 арк. (ватман, акварель). Перспектива, фасад, план.

7. Житловий будинок – 10-секційний, з переходами між секціями. 4 арк. (ватман, олівець, акварель). Фасади, план.

ЗМІСТ

стор.

Передмова	3
Мойсеєнко-Чепелик З.В. Творчий шлях архітектора	5
I. Біографічні дані та діяльність	11
Відомості в енциклопедіях та довідниках	11
Офіційні матеріали.....	16
Публікації про життя та діяльність.....	18
II. Проекти та збудовані споруди	33
Розпланування та забудова міст і сіл	33
Громадські споруди	45
Житлові будинки	59
III. Статті, доповіді, виступи, бесіди О.О. Тація	65
Статті	65
Доповіді, виступи, бесіди	68
Допоміжні покажчики	73
Іменний покажчик.....	73
Предметний покажчик	79
Хронологічний покажчик	81
Перелік скорочень назв періодичних видань	82
Перелік скорочень назв організацій	82
Додатки	83
Додаток 1. Хронологічний перелік проектів та будов О.О. Тація... ..	83
Додаток 2. Перелік проектів О.О. Тація, що зберігаються в Методфонді НДІТІАМ	94
Додаток 3. Перелік проектів О.О. Тація, що зберігаються у відділі фондів Національного заповідника „Софія Київська”.....	94
Додаток 4. Перелік проектів О.О. Тація, що зберігаються у приватному архіві Є.О. Тація	94

Відповідальний за випуск: Долгопятов І. О.
Комп'ютерний набір: Долгопятов І. О.

Заказ №55. тираж 400 прим.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 5,8
МПП "Прима".
Україна. Київ, вул. М. Раскової 23, I поверх
Тел.: 517-80-18, 517-51-81